

ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชน

โดย

นางสาวปิมปภา วิเศษศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ADOLESCENT CHARACTERS IN YOUNG ADULT LITERATURE.

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for Master of Arts (Thai)

Department of THAI

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชน
โดย	ปิมปภา วิเศษศิริ
สาขาวิชา	ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ศรีวรกานต์)

58202203 : ภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : วรรณกรรมเยาวชน, หนังสือดีเด่น, ตัวละครวัยรุ่น, วรรณกรรมกับสังคม

นางสาว ปิมาภา วิเศษศิริ: ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต

วิทยานิพนธ์ “ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชน” ที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดหนังสือดีเด่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2559 โดยคัดเลือกเฉพาะตัวละครวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวละครวัยรุ่นและความสัมพันธ์ของตัวละครวัยรุ่นกับบริบทสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่าตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นสัมพันธ์กับบริบททางสังคมไทย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ตัวละครวัยรุ่นกับการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งกล่าวถึงแง่มุมทางการศึกษาที่แตกต่างกันตามนโยบายรัฐในช่วงเวลาที่วรรณกรรมแต่ละเรื่องได้รับรางวัล แต่ภาพรวมของตัวละครวัยรุ่นก็คือ ตัวละครวัยรุ่นผู้ให้ความสำคัญกับการศึกษา 2) ตัวละครวัยรุ่นกับการนำเสนอประเด็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในสังคมไทยและมีภาพรวมของตัวละครวัยรุ่นคือ ตัวละครวัยรุ่นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) ตัวละครวัยรุ่นกับประเด็นชาติพันธุ์ปรากฏซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับชาติพันธุ์ปกากะญอที่กำลังถูกกลืนวัฒนธรรม การพยายามสลายอคติที่มีต่อชาติพันธุ์อื่น การพยายามรักษาอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงจันทร์ โดยวรรณกรรมเยาวชนกลุ่มนี้ได้ปรากฏภาพของตัวละครวัยรุ่น 2 ลักษณะคือตัวละครวัยรุ่นผู้ยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์และตัวละครวัยรุ่นผู้สืบทอดแนวคิดชาตินิยม และ 4) ตัวละครวัยรุ่นกับการเปลี่ยนผ่านและความคาดหวังของสังคมปรากฏภาพของตัวละครวัยรุ่นผู้เป็นลูกผู้ชาย เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีจิตใจอ่อนโยน และตัวละครวัยรุ่นผู้ใส่ใจคนรอบข้างและใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงปรากฏภาพของตัวละครวัยรุ่นหญิงที่สามารถประนีประนอมระหว่างความต้องการของตนเองและขนบธรรมเนียมประเพณี โดยวรรณกรรมกลุ่มนี้ต่างใช้การเปลี่ยนผ่านของตัวละครวัยรุ่นในการนำเสนอพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่สังคมไทยคาดหวัง นอกจากนี้ยังพบว่าวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นล้วนมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับค่านิยม ความต้องการของสังคม และนโยบายของรัฐ ในขณะที่ยวกันวรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้ก็วิพากษ์นโยบายของหน่วยงานรัฐบาลด้วย

58202203 : Major (Thai)

Keyword : Young Adult Literature, Book Award, Adolescent Characters, Literature and Social Context

MISS PIMPAPAR VISETSIRI : ADOLESCENT CHARACTERS IN YOUNG ADULT LITERATURE. THESIS ADVISOR : SIRICHAYA CORNGREAT, Ph.D.

Abstract

"Adolescent Characters in Young Adult Literature" that received book award from the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education is a qualitative research. The aim of the study is to analyze teenage characters between the ages of 12-17 in youth literature that have won first prize in the Outstanding Media Competition from 1978-2016. The purpose is to analyze the characteristics of teenage characters and the relationship of the teenage characters to the Thai society context.

The results showed that the relationship of the adolescent characters in the youth literature to Thai social contexts classified into four main areas: 1) education and learning, which describes different educational aspects. According to the different government policy at the different time that each literature was awarded. It presented the overall picture of the teenage characters in terms of education, 2) the presentation of natural and environmental issues, which described the environmental problems that are related to the conservation of natural resources in Thai society and the overview image of the adolescent characters who protected environment. 3) Adolescent characters and ethnicity, which present "Pga K'nyau" ethnicity being swallowed up in Thai culture trying to break down bias towards other ethnicities and the attempts to preserve the identity of the Vientiane people. These literatures have presented two types of adolescent characters: adolescent characters who accept ethnic diversity and adolescent characters who have inherited nationalism, and 4) the changes and expectations of society on adolescent characters, which presented a teenage character who was obedient and gentle-hearted, and used social media with good judgment. Moreover, it showed the image of an adolescent female character who could compromise her own needs with society and traditions. These groups of literature use the changes of teenage characters to present the behaviors or characteristics that Thai society expects on adolescents. In addition, it was found that the young adult literatures have content consistent with the values, social needs, and government policy. At the same time, these youth literature also criticize government policies in various aspects.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเอาใจใส่และความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร. สิริชญา คอนกรีต ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ทั้งความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ และกำลังใจ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งจึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาริยา หุตินิกะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ศรีวรกานต์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ชี้แนะและให้คำแนะนำในการปรับแก้วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ประสิทธิประสาทวิชาและให้ความเมตตาตลอดระยะเวลาในการศึกษาปริญญาโท

ขอขอบคุณห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดแห่งชาติ รวมถึงคลังความรู้ทุกแห่งที่เป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่น รุ่นพี่ และรุ่นน้องปริญญาโทภาควิชาภาษาไทยทุก ๆ คน ที่ช่วยเป็นกำลังใจ ให้คำปรึกษา และคอยสนับสนุนเสมอมา

ขอขอบคุณ ปิยาภรณ์ ไชยพันธุ์ เพื่อนผู้แสนดี ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมา ตั้งแต่ครั้งศึกษาในระดับปริญญาตรีจนถึงปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและขอมอบความสำเร็จให้แก่คุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว และสมาชิกครอบครัวทุก ๆ คนที่เป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาสามารถผ่านพ้นความยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด

ปิมาภา วิเศษศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	10
1.3 สมมติฐานในการวิจัย.....	10
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	10
1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	12
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1.6.1 เอกสารและงานวิจัยที่แสดงถึงภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทย.....	13
1.6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นชาติพันธุ์.....	15
1.6.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อม.....	16
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2 ตัวละครวัยรุ่นกับการศึกษาและการเรียนรู้.....	17
2.1 ชีวิตบ้านป่า: ความสำคัญของการศึกษาในระบบ.....	17
2.2 กระท่อมแสงตะวัน: การตั้งคำถามกับการศึกษาในระบบ.....	23
2.2.1 การศึกษาในระบบกับการมองข้ามลักษณะของท้องถิ่น.....	23
2.2.2 การศึกษาในระบบกับการระคายคาย.....	27
2.2.3 การศึกษาในระบบกับการใช้เล่ห์กลทางธุรกิจ.....	29

2.3 ห้องเรียนไม่มีฝา: ทางเลือกแห่งการศึกษา	33
บทที่ 3 ตัวละครวัยรุ่นกับการนำเสนอปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	38
3.1 ชีวิตบ้านป่า: ทุกชีวิตล้วนเท่าเทียม	38
3.1 หุบเขากินคน: ป่าไม้ที่หายไป	42
3.2 ดอกไม้บานที่เชิงภู: การกอบกู้ธรรมชาติ	46
บทที่ 4 ตัวละครวัยรุ่นกับประเด็นชาติพันธุ์	52
4.1 หมู่บ้านอาบจันทร์: การถูกกลืนวัฒนธรรมของชาวปกากะญอ	52
4.2 ลูกป่า: การสลายอคติต่อชาวปกากะญอ	61
4.3 หุบเขากินคน: การตั้งคำถามกับอคติต่อชาวกูย	67
4.4 กระท่อมแสงตะวัน: ความพยายามรักษาอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงจันทร์	71
4.5 เพื่อนรักริมโขง: การโอบกอดมิตรต่างชาติพันธุ์	76
บทที่ 5 ตัวละครวัยรุ่นกับการเปลี่ยนผ่านและความคาดหวังของสังคม	83
5.1 วัยฝันวันเยาว์: ลูกผู้ชายที่สังคมคาดหวัง	83
5.2 อาม่าบนคอนโด: วิถีชีวิตของคนเมือง	90
5.2 เขี้ยวเสือไฟ: ความคาดหวังในความเป็นหญิง	97
บทที่ 6 สรุปลงและอภิปรายผล	101
6.1 สรุปลง	101
6.2 อภิปรายผล	104
6.3 ข้อเสนอแนะ	105
รายการอ้างอิง	106
ภาคผนวก	117
ประวัติผู้เขียน	132

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการของการประกวดหนังสือดีเด่น คือ เพื่อส่งเสริมบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือทั้ง 5 ฝ่าย คือ ผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้จำหน่าย และบรรณารักษ์ผู้เผยแพร่หนังสือออกสู่ผู้อ่าน ให้ผลิตงานที่ประณีต มีคุณค่าและมีสารประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ผู้อ่านรู้จักเลือกหาหนังสือที่มีคุณค่าและสารประโยชน์เหมาะสมมาอ่าน อันจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

(เขาวลี นาคสุขศรี และคณะ, 2546: 2)

ข้อความข้างต้นเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการประกวดหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการจัดการประกวดข้างต้นคือการเลือกหนังสือที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

การประกวดหนังสือดีเด่นเริ่มจัดการประกวดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศให้ปีดังกล่าวเป็นปีหนังสือสากล ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ 2515 เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือ การศึกษา และวัฒนธรรม รวมถึงการจัด “โครงการการประกวดหนังสือดีเด่น” โดยมีศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบจัดการประกวด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2546 ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดระเบียบการบริหารใหม่และได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาเป็นผู้จัดการประกวดหนังสือดีเด่นจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 1) ดังนั้นการประกวดหนังสือดีเด่นจึงถือเป็นการประกวดที่จัดมาอย่างต่อเนื่องยาวนานมากที่สุดการประกวดหนึ่ง กล่าวคือ จัดต่อเนื่องถึง 45 ปี

ทั้งนี้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นผู้จัดการประกวดหนังสือดีเด่นเป็นหน่วยงานทางภาครัฐที่มีหน้าที่ในการนำเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงมีหน้าที่พัฒนาระบบการบริหารและส่งเสริม

ประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ดังนั้นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากหน่วยงานนี้จึงมักได้รับคัดเลือกให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาหรือสื่อประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมเยาวชน

แต่เดิมวรรณกรรมเยาวชนของไทยมักอยู่ในรูปแบบของแบบเรียน ต่อมาปี พ.ศ. 2491–2501 วรรณกรรมเด็กและเยาวชนได้มีการส่งเสริมการผลิตวรรณกรรมเด็กและเยาวชนด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งการจัดการประกวดวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงการนำวรรณกรรมเด็กและเยาวชนจากต่างประเทศมาแปลเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน – 13 ธันวาคม พ.ศ. 2509 คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติพยายามพัฒนาหนังสืออ่านทั่วไปของเยาวชนให้แพร่หลายในประเทศไทยมากขึ้น โดยจัดสัมมนาหนังสืออ่านสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มอายุ 11–16 ปีขึ้นไป จึงทำให้การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนตื่นตัวมากขึ้น (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2545: 19–20) นอกจากนี้ยังมีการจัดการประกวดสำหรับเด็กและเยาวชนอีกหลายรางวัล รวมถึงการจัดการประกวดหนังสือดีเด่นด้วย

การประกวดวรรณกรรมเด็กและเยาวชนในสมัยเริ่มแรกนั้น ยังไม่ได้จัดประเภทวรรณกรรมอย่างชัดเจน ต่อมาจึงแยกประเภทอย่างกว้าง ๆ เป็นหนังสือสำหรับเด็กเล็กหรือวรรณกรรมเด็กและหนังสือสำหรับเด็กโตหรือวรรณกรรมเยาวชน และแยกออกเป็นประเภทบันเทิงคดีและสารคดีตามลำดับ โดยวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสามารถแยกย่อยออกเป็นนวนิยายและเรื่องสั้น การแยกประเภทวรรณกรรมเยาวชนให้ละเอียดมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าองค์กรต่าง ๆ ที่จัดการประกวดเริ่มให้ความสำคัญกับวรรณกรรมเยาวชนมากขึ้น

การจัดการประกวดหนังสือดีเด่นครั้งแรกได้แบ่งประเภทวรรณกรรมทั้งสิ้น 4 ประเภท ได้แก่ นวนิยาย สารคดี หนังสือเด็ก และหนังสืออนุสรณ์ ซึ่งหนังสือเด็กในที่นี้คือหนังสือนิทานภาพ ในปี พ.ศ. 2516 วรรณกรรมเด็กถูกแยกเป็น 2 ประเภท คือหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กหัดอ่าน และหนังสือสารคดีสำหรับเด็กโต ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้จัดประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็กใหม่อีกครั้งคือเพิ่มเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หนังสือสำหรับเด็กหัดอ่าน หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น และหนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เห็นได้ว่าการจัดประเภทหนังสือสำหรับเด็กในช่วงต้นยังไม่ชัดเจนนัก คือวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีและสารคดียังปะปนกันอยู่มาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 จึงมีการแยกประเภทวรรณกรรมตามช่วงอายุของผู้อ่าน คือแยกวรรณกรรมเด็กและวรรณกรรมเยาวชนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังแยกประเภทย่อยเป็นบันเทิงคดีกับสารคดีด้วย

วรรณกรรมเยาวชนที่ชนะการประกวดหนังสือดีเด่นในแต่ละปีมักได้รับการตีพิมพ์ซ้ำอยู่เสมอ วรรณกรรมบางเรื่องยังได้รับเลือกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ยกตัวอย่าง เช่น มหกรรมในท้องทุ่ง (มัธยมศึกษาปีที่ 1) ชีวิตบ้านป่า (มัธยมศึกษาปีที่ 4) บึงหญ้าป่าใหญ่ (มัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6) บทเพลงแห่งนกนางเขน (มัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6) เป็นต้น ดังนั้น นอกจากวรรณกรรมเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้จะเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าแล้ว ยังเป็นที่รู้จักในวงกว้างอีกด้วย

วรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้สร้างเสริมประสบการณ์ทางด้านต่าง ๆ ให้วัยรุ่นแม้จะไม่ได้ประสบการณ์โดยตรงก็ตาม และยังถ่ายทอดภาพสะท้อนของสังคม ประวัติศาสตร์ทางความคิดของแต่ละยุคสมัย รวมถึงปรากฏตัวละครวัยรุ่นซึ่งเป็นภาพสะท้อนของวัยรุ่นในแต่ละสังคม

วรรณกรรมเยาวชนของไทยก็เช่นเดียวกัน ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนไทยล้วนมีคุณลักษณะตามความคาดหวังของสังคมอย่างชัดเจน วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเป็นอีกรางวัลวรรณกรรมหนึ่งที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครวัยรุ่นและบริบทสังคมไทย นอกจากนี้การที่รางวัลหนังสือดีเด่นเป็นรางวัลจากหน่วยงานรัฐยังส่งผลให้วรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้มีเนื้อหาตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัย

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการทั้ง 3 ประเภทได้แก่ รางวัลหนังสือดีเด่นสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน รางวัลหนังสือดีเด่นสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น และรางวัลหนังสือดีเด่นสำหรับเด็กวัยรุ่นนั้นต่างปรากฏตัวละครเอกที่มีช่วงอายุตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น กล่าวคือตัวละครเอกที่มีอายุน้อยที่สุดคือประมาณ 8-9 ปี และอายุมากที่สุดคือ 18-20 ปี เห็นได้ว่าช่วงอายุของตัวละครเอกล้วนแตกต่างกันมาก ตัวละครจึงมีบุคลิกภาพและความต้องการตามวัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นในกลุ่มของวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจึงมีทั้งวรรณกรรมสำหรับเด็กและวรรณกรรมสำหรับเยาวชน เมื่อนำช่วงอายุของตัวละครเอกมาจัดลำดับตามแนวคิดของอีริคสันพบว่าตัวละครมีอายุตรงกับในช่วงวัยรุ่นหรือขั้น “การเรียนรู้หรือสับสนในอัตลักษณ์ของตน” (Sense of Identity VS. Sense of Identity Diffusion) คืออายุ 12-17 ปี มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นนั้นมีตัวละครวัยรุ่นอยู่จำนวนมากและยังมีความสัมพันธ์กับบริบทของสังคมไทย ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นได้ปรากฏตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับประเด็นการศึกษา ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องชีวิตบ้านป่าซึ่งได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นในปี พ.ศ. 2521

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง**ชีวิตบ้านป่า**ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาในโรงเรียนผ่าน กลายตัวละครเอกของเรื่อง เขาไม่ได้รับการศึกษาต่ออย่างที่ใจต้องการเนื่องจากที่บ้านมีฐานะยากจน ส่วนด้อยเพื่อนของเขาได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำอำเภอและจะกลับมาที่หมู่บ้านนาน ๆ ครั้ง กลายสังเกตเห็นว่าด้อยเริ่มมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกับเด็กคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ดังนี้

กลายสังเกตเห็นด้อยแต่งตัวสะสวย และสะอาดสะอาดขึ้น
กว่าก่อนเก่า
กิริยามารยาทน่ารักกว่าเด็กหญิงอื่น ๆ ในหมู่บ้าน
พูดจาโก้เพราะระรื่นหู นิมนวนน่ารักฟัง ด้อยมีเรื่องราว
น่าสนใจมาบอกเล่าให้กลายฟังออกมากมาย ท่าทางของด้อยช่างฉลาด
รอบรู้อะไร ๆ ได้สารพัดสารพัน ซึ่งยิ่งทำให้กลายยิ่งนิยมนิยมชมชอบ
ห่วงใย และอยากมีโอกาสพบปะพูดคุยตลอดมา

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 77)

จากตัวอย่างได้พยายามแสดงให้เห็นประโยชน์ของการได้รับการศึกษา โดยแสดงผ่านด้อย กล่าวคือ วรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับการศึกษามีบุคลิกท่าทางเรียบร้อยและสะอาด สะอาด นอกจากนี้ผู้ที่ได้รับการศึกษายังเฉลียวฉลาดและรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ การสร้างตัวละครในลักษณะข้างต้นนี้ถือว่าสอดคล้องกับค่านิยมทางการศึกษาในสังคมไทยที่นับว่าการศึกษาจะช่วยให้มีวิชาความรู้ติดตัว ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตในหนทางที่ดีงาม และสามารถพัฒนาประเทศได้ โดยแสดงให้เห็นจากการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีเลิศ หรือแม้แต่ในคำขวัญวันเด็กยังปรากฏว่ามีอยู่หลายปีที่มีคำขวัญเกี่ยวข้องกับสติปัญญาหรือการศึกษา เช่น “ยามเด็กจงหมั่นเรียน เพียรกระทำดี เติบใหญ่จะได้มีความสุขความเจริญ” (2514) “เยาวชนฝึกตนดี มีความสามารถ” (2515) “เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ” (2516) “ขยันศึกษา ใฝ่หาความรู้ เชิดชูชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย” (2525) เป็นต้น

การสร้างตัวละครด้อยให้มีภาพลักษณ์ดีงามกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ยังเป็นการเชิญชวนให้เยาวชนไทยเข้ารับการศึกษ และให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานให้เข้ารับการศึกษามากยิ่งขึ้น การเชิญชวนข้างต้นนี้สอดคล้องกับประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2520 ที่มีจุดประสงค์เพื่อ “สร้าง

เสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอด-ปลอดภัย ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ” (อารี โสทธิพันธุ์ และคณะ, 2520: 99)

นอกจากวรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าแล้ววรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกป่าซึ่งได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2525 ยังตอกย้ำให้เห็นถึงค่านิยมทางการศึกษาในสังคมไทยดังนี้

ยาชิ เด็กชายชาวปกากะญอเป็นเด็กเฉลียวฉลาด เอาการเอางาน และใฝ่เรียน ยาชิใฝ่ฝันว่าจะประกอบอาชีพครู นอกจากนี้เขายังเป็นความหวังของครอบครัวรวมถึงสมาชิกหมู่บ้านปกากะญอซึ่งหวังจะให้เขาเป็นครูเพื่อกลับไปพัฒนาหมู่บ้าน ดังปรากฏว่า

“เพราะฉะนั้นยาชิต้องสอบชิงทุนให้ได้” ครูกำชับ “เธอเรียนเก่งอยู่แล้วเอาใจใส่และขยันให้มากขึ้น ความหวังก็อยู่ไม่ไกลแล้ว ยาชิต้องชิงทุนให้ได้นะ เพื่ออนาคตของตัวเอง”

“ผมต้องเรียนอีกกี่ปีถึงจะได้เป็นครู?”

“คงไม่ต่ำกว่าเจ็ดปี”

“เจ็ดปี?” เด็กชายใจแป้วลง “มันนานเกินไป”

“ไม่นานหรอกยาชิ เจ็ดปีเดียวเดี๋ยวก็ผ่านไป ครูเองยังเรียนถึงสิบสี่ปีกว่าจะสำเร็จออกมาได้ ครูเรียนได้ยาชิก็ต้องเรียนได้สิ”

“ผมจะพยายามครับครู”

“ดีแล้ว ไม่มีอะไรยากเกินความพยายามหรอก ยาชิเป็นความหวังของพ่อแม่ ของหมู่บ้าน ของเพื่อนร่วมเผ่า ยาชิต้องกลับมาเป็นครูให้ได้ จริงอยู่ ดงคอยมีครูเกือบทุกหมู่บ้าน แต่ก็เป็นคนอื่น ไม่มีใครรู้จักตัวเราดีไปกว่าเราหรอก เช่นกันไม่มีใครเข้าใจปกากะญอดีไปกว่าปกากะญอด้วยกัน ถ้ายาชิได้เป็นครูที่หมู่บ้าน บ้านเราคงดีขึ้นอีกเยอะ”

(มาลา คำจันทร์, 2544: 48)

จากบทสนทนาข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมทางการศึกษาในสังคมไทยเห็นว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม กล่าวคือการศึกษาสามารถทำให้ยาชิมีอนาคตที่เจริญรุ่งเรือง สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและเพื่อนร่วมชาติพันธุ์ได้ สอดคล้องกับค่านิยมทางการศึกษาดังนี้ “การศึกษาเป็นการสร้างและเพิ่มพูนความรู้และความคิดของบุคคล ทำให้สามารถ

ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความเจริญก้าวหน้า สามารถมีส่วนช่วยทำนุบำรุงสังคมของตนได้” (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2533: 39)

นอกจากจะปรากฏประเด็นทางการศึกษาแล้ว วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นยังนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสังคมไทย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หุบเขากินคน** ซึ่งได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2532 ได้นำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านการเปรียบเทียบระหว่างป่าไม้ในอดีตและป่าไม้ในปัจจุบัน ดังนี้

พญาลอบินข้ามห้วย โบกบินวูบวับลับหายกับพุ่มไม้ที่บัดบัง
สายตา ป่าไพรเจียบเจียบ ไม้ป่าดูแปลก ๆ เบียดแน่นเหมือนเป็นป่า
อุดมไม้ไซป่าเสื่อมสภาพจนต้องอนุรักษ์กันไว้ แต่ละต้นแต่ละลำสูงลิ่ว
เบียดเสียดกัน พื้นดินดูชุ่ม ใบไม้หล่นสุ่มเก่าแก่ทับถมกันมานานปี พรัง
ป่าไผ่หัวพันดินเท่ากระพ้อมใส่ข้าว ยืนก้านเหยียดใบเป็นปริมาตร
กว้างขวางราวเป็นมะพร้าวไม้ไซพรัง

“แปลก!” วิซุตั้งข้อสังเกต “ทำไมอะไรต่อมิอะไรดูมันใหญ่
ไปหมด ต้นปรังยังกะต้นมะพร้าว”

“ป่ามันอุดม อะไร ๆ เลยใหญ่ตาม”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 46)

จากตัวอย่าง สมาชิกกองธงเสื้อดำอันได้แก่ บดินทร์ วิซุ อัจฉา บุญชู และวิทยาได้พลัดหลงไปในยุคสมัยของอาณาจักรของโบราณ พวกเขาสังเกตเห็นว่าป่าไม้ในยุคสมัยนั้นอุดมสมบูรณ์กว่าปัจจุบันมาก ไม่ว่าจะเป็นความหนาแน่นของพืชพรรณและขนาดของพืชต่าง ๆ ที่สูงใหญ่กว่าในปี พ.ศ. 2532 มากนัก วรรณกรรมเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นภาพป่าไม้ในยุคสมัยของเด็กชายทั้งห้าดังต่อไปนี้

ทางเดินปีบแคบ สองข้างทางเป็นพงรกรมีพุ่มหนามสลัดกับ
เถาวัลย์ระเกะระกะ บ้างทอดนอนข้างทาง บ้างก็เหนียวห้อยพาดพัน
ไม้อื่นขึ้นไป ไม้ใหญ่ยืนต้นอยู่ห่าง ๆ ไม่เบียดทึบแน่นต้นเหมือนที่ผู้เฒ่า
ผู้แก่พูดถึงเมื่อสามสี่สิบปีก่อนโน้น

“ป่าไม้มันหายไปทุกปี”

“ใช่ป่าไม้หายไปทุกที” บดินทร์มองหน้าบุญชูแล้วปรายตามองคู่ปรับผู้เดินเยื้องหลัง “พ่อค้าไม้บางคนรู้แต่จะตัดไม้ ไม่ยอมปลูกไม้”

“นายว่าใคร” วิชชุหน้าตึง ๆ “พ่อเรตัดก็ตัดตามกฎหมายนะ พ่อค้าบางคนเสียอีก กินดิน กินทราย จนชายฝั่งทรุด”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 24)

จากตัวอย่างทั้งสอง วรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคนได้บรรยายให้เห็นสภาพของป่าไม้ในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นช่วงเวลาปัจจุบันของเรื่อง จะเห็นได้ว่าป่าดังกล่าวมีสภาพเสื่อมโทรมจนแทบไม่มีต้นไม้ใหญ่ ไม้ยืนต้นที่พบส่วนมากมีอายุไม่มากนัก ต่างกับป่าไม้ในยุคขอมโบราณที่มีต้นไม้หนาแน่นและอุดมสมบูรณ์ เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ใช้การบรรยายฉากเพื่อนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ในตัวอย่างยังแทรกต้นเหตุของปัญหาป่าไม้ในบทสนทนาระหว่างบดินทร์กับวิชชุ โดยชี้ให้เห็นว่าการทำสัมปทานป่าไม้ซึ่งเป็นการอนุญาตให้ตัดไม้อย่างถูกกฎหมายจากรัฐบาลคือเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ป่าไม้ของไทยลดน้อยลง

สถานการณ์ดังกล่าวในวรรณกรรมเรื่องหุบเขากินคนมีความสัมพันธ์กับสภาพสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา เนื่องจากในช่วงปีนี้มีการทำสัมปทานป่าไม้ในประเทศไทยส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว ดังที่ปรากฏว่า

จากสถิติพื้นที่ป่าไม้ของไทยที่มีการบันทึกไว้ในปี พ.ศ. 2504 พบว่าขณะนั้นป่าไม้ทั่วประเทศมีอยู่ถึง 273,628 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด 513,115 ตารางกิโลเมตร และเมื่อไล่ดูปีต่อ ๆ มาก็คงปรากฏว่าพื้นที่ป่าได้ลดน้อยลงตามปีที่เพิ่มขึ้น

2516 พื้นที่ป่าไม้เหลือ 221,707 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 43.21

2521 พื้นที่ป่าไม้เหลือ 275,434 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 34.15

2528 พื้นที่ป่าไม้เหลือ 149,053 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 29.05

(สีบ นาคะเสถียร, 2549: 78)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทยลดลงเป็นจำนวนมากในช่วงเวลาเพียง 24 ปี และมีแนวโน้มลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุเกิดจากนโยบายบางประการของรัฐบาล การบุกรุกพื้นที่ป่า อีกทั้งจำนวนประชากรในประเทศไทยและระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรจำเป็นต้องบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

จนกระทั่งป่าไม้ในประเทศไทยลดลงน้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด ซึ่งน้อยกว่าจำนวนพื้นที่ที่จะทำให้ธรรมชาติเกิดความสมดุล (สืบ นาคะเสถียร, 2549: 79) นอกจากนี้การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ยังส่งผลกระทบต่อจำนวนสัตว์ป่าที่ลดลงอย่างรวดเร็ว ทางภาครัฐและเอกชนจึงได้ริเริ่มนโยบายและโครงการต่าง ๆ เช่น การปลูกป่าทดแทน การฟื้นฟูป่าพรุ เป็นต้น เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนหันกลับมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งรวมถึงการที่รัฐสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย ดังนั้นจึงปรากฏประเด็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมเยาวชนเพื่อให้เยาวชนไทยตระหนักถึงปัญหาที่เป็นกระแสในช่วงเวลาดังกล่าว

นอกจากนี้ยังปรากฏตัวละครวัยรุ่นซึ่งสัมพันธ์กับประเด็นชาติพันธุ์ ดังตัวอย่างจากวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นในปี พ.ศ. 2523 ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

แม่เรียกกินข้าว น้อง ๆ เฮโลเข้าหา หม่อมงพอเสยผมด้วยง่ามมือ มันดั่งแกรกรากเหมือนขนหมู แม่และน้อง ๆ ตะกรามกินอย่างหิวโหย งพอเซ็ดมือกับสะโพกแล้วนั่งลง ในถาดข้าวไม่มีน้ำพริกหรือเกลือ ที่มีคือข้าวหุงทะเล ๆ ปนกับหัวเผือกหัวมันและลูกเต๋อย เด็กเริ่มรุ่มถอนใจแล้วผละออกมาเจียบ ๆ นางหนอที่คามองตามอย่างแปลกใจ

“ไม่หิวหรือ หม่อมงพอ ?”

“แม่กับน้องกินเถอะ กินให้อิ่มนะ ข้าไม่หิว”

หม่อมงพอเดินลงกระไดมา บนฟ้าดาวพรราวพร่าง ผีหลวงให้อภัยข้าเถอะ...เด็กเชื่องเงยหน้ามองฟ้า...ข้าจำเป็นต้องพูดปดมีแต่สุเท่านั้นที่รู้ว่าข้าหิวหรือไม่หิว...

(มาลา คำจันทร์, 2551, 48)

จากตัวอย่างหม่อมงพอเด็กชายชาวปกากะญอซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่องมีฐานะยากจน พ่อของหม่อมงพอเสียชีวิตไปหลายปีแล้ว ครอบครัวเด็กชายจึงลำบากเพราะขาดหัวหน้าครอบครัว แม่

ของเขาต้องพยายามเลี้ยงดูลูก ๆ เพียงลำพัง หม่อมเงพอเป็นลูกชายคนโตเขารู้ถึงความลำบากของแม่และรู้ว่าแม่ไม่เคยได้กินอิ่ม ดังนั้นเขาจึงยอมอดเพื่อให้แม่ได้อิ่มท้องมากขึ้น ความยากลำบากที่ครอบครัวของหม่อมเงพอต้องเผชิญนั้นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ชาติพันธุ์กลุ่มน้อยโดยเฉพาะชาวปกากะญอต้องเผชิญในเวลานั้น กล่าวคือพวกเขาล้วนดำเนินชีวิตอย่างยากลำบากและต้องอดมื้อกินมื้อ

จากตัวอย่างข้างต้นจึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้นำเสนอพฤติกรรมตัวละครตามความคาดหวังของสังคมซึ่งสัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยในขณะประพันธ์ นอกจากนี้เมื่อผู้ศึกษาได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงพบว่าการศึกษาวรรณกรรมเด็กและเยาวชนส่วนมากมักมุ่งศึกษาเนื้อหาและแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรม รองลงมาคือการศึกษาตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรม โดยอาจมีงานวิจัยบางเรื่องที่ใช้กลุ่มข้อมูลเป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจาก สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับผู้ศึกษา ได้แก่ “วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ใน วรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ แห่งชาติ” ของ มันทน์ บุญฤทธิ์ “วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัล ดีเด่นของ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2530-2544 ลักษณะเด่นกับมาตรฐานการ ตัดสิน” ของ นิธิมา คุณะติล “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ พ.ศ. 2506-2548” ของ อภันตรี กันเดช และ “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับ รางวัลชนะเลิศ รางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และ รางวัลนายอินทร์ อวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555” ของ กุณทิกา ซาพิมล แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏการศึกษาตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นซึ่งสัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยขณะประพันธ์ ทั้งนี้วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ปรากฏตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับประเด็นต่าง ๆ ทางสังคมไทยในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเยาวชนกลุ่มนี้ได้รับรางวัล

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจจะศึกษา “ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครวัยรุ่นกับบริบทของสังคมไทย รวมถึงเข้าใจกลวิธีการประพันธ์ในวรรณกรรมดังกล่าวด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวละครวัยรุ่นกับบริบทของสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปรากฏพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับค่านิยมและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ โดยสัมพันธ์กับสังคมไทยในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อม และประเด็นทางชาติพันธุ์ เพื่อชี้แนะเยาวชนไทยไปในทิศทางที่สังคมต้องการ

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกศึกษาตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเฉพาะรางวัลที่ 1 จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเลือกศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ปรากฏตัวละครวัยรุ่นเป็นตัวละครสำคัญ โดยได้รับรางวัลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นปีแรกที่งานเขียนประเภทรoman ได้รับรางวัล จนถึงปี พ.ศ. 2559

นอกจากนี้ผู้ศึกษาจะศึกษาตัวละครวัยรุ่นที่มีอายุ 12-17 ปี โดยแบ่งช่วงอายุของตัวละครวัยรุ่นตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของ อีริก อีริกสัน (Erik Erikson) ซึ่งแบ่งช่วงวัยของมนุษย์เป็น 8 ชั้น ได้แก่ 1) ขั้นรู้สึกไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ (Infancy: Sense of Trust VS. Sense of Mistrust) อายุแรกเกิด - 2 ปี 2) ขั้นความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองหรือไม่เชื่อมั่นในความสามารถของตน (Early Childhood: Sense of Autonomy VS. Sense of Doubt and Shame) อายุระหว่าง 2 - 3 ปี 3) ขั้นเป็นผู้นำความคิดริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Play Age: Sense of Initiative VS. Sense of Guilt) อายุระหว่าง 3 - 5 ปี 4) ขั้นรู้สึกประสบความสำเร็จหรือรู้สึกด้อย (School Age: Sense of Industry VS. Sense of Inferiority) อายุระหว่าง 6 - 12 ปี 5) ขั้นรู้อัตลักษณ์หรือสับสนในอัตลักษณ์ของตนเอง (Adolescence: Sense of Identity VS. Identity Diffusion) อายุระหว่าง 12 - 17 ปี 6) ขั้นรู้สึกว่าตนมีเพื่อนหรือรู้สึกอ้างว้าง (Young Adult: Intimacy VS. Isolation) อายุระหว่าง 17 - 21 ปี 7) ขั้นรู้สึกรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่หรือรู้สึกเฉื่อยชา (Adulthood: Generativity VS. Stagnation) อายุระหว่าง 22 - 40 ปี 8) ขั้นรู้สึกมั่นคงหรือรู้สึกท้อถอย (Mature Age: Ego Integrity VS. Despair) อายุ 40 ปีขึ้นไป

ตามแนวคิดของอีริคสันขั้นของวัยรุ่นจะอยู่ในขั้นที่ 5 หรือขั้นเรียนรู้หรือสับสนในอัตลักษณ์ของตน (Sense of Identity VS. Sense of Identity Diffusion) ทั้งนี้การจัดช่วงอายุของวัยรุ่นตามทฤษฎีของอีริคสันมีช่วงอายุใกล้เคียงกับอายุตัวละครสำคัญส่วนมากที่ปรากฏใน วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้ศึกษาจะศึกษาตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงขอบเขตการวิจัย

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง	ปีที่ได้รับรางวัล (พ.ศ.)
1.	ชีวิตบ้านป่า	ประสิทธิ์ มุสิกเกษม	2521
2.	หมู่บ้านอาบจันทร์	มาลา คำจันทร์	2523
3.	ลูกป่า	มาลา คำจันทร์	2525
4.	วัยฝันวันเยาว์	พิบูลย์ศักดิ์ ละครพล	2528
5.	เขี้ยวเสือไฟ	มาลา คำจันทร์	2531
6.	หุบเขากินคน	มาลา คำจันทร์	2532
7.	กระท่อมแสงตะวัน	ถวัลย์ มาศจรัส	2534
8.	ดอกไม้บานที่เชิงภู	โชติ ศรีสุวรรณ	2537
9.	เพื่อนรักริมโขง	เขมชาติ	2548
10.	อาม่าบนคอนโด	ชัมย์ภร แสงกระจ่าง	2557
11.	ห้องเรียนไม่มีฝา	ธารา ศรีอนุรักษ์	2559

1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษา “ตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน” ที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่ง มุ่งเน้นศึกษาตัวบทวรรณกรรมเยาวชนและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีทั้งหมด 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1) รวบรวมวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2559

1.2) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1) วิเคราะห์ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2.2) วิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล หนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

3) ขั้นสรุปผล

นำเสนอข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับ รางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ผู้ศึกษาได้สืบค้น ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมเด็กและเยาวชนทำให้พบว่า มีผู้ศึกษาวิจัยวรรณกรรมเด็กและ เยาวชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ การวิจัยเท่านั้น

1.6.1 เอกสารและงานวิจัยที่แสดงถึงภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทย

ผู้ศึกษาพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทย ได้แก่ “วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990: การศึกษาเปรียบเทียบ” ของศิริพร ศรีวรกานต์ (2551) ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเยาวชนไทยในช่วงปี พ.ศ. 2523-2533 จะเน้นเนื้อหาเพื่อสั่งสอนและเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก เนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์จึงไม่ซับซ้อน ตัวละครเด็กในวรรณกรรมของไทยมีลักษณะเป็นผู้น้อยและมีหน้าที่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ทั้งนี้สิ่งที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนล้วนเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ปรารถนา

ส่วน “การศึกษาเปรียบเทียบการเสนอภาพเยาวชนในวรรณกรรมเยาวชนต่างวัฒนธรรม” ของหฤทัย รามสูต (2542) ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเยาวชนไทยในช่วงปี พ.ศ. 2539-2541 มีรูปแบบสมจริงมากกว่าจินตนิยายอย่างเห็นได้ชัด วรรณกรรมเยาวชนไทยมักเสนอปัญหาที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก และนำเสนอปัญหาดังกล่าวอย่างตรงไปตรงมาผ่านบทสนทนาหรือคำพูดของตัวละคร แต่ตัวละครเอกไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้ที่มียุติธรรมมากกว่าซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในเรื่องจะเป็นแบบ “ผู้รับ” กับ “ผู้ให้” ตัวละครเอกมักเป็นเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงและมักมีภูมิฐานะอยู่ชนบท เนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนมักเป็นเรื่องของการเปลี่ยนผ่านของวัย มีน้อยมากที่นำเสนอเรื่องความรักกับเพศตรงข้าม

แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทยมักนำเสนอเนื้อหา ปัญหา หรือแนวคิดอย่างตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน ส่วนตัวละครเยาวชนมักจะมีลักษณะเป็นผู้น้อยที่ต้องเชื่อฟังหรือมีสถานะเป็นผู้รับบางสิ่งบางอย่างจากผู้ใหญ่เสมอ ทั้งนี้การทบทวนวิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ฉบับนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาเห็นภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนของไทยทั้งหมด

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทยที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นทั้งสิ้น 2 ฉบับ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2530-2544 ลักษณะเด่นกับมาตรฐานการตัดสิน” และ “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555”

วิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2530-2544 ลักษณะเด่นกับมาตรฐานการตัดสิน” ของนิธิตา คุณะติลก (2549) พบว่าวรรณกรรมเยาวชนกลุ่มนี้ปรากฏลักษณะเด่นทางแนวคิด 3 ประการ คือ 1) แนวคิดด้านคุณธรรม ได้แก่ ความเมตตา ความกตัญญู ความอดุสาหะ ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ และความกล้าหาญ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยผู้ประพันธ์แทรกแนวคิดสำคัญไม่ให้เบียดเบียนธรรมชาติและสัตว์ป่า และกล้าที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติสุดท้าย 3) แนวคิดด้านคติความเชื่อวัฒนธรรมประเพณี

ส่วนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555” ของกฤษฏีกา ซาพิมล (2557) พบว่าวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจะมี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสมจริง และรูปแบบแนวจิตนิยายทางด้านเนื้อหาสาระสำคัญที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนนั้นจะสัมพันธ์กับแก่นเรื่องซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ โดยสามารถแบ่งสาระสำคัญของเรื่องได้เป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความสามัคคี ความรัก การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความเข้าใจชีวิต ความเสียสละ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นความหลากหลายของเนื้อหา เนื้อหาที่พบมากที่สุดคือเนื้อหาด้านความรักและความเข้าใจในชีวิต ส่วนการศึกษาด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรมพบว่าผู้ประพันธ์วรรณกรรมเยาวชนต่างใช้กลวิธีการแต่งและกลวิธีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้กลุ่มผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนสามารถอ่านตัวบทวรรณกรรมได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลินและเข้าใจในสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อ นั้นหมายความว่าผู้ประพันธ์ส่วนค่านึงถึงช่วงอายุของกลุ่มผู้อ่านจึงสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา

เห็นได้ว่าภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นในช่วงปี พ.ศ. 2530-2557 ล้วนมีแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมในด้านต่าง ๆ การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังใช้กลวิธีการประพันธ์ที่เรียบง่ายเพื่อสื่อสารกับผู้อ่านซึ่งเป็นเยาวชนอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นการศึกษาภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนไทยและวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจึงช่วยให้ผู้ศึกษาจึงช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถเห็นแนวโน้มและทิศทางในการสร้างสรรค์วรรณกรรม รวมถึงแนวโน้มของการให้รางวัลวรรณกรรมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

1.6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นชาติพันธุ์

นอกจากการศึกษาภาพรวมของวรรณกรรมเยาวชนแล้วยังพบว่ามามีวิทยานิพนธ์บางฉบับมีเนื้อหาบางส่วนกล่าวถึงประเด็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อยซึ่งเป็นประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ” “ภาพลักษณ์ชนกลุ่มน้อยในนวนิยายไทย: การวิจารณ์เชิงสังคม” และ “ภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน”

วิทยานิพนธ์ “วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ” ของมณฑิณี บุญฤทธิ์ (2539) มีตัวบทคัดสรรที่ตรงกับตัวบทคัดสรรส่วนหนึ่งของกับนักศึกษา ได้แก่ **หมู่บ้านอาบจันทร์ ลูกป่า เขียวเสื่อไฟ และหุบเขากินคน** ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 4 เรื่องนี้ต่างนำเสนอวิถีชีวิต ความเชื่อของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมถึงการดำเนินชีวิตอันยากลำบากของชาติพันธุ์กลุ่มน้อยและความความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน

ส่วนวิทยานิพนธ์ “ภาพลักษณ์ชนกลุ่มน้อยในนวนิยายไทย: การวิจารณ์เชิงสังคม” ของ พินอ่ำไพ สิริบุษกะ (2543) ซึ่งศึกษาตัวบทคัดสรรที่ตรงกับตัวบทคัดสรรส่วนหนึ่งของนักศึกษา ได้แก่ **หมู่บ้านอาบจันทร์ และลูกป่า** โดยวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 2 เรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการประพันธ์ขึ้นหลังจากปี พ.ศ. 2520 ซึ่งผลการศึกษาพบว่าภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในวรรณกรรมช่วงปี พ.ศ. 2520-2530 ได้มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยที่ชัดเจนขึ้น และมีลักษณะเป็นผู้ด้อยพัฒนา นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของเรื่องที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยด้วย

วิทยานิพนธ์ “ภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน” ของภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554) ได้ศึกษาภาพคนชายขอบที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ได้แก่ ชาวเวียดนามอพยพ และชาวเขา ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเยาวชนมักนำเสนอภาพชาวเวียดนามอพยพที่ได้รับสิทธิพลเมืองที่ไม่เท่าเทียม อีกทั้งถูกจำกัดเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ส่วนชาวเขาถูกนำเสนอภาพของชาวเขาที่รักพวกพ้องและความขมขื่นที่ต้องอดกลั้นต่อการเหยียดชาติพันธุ์

เห็นได้ว่าภาพของชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนไทยนั้นมักมีลักษณะของผู้ด้อยพัฒนาซึ่งมักถูกดูหมิ่นจากผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม ทั้งนี้การศึกษาทบทวนวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 ฉบับ

ข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามองเห็นแนวทางการศึกษาตัวละครวัยรุ่นในประเด็นชาติพันธุ์ได้ดีและชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังปรากฏเอกสารและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในการศึกษาระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง “องค์ประกอบของแฟนตาซีในการนำเสนอปัญหาครอบครัวและปัญหาสิ่งแวดล้อมในนวนิยายชุด เดอะ สไปเดอร์วิก โครนิเคิลส์ ของ โทนี ดิเตอร์ลิซซี และฮอลลี แบล็ก ” ของ กอบพร ธิรเจริญสกุล (2557) ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมชุด เดอะ สไปเดอร์วิก โครนิเคิลส์ ได้ใช้องค์ประกอบของวรรณกรรมแฟนตาซีหรือความมหัศจรรย์ต่าง ๆ เพื่อนำเสนอปัญหาและชี้แนะทางออกของปัญหาครอบครัวและปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอผ่านการเติบโตของจาเร็ดซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เห็นได้จากจาเร็ดสามารถยอมรับการหย่าร้างของพ่อแม่ได้และยังตระหนักถึงความสำคัญของครอบครัวหลังจากผ่านการผจญภัย นอกจากนี้ตัวละครเอกยังเรียนรู้แนวคิดสำคัญจากการผจญภัย กล่าวคือตัวละครเอกต้องพึ่งพาตัวละครแฟนตาซีซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติในการผจญภัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ

เห็นได้ว่า “องค์ประกอบของแฟนตาซีในการนำเสนอปัญหาครอบครัวและปัญหาสิ่งแวดล้อมในนวนิยายชุด เดอะ สไปเดอร์วิก โครนิเคิลส์ ของ โทนี ดิเตอร์ลิซซี และฮอลลี แบล็ก ” ของกอบพร ธิรเจริญสกุลจะศึกษาวรรณกรรมเยาวชนจากต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายแฟนตาซีที่นำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขาหินคนซึ่งเป็นวรรณกรรมแฟนตาซีที่ปรากฏการนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน ดังนั้นการทบทวนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงช่วยเป็นแนวทางของระเบียบวิธีวิจัยของผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้รู้และเข้าใจตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น และเชื่อมโยงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เป็นกระแสของสังคมไทยในขณะนั้น

1.7.2 เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมและวรรณกรรมเยาวชนแก่ผู้สนใจต่อไป

บทที่ 2

ตัวละครวัยรุ่นกับการศึกษาและการเรียนรู้

สังคมไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามาช้านานเนื่องจากมองว่าการศึกษาสามารถให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และช่วยพัฒนาประเทศชาติ ดังที่ปรากฏว่า

การศึกษามีแนวโน้มที่มุ่งพัฒนาชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ ให้มีความสุขและอยู่ดีกินดี ให้เยาวชนไทยมีความรู้ความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงตนและธำรงชาติ รู้จักคิดแก้ปัญหา แสวงหาสิ่งใหม่ที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม และเป็นกำลังที่แข็งแกร่งมั่นคงของชาติ

(คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2518: 163)

เห็นได้ว่าการศึกษาในสังคมไทยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นภาครัฐจึงดำเนินนโยบายทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมถึงการใช้วรรณกรรมเยาวชนเพื่อส่งเสริมนโยบายทางการศึกษา

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเป็นวรรณกรรมเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่ตอบสนองต่อนโยบายทางการศึกษาของภาครัฐ โดยปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่า กระท่อมแสงตะวัน และห้องเรียนไม่มีฝ้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ชีวิตบ้านป่า: ความสำคัญของการศึกษาในระบบ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2521 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงกลายซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง เดิมทีครอบครัวของกลายอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน แต่พวกเขาไม่ชอบกันทำให้ต้องย้ายไปอยู่ในป่าลึกเพื่อจับจองพื้นที่ทำกิน กลายซึ่งขณะนั้นเพิ่งเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงจำเป็นต้องย้ายไปอยู่กับครอบครัวในป่าลึก ทำให้เขาไม่ได้ศึกษาต่ออย่างตั้งใจต้องการ โดยวรรณกรรมเรื่องชีวิตบ้านป่าได้แสดงความฝันดังกล่าวของกลาย ดังนี้

กลายเป็นก็อยากจะทำสักการะจับสัตว์ป่าเสียที แต่ความจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่บ้านป่ายังคงบีบบังคับให้กลายเป็นทำบาปทำกรรมอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า

อีกเมื่อไรกันหนอชีวิตพอจะมีโอกาส ได้อยู่ดีมีสุขดังคนอื่นเขา กลายเก็บมาคิดและนึกถามตัวเองอยู่บ่อย ๆ

พ่อยังกล่าวให้เหตุผลถึงชีวิตอันคับแค้นของพ่ออีกว่า

“เพราะพ่อโง่...อ่านหนังสือไม่ออก แม่ของลูกก็เหมือนกันไม่มีความรู้ติดตัวอะไรเลย พ่อไม่มีหัวคิดไม่มีมันสมองที่จะหากินทางอื่น พ่อมีแต่กำลังกาย มีปัญญาหาเลี้ยงลูกทั้งสิ้นคนของพ่อได้เท่านี้ก็นับว่าบุญนุกแล้ว”

จริงสินะ มีอาชีพอื่นอีกออกมากมาย หากกลายเป็นมีความรู้ความสามารถ อนาคตของลูกอาจไปประกอบอาชีพใหม่ได้อย่างแน่นอนซึ่งก็สามารถที่จะเลิกอาชีพล่าสัตว์ป่านี้ได้อย่างเด็ดขาด

แต่เมื่อกลายเป็นขาดความรู้และอยู่ในวงสังคมที่คับแคบดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ จะมีหนทางพบชีวิตใหม่ที่ดีกว่าพบอนาคตที่รุ่งโรจน์ได้อย่างไร

“เรียนหนังสืออีกซิกลาย”

ต้อยเคยแนะนำกับกลายเช่นนั้น

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 77-78)

จากตัวอย่างข้างต้น การไม่ได้รับการศึกษานับเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ครอบครัวของกลายต้องมีชีวิตยากลำบาก เพราะพ่อแม่ของเขาไม่มีความรู้อื่นใดมาใช้ประกอบอาชีพอื่นได้จึงจำเป็นต้องยึดอาชีพพรานป่าและเก็บของป่าเพื่อเลี้ยงชีพ นอกจากนี้ยังพยายามเสนอทางออกซึ่งก็คือการศึกษาผ่านคำพูดของต้อยที่ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยม ดังนั้นกลายจึงต้องการศึกษาต่อเพื่อมีโอกาสประกอบอาชีพอื่นมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า**ชีวิตบ้านป่า**ได้พยายามจูงใจให้ผู้อ่านเข้ารับการศึกษาจากภาครัฐโดยผ่านความนึกคิดของกลายและคำกล่าวของพ่อ

นอกจากนี้คำกล่าวของพ่อยังแสดงให้เห็นการตัดสินหรือการประเมินสติปัญญาของคนในสังคมไทยที่มองว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในระบบจะไม่มีความรู้ความสามารถ อย่างไรก็ตามคำกล่าวของพ่อเป็นเพียงชุดความคิดหนึ่งในสังคมไทย เพราะยังมีผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาแต่สามารถใช้ความรู้ความชำนาญของตนเองในด้านต่าง ๆ มาประกอบอาชีพรวมถึงถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวเพื่อ

พัฒนาชุมชนและสังคมต่อไปได้ ดังเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อชุมชนแต่ละชุมชนเป็นอย่างมาก

ปราชญ์ชาวบ้านล้วนเป็นผู้ที่นำภูมิปัญญาที่ตนคิดค้นขึ้นไปใช้ดำรงชีวิตจนประสบความสำเร็จ และยังนำภูมิปัญญาของตนมาพัฒนาหรือทำประโยชน์ให้กับชุมชนของตน ทั้งนี้ปราชญ์ชาวบ้านส่วนหนึ่งอาจไม่ได้เรียนจบในระดับที่สูงมากนักหรือเรียนจบในระดับประถมศึกษา แต่พวกเขาก็สามารถนำความรู้ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ชีวิตมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและชุมชนได้ ดังนั้นค่ากล่าวของพ่อจึงเป็นสืบทอดชุดความคิดหนึ่งที่ตัดสินคุณค่าของมนุษย์จากการระดับการศึกษา

ผู้ประพันธ์ยังพยายามจูงใจให้ผู้อ่านเห็นถึงประโยชน์ของการได้รับการศึกษา โดยการสร้างสรรค์ตัวละครคู่ตรงข้ามของกลาย ได้แก่ ต้อยซึ่งเป็นเพื่อนของกลายที่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แต่เพียงไม่กี่ปีที่ผ่านมาและผ่านไป กลายรู้สึกเหมือนตัวเองจะแยก
อยู่ห่างคนละโลกกับเพื่อนรักบางคน โดยเฉพาะกับต้อยที่กลายยัง
คิดถึงอยู่เสมอมีสง่า

รู้สึกความเป็นอยู่จะยิ่งแตกต่างกันมากขึ้นทุกวัน ๆ
ต้อยถือกระเป๋า แต่งตัวเป็นระเบียบไปโรงเรียนด้วยใบหน้าเอิบ
อิมรั้ง ร่ายรอบด้วยเพื่อนพ้องออกมากมาย

กลายนึกถึงตัวเองที่ถือเครื่องมือดักสัตว์เดินโดดเดี่ยวเข้าป่าไป
อย่างหม่นหมอง

อนาคตของต้อยเห็นแต่ความรุ่งเรือง ผิดกับกลายที่พบเพียง
ทางมีดมน

ยิ่งคิดก็ยิ่งแค้นจะรู้สึกปวดร้าว ว้าเหว และรันทดใจ

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 80-81)

สังเกตได้ว่าตัวละครต้อยถือเป็นตัวละครคู่ตรงข้ามซึ่งมีไว้เทียบเคียงกับกลาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบชีวิตของเด็ก 2 คนซึ่งแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงแม้ว่าเด็กทั้งสองจะเป็นเพื่อนสนิทกัน และเคยอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยกำหนดให้สิ่งที่ทำให้เด็กทั้งสองมีชีวิตแตกต่างกันคือ การศึกษา กล่าวคือ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้ใช้การศึกษาเป็นเหตุผลหลักที่ส่งผลให้ต้อยมีบุคลิกภาพที่ดีกว่ากลายเพื่อจูงใจให้ผู้อ่านเห็นถึงประโยชน์ของการได้รับการศึกษา

แม้ผู้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่องชีวิตบ้านป่าสร้างสรรค์ให้ภาพของธรรมชาติป่าเขาในเรื่องดูน่ารื่นรมย์ แต่ป่ายังมีแง่มุมที่อันตรายอยู่มาก วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงนำภัยอันตรายจากการใช้ชีวิตในป่ามาจูงใจให้ผู้อ่าน ดังนี้

ในคืนเดือนหงายหลายเดือนมาแล้ว กลายถือได้ลงจากหน้า
จะไปเก็บตปีลี เพื่อเอามาเป็นเครื่องผสมคั่วค่างเป็นกับข้าว
พ่อผ่าฟืนอยู่ใกล้ ๆ นั้น พอกลายเดินไปได้หน่อยหนึ่งพอก็
ตะโกนบอกอย่างตกใจ

“งู! งู!”

โซคของกลายยังดี ที่พ่อเห็นงูเสียก่อน และบอกให้กลายระวัง
ตัว

งูเห่าขนาดเท่าตัวมพร้าว แม่แม่เบียดงู ฟู...ฟู
พ่อได้ไม่ยวากเกือบสองวาตึงตัวนั้นถึงตาย กลายตกใจกลัวจน
เลิกล้มที่จะเดินต่อไปเก็บตปีลีได้
แน่นอน... ชีวิตป่าอันร่มรื่นนั้น ยังมีภยันตรายรอบด้านที่
ต้องผจญ และชาวบ้านป่าจะต้องต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย
เหล่านี้

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2537: 36)

จากเหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม่ในป่าลึกจะมีธรรมชาติอันรื่นรมย์ อีกทั้งยังมีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ แต่การอาศัยอยู่ในป่าก็ต้องผจญกับอันตรายต่าง ๆ ทั้งภัยธรรมชาติ สัตว์ป่าดุร้าย รวมถึงสัตว์มีพิษ เช่นเดียวกับกลายที่เกือบถูกงูเห่าซึ่งมีพิษร้ายแรงกัด แต่โชคดีที่พ่อเห็นและเตือนกลายเสียก่อน ทั้งนี้ผู้ที่ต้องเผชิญกับอันตรายจากป่ามิได้มีเพียงครอบครัวของกลายเท่านั้น แต่ยังมีรวมถึงชาวบ้านที่ไม่ได้รับการศึกษาจึงต้องเลี้ยงชีพด้วยอาชีพพรานและหาของป่า ซึ่งทางออกของปัญหานี้ก็คือการเข้ารับการศึกษาเพื่อจะได้มีความรู้ไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งไม่จำเป็นต้องผจญกับอันตรายจากป่า

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังมีการใช้กลวิธีสร้างตัวละครผ่านความคิดเพื่อตอกย้ำความสำคัญของการเข้ารับการศึกษา ดังต่อไปนี้

ขนำเล็ก ๆ แต่ก็เป็นที่อยู่อย่างอบอุ่นของครอบครัวกลายมา
นานนับสิบปี และ ฯลฯ

เหล่านี้ก็เลยจะหักใจล้มได้อย่างไร
 ยามกลายเป็นไป นื่องคงเหงาและไม่มีใครคอยหาผลไม้ป่ามา
 ผากในวันที่แม่ทำงาน
 ใครจะได้คอยช่วยเหลือและติดตามพ้อออกไปหาสัตว์ดังกล่าว
 เก่า

ตอนนี้ครอบครัวกลายเป็นต้องเงิบเหงากว่าเดิมแน่นอน
 หรือเลิกคิดถึงเรื่องการเรียนหนังสือ ไม่ต้องจากพ้อจากแม่ไป
 ให้ยุ่งยากลำบากบางครั้งก็เลยกลับคิดล้มเลิก แต่ก็ด้วยความใฝ่ฝัน
 ทะเยอทะยานยังโชติชวาลในหัวใจกลายเป็นความหวังวิมานในอากาศไว้
 อย่างหุระยั๊บแล้วจะคิดยั๊บยังได้อย่างไร
 ต้องเรียนต่อให้ได้เมื่อมีโอกาส กลายเป็นล้นเกล้าความรู้ลึก
 ชัดแย้งทั้งมวลออกไปและย่ำเตือนตัวเองเช่นนั้น

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 143)

ครูไพโรจน์ซึ่งมาเที่ยวพักผ่อนในป่าได้ชักชวนให้กลับไปศึกษาต่อโดยเสนอให้กลับไป
 อาศัยอยู่ด้วย กลายเป็นดีใจมากที่ความฝันของเขา กำลังจะเป็นความจริง แต่อีกใจหนึ่งเขายังคงลังเล
 เพราะเป็นห่วงครอบครัวที่ต้องไกลกัน จากตัวอย่างเห็นได้ว่าแม่ก็เลยคิดล้มเลิกแต่เขาก็สามารถหักใจ
 ได้ด้วยตระหนักว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญจึงไม่ควรทิ้งโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นไป ตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็น
 เห็นว่า “การศึกษา” เป็นสิ่งสำคัญอันไม่อาจละทิ้งเพราะจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์เรื่องชีวิตบ้านป่ายังสร้างให้กลายเป็นตัวละครที่มีเมตตาเพื่อสร้างปม
 ชัดแย้งสำคัญของกลายเป็น เนื่องจากเขาไม่ต้องการจะประกอบอาชีพพรานป่าที่ต้องลงมือฆ่าและทารุณ
 สัตว์ทั้งหลาย ดังที่ปรากฏว่า “ภาพสัตว์ป่าที่ถูกฆ่า ถูกพราก ถูกเบียดเบียน วันแล้ววันเล่า ยิ่งสะกิด
 เตือนใจให้กลายเป็นอยากดิ้นรนไปหาอาชีพอย่างอื่นอยากเลิกตามล่าสัตว์ป่านี้เสียที” (ประสิทธิ์ มุสิก
 เกษม, 2548: 97) แต่เขาไม่ได้ศึกษาต่อจึงไม่มีความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพอื่นได้ อาจกล่าวได้ว่า
 การสร้างปมขัดแย้งภายในจิตใจดังกล่าวถือเป็นการตอกย้ำน้ำหนักของการศึกษาให้เด่นชัดขึ้น

ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับ
 สถานการณ์ที่ยากลำบากของกลายเป็น คือช่วยให้เขามีอนาคตที่รุ่งเรืองกว่าเดิม ช่วยให้มีความรู้เพื่อ
 ประกอบอาชีพอื่นได้ และยังช่วยให้เขาไม่ต้องเบียดเบียนสัตว์ป่าอีกด้วย

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าได้นำส่วนประกอบต่าง ๆ ของวรรณกรรมมาใช้ เพื่อจูงใจให้ผู้อ่านต้องการเข้ารับการศึกษาดูเหมือนเดียวกับกลายตัวละครสำคัญของเรื่อง โดยใช้ฉากเป็น ป่าลึกซึ่งต้องดำเนินชีวิตอย่างอันตรายและยากลำบาก ใช้บทสนทนาเพื่อชี้ให้เห็นถึงโทษของการไม่ได้รับ การศึกษาและประโยชน์ของการศึกษา สร้างตัวละครคู่ตรงข้ามเพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์และข้อดีของ การศึกษา และสร้างปมขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครเพื่อตอกย้ำความสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ณ ขณะนั้น

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าได้แสดงให้เห็นค่านิยมทางการศึกษาของไทย กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องผู้ที่มีความรู้ความสามารถว่าเป็นผู้นำเชื่อถือและมีเกียรติ ดังนั้น การได้รับการศึกษาจึงสามารถทำให้บุคคลเลื่อนฐานะทางสังคมและมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ (สุพัตรา สุภาพ, 2534: 14) เช่นเดียวกับกลายที่ชื่นชมด้วยซึ่งศึกษาในระดับที่สูงกว่าตน และยังต้องการศึกษาต่อเพื่อ พัฒนาชีวิตของตนเอง

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นช่วงเวลา เดียวกับที่รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ว่า

“เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้ได้ กำหนดจากวัตถุประสงค์ใหญ่ที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พร้อมกัน ไปกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยพิจารณาเห็นว่าทรัพยากรมนุษย์นี้ ต้อง มีบทบาทเป็นเอกในการเพิ่มพลังการผลิตของชาติกับทั้งเป็นการสร้าง เสถียรภาพและความร่มเย็นแก่คนในสังคม...”

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ,
2513: ฏ)

จากตัวอย่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 มีนโยบายเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากเล็งเห็นว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ โดยการ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ดังนี้ “เพื่อสร้างประสิทธิภาพของกำลังคนและพัฒนาการมีงานทำ รัฐจะ เน้นหนักความสำคัญของประถมศึกษาและอาชีวศึกษา กับปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับ...” นอกจากนี้รัฐยัง “...กำหนดนโยบาย มาตรการ และโครงการที่จะขยายการศึกษาระดับประถมให้ทั่ว ราชอาณาจักร รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพและการขยายโครงการศึกษาภาคบังคับถึงประถมปีที่ 7 ให้เร็วขึ้นด้วย...” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ, 2513: ๗)

ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520–2524) มีนโยบายพัฒนาการศึกษาเพื่อ “...เร่งพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภทให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของประเทศและสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคมและการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษามีส่วนสร้างเสริมคุณภาพและประสิทธิผลของพลเมืองโดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล” ทั้งนี้รัฐยังพยายาม “ให้มีความเสมอภาคของการศึกษา โดยพยายามเสริมสร้างพื้นฐานแห่งโอกาสและสิทธิของประชากรให้ได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520: 264-265)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 2 ฉบับนี้ล้วนมีนโยบายเพื่อขยายการศึกษาไปสู่พื้นที่อันห่างไกลเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชนผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศชาติได้ ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าซึ่งได้รับรางวัลจากหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการจึงมีเนื้อหาเพื่อตอบสนองนโยบายข้างต้นนั่นเอง

2.2 กระท่อมแสงตะวัน: การตั้งคำถามกับการศึกษาในระบบ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องกระท่อมแสงตะวันเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2534 วรรณกรรมเรื่องกระท่อมแสงตะวันได้วิพากษ์ว่าระบบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของภาครัฐไม่สามารถตอบสนองต่อท้องถิ่นได้ โดยวรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงตะวันที่เพิ่งศึกษาจบในระดับชั้นประถมศึกษา เขาต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาแต่ตาซึ่งเป็นผู้ปกครองมีฐานะยากจนจึงไม่สามารถส่งเสียให้เขาศึกษาต่อได้ ตะวันจำต้องเรียนวิชาตีมีดอรัญญิกจากตาเพื่อเป็นวิชาชีพเลี้ยงตัว

วรรณกรรมเรื่องกระท่อมแสงตะวันนำเสนอประเด็นทางการศึกษาทั้งสิ้น 3 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาในระบบกับการมองข้ามลักษณะของท้องถิ่น การศึกษาในระบบกับภาระค่าใช้จ่าย และการศึกษาในระบบกับการใช้เล่ห์กลธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การศึกษาในระบบกับการมองข้ามลักษณะของท้องถิ่น

จากวรรณกรรมเยาวชนเรื่องกระท่อมแสงตะวัน ผู้ประพันธ์ชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าการศึกษาวิชาชีพและการศึกษาจากประสบการณ์ชีวิตอันเป็นการศึกษานอกเหนือจากหลักสูตรแกนกลางเป็นสิ่งที่มีคุณค่า โดยนำเสนอผ่านการเรียนวิชาตีมีดอรัญญิกของตัวละครเอก ทั้งนี้มีตอรัญญิกเป็นมิดที่มี

คุณภาพดีและมีรูปร่างสวยงาม อีกทั้งยังเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอรัญญิก ตำบลท่าช้าง อำเภอ นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวลาวจากเวียงจันทร์ได้อพยพมายังประเทศไทยและตั้งรกรากอยู่ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวลาวเวียงจันทร์ที่อพยพมาส่วนมากมีอาชีพเป็นช่างทองและช่างเหล็ก จึงตีมีดขึ้นไปขายที่หมู่บ้านหรือแหล่งชุมชนใกล้เคียงคือ “บ้านอรัญญิก” ตำบลปากท่า อำเภอท่าเรือ เมื่อมีผู้ซื้อไปใช้จึงเรียกกันว่า “มีดอรัญญิก” กันติดปากถึงปัจจุบัน (ปราโมทย์ นิติพจน์, 2561: 141-142)

อาชีพช่างตีมีดอรัญญิกจะต้องใช้ทักษะและความชำนาญในการตีเหล็กเป็นอย่างมาก เพราะ ทุก ๆ ขั้นตอนล้วนมีความสำคัญตั้งแต่การเลือกเหล็ก การเลือกถ่านที่ใช้ตีมีด การก่อเตา เป็นต้น วรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการตีมีดอรัญญิกผ่านการเรียนวิชาตีมีดของตะวัน ซึ่งต้องทุ่มเทจิตวิญญาณเพื่อฝึกฝนในทุก ๆ ขั้นตอนจึงจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ตีออกมาได้ ดังนี้

“มีคนลือว่าตำราตีมีดของตาเป็นตำราฝีบอก”

ตาหัวเราะลั่นกระท่อม

“ไม่จริงหรือตา?”

“ผีที่ไหนจะเก่งอย่างนั้น”

“เห็นคนเขาพูดกัน” หลานชายพูดเสียงอ่อย

“ก็ลือกันไป”

“ตาเอาฝีมือมาแต่ไหน?”

ตาตบลงไปทีใจของตัวเอง

“ตรงนี้ ตรงนี้ลูก” ท่าทางตาภูมิใจนัก

หลานชายส่ายหน้าหัวเราะ

“ตา!”

“ทำไมล่ะ?”

“มันเกี่ยวอะไรกับหน้าอกตา?”

คราวนี้ตาหัวเราะก๊าก

“ไม่ใช่หน้าอก” ตายังหัวเราะอยู่

“ก็ตาบหน้าอก บิ๊ก บิ๊ก”

“หัวใจไว้อีหนู ตาตบลงบนหัวใจ”

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 28-29)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตะวันมีลักษณะนิสัยช่างสงสัยและช่างซักถาม ทั้งนี้ลักษณะนิสัยดังกล่าวของตะวันได้นำไปสู่การถามและการตอบของตาเพื่อถ่ายทอดคุณค่าของอาชีพช่างตีมีดซึ่งต้องทุ่มเทจิตวิญญาณจึงจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ได้ออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ อีกทั้งยังสื่อว่าอาชีพและผลิตภัณฑ์ดังกล่าวล้วนมีคุณค่าอันเนื่องมาจากความทุ่มเทของผู้สร้างสรรค์ จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้ตะวันจะไม่ได้ร่ำเรียนในโรงเรียนตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ แต่เมื่อเขาร่ำเรียนวิชาตีมีดจากตาสำเร็จ เขาสามารถเรียนรู้วิชาชีพผ่าน “โรงเรียนชีวิต” ซึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องกระท่อมแสงตะวันยังปรากฏการวิพากษ์ระบบการศึกษาผ่านบทสนทนายาระหว่างตาและตะวัน ดังที่ปรากฏว่า

“ทำไมตาใช้ไม้ไผ่ผ่าถ่าน ไม้อื่นถมไปนี่ตา” หลานชายไม่วายสงสัย

“ถ่านไม้อื่นมีไว้หุงข้าวต้มแกง

“แล้วถ่านไม้ไผ่?”

“เอาไว้เผาเหล็กทำมีด”

“นั่นสิตา ถ่านอะไรก็เหมือนกันนะแหละ ครูบอกว่าถ่านชั้นดีต้องถ่านไม้โก่งกาง”

“ตาไม่รู้จัก”

“ไม้โก่งกางเป็นไม้ขายเลน อยู่ริมทะเล ครูว่าเผาถ่านดีนัก”

“เอ็งเคยใช้หรือวะอีหนู?”

“ครูบอก”

“ถ้าครูโกหกล่ะ?”

“ไม่หรอก ครูไม่โกหกหรอกตา”

“แถวนี้มีทะเลที่ไหนเล่า มีแต่แม่น้ำป่าสัก ถ่านไม้ไผ่นี่แหละ

ความร้อนแรงนัก”

“โกหกหรือเปล่า?” หลานชายทำหน้าที่ไม่คอยเชื่อ

“อ๊ะ! เป็นตาโกหกหลานได้หรือ?”

“เป็นตา ไม่ได้เป็นครูนี่?”

“ก็เป็นอยู่นี่ไง”

“ไหนเล่าชออร์ก ไหนเล่ากระดานดำ?”

“โรงเรียนชีวิตไว้อีหนู” ตานึกสนุก

“ไหนละนักเรียนของตา?”

“ก็เจ้านี่แหละ ตาสอนให้คนเดียว” ตาหัวเราะ “อยู่โรงเรียนเรียนกับครู สอนอะไรกันก็ไม่รู้ วันนั้นตาผ่านไปเห็นครูสอนไถนาบนกระดานดำ” ตาหัวเราะลั่น หลานชายพลอยหัวเราะไปด้วยเมื่อนึกถึงโลกในโรงเรียน

“บ้านเรามีอาชีพทำมิดเป็นหลัก ครูพาไปสอนเรื่องการทำนา มีแม่น้ำป่าสักอยู่แท้ ๆ แต่สอนเรื่องการจับปลาในทะเล ไอ้หนูครูเอ็งตีมิดเป็นไหมวะ?”

“ไม่เป็นมั้งตา?” หลานชายหยุดคิด “ก็เขาเป็นครูจะให้ตีมิดได้ไง”

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 51-52)

บทสนทนาข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างตะวันตัวเอกของเรื่องและตาของเขา โดยชี้ให้เห็นว่าแท้จริงแล้วการศึกษาในระบบไม่อาจตอบสนองท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นได้ กล่าวคือ บทเรียนที่ตะวันได้ศึกษาเล่าเรียนมาจากโรงเรียนกล่าวว่าถ่านไม้โก่งกางเป็นถ่านที่ดีที่สุด แต่พื้นที่ที่ตะวันอาศัยอยู่ไม่ได้มีถ่านไม้โก่งกางขายเล่นซึ่งมีไม้ชนิดนั้น นอกจากนี้บทเรียนยังไม่กล่าวถึงถ่านไม้ไฟซึ่งเป็นไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นและเหมาะกับการตีมิด ดังนั้นบทเรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนจึงมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นและไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ อีกทั้งครูผู้สอนเองก็ทราบแต่ทฤษฎีแต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนี้ยังใช้ความรู้สึกนึกคิดของตะวันเพื่อตอกย้ำข้อบกพร่องของระบบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง ดังที่ปรากฏว่า

ตะวันเพิ่งรู้ว่าการทำมิดแต่ละเล่มนั้นมีกระบวนการมากมายกว่าที่ครูเคยสอนนัก

ครูเคยเล่าถึงขั้นตอนการตีมิดให้นักเรียนฟังในชั้นเรียน ครูจะรอบรู้ไปเสียทุกขั้นตอน คำอธิบายของครูฟังดูมันง่ายแสนง่าย ครูบอกว่าการตีมิดเริ่มตั้งแต่นายเตาคัดเลือกเหล็กมา ได้เหล็กแล้วเอาไปเผาไฟ เผาไฟได้ที่ก็ตีเหล็กขึ้นมาตี ตีได้รูปแล้วนำไปเข้าด้าม แล้วส่งไปขายยังจังหวัดต่าง ๆ

เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนคงเหมือนเขานั้นแหละ ทุกคนคิดว่าเป็นเรื่องตมิดไม่เห็นมีอะไรยุ่งยาก จึงพากันมองไม่เห็นความสำคัญและกลายเป็นไม่มีใครสนใจในที่สุด

ครูพูดไม่เกินสิบนาทีมีด้ามหนึ่งก็เสร็จแล้ว แต่นี่เขาตมิดเล็ก ๆ เล่มหนึ่ง ตั้งแต่เข้าจนตะวันบ่ายคล้อยยังไม่เสร็จ

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 87-88)

จากความคิดของตะวัน การตมิดที่เขาได้ศึกษาจากบทเรียนที่ครูสอนแตกต่างกับสิ่งที่ตาสอนมากนัก เนื่องจากบทเรียนเรื่องการตมิดในหนังสือเรียนมิได้มีรายละเอียดใด ๆ มีเพียงแค่ลำดับขั้นตอนกว้าง ๆ เท่านั้น อีกทั้งผู้สอนก็ไม่ได้รู้รายละเอียดในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริงจึงไม่อาจถ่ายทอดให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของอาชีพดังกล่าวได้ ดังนั้นอาชีพช่างตมิดอรัญญิกซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชนจึงถูกลดบทบาทและความสำคัญ อีกทั้งยังขาดผู้สืบทอดจนอาจสูญหายไปในที่สุด

2.2.2 การศึกษาในระบบกับภาระค่าใช้จ่าย

วรรณกรรมเรื่องกระท่อมแสงตะวันยังมีเนื้อหาที่แสดงถึงการวิพากษ์ประเด็นด้านภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาซึ่งส่งผลให้นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถแต่มีฐานะยากจนไม่ได้โอกาสเข้ารับการศึกษาโดยแสดงผ่านบทสนทนาของตัวละคร ดังนี้

“ไม่เรียนต่อหรือตะวัน?” ลูกตาลถามเขาขณะเดินเลาะคันนา
กลับบ้านมาด้วยกัน

“ไม่ละ”

“ทำไมหรือ?”

“ตาดคงไม่มีเงินส่งเราเรียนหรอก”

“แปลกนะ!” เด็กหญิงครุ่นคิด

เด็กชายหัวเราะเบาๆ

“เธอหมายถึงอะไร?”

“เราหมายถึงว่าคนหัวสมองตมิดๆ ในหมู่บ้านเรามักไม่ได้เรียน
ต่อกันสักคน แต่คนหัวไม่ตมิดกลับเรียนต่อกันเยอะแยะ”

“พ่อแม่เขามีตั้งคั้งนี่”

“นั่นสิ! ครูวิไลยังบอกเลยว่าคนหัวดีก็ไม่ค่อยมีเงินเรียนต่อ
คนเรียนต่อมีเงิน แต่หัวสมองไม่ดี” เด็กหญิงจำคำพูดของครูมา
ถ่ายทอดให้เพื่อนชายฟัง

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 12)

จากบทสนทนาระหว่างตะวันกับต้อยซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเขาเมื่อครั้งที่ทั้งสองจบการศึกษา
ในระดับประถมศึกษา การสนทนานี้นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงินของตัวละครทั้งสอง
แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาอันส่งผลให้ครอบครัวที่มีฐานะยากจน
เช่นเดียวกับตะวันไม่อาจส่งเสียบุตรหลานให้ศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับได้ ดังนั้น
การศึกษาในระบบของไทยจึงมิได้เป็นสิทธิพื้นฐานสำหรับทุกคนแต่เป็นสิทธิซึ่งผู้มีฐานะทางการเงินดี
เท่านั้นจึงจะเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังใช้บทสนทนาระหว่างช่างตีมีดในชุมชนเพื่อกล่าวถึงปัญหาภาระ
ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ดังที่ปรากฏว่า

“ไม่ส่งเรียนต่อหรือ?” เสียงคนเหียงพะเนินเหล็กถามตา
ตาส่ายหน้า ขณะที่มือพลิกหุ่นมีดบนทั่ง

“คงไม่ไหวละไอ้ทิด เขาว่าเรียนมัธยมนี่ต้องใช้เงินมาก
หลวงเขาไม่ได้ให้เรียนฟรีเหมือนชั้นประถม”

“นั่นสิ!” อีกคนหนึ่งเสริม “ลูกสาวผมก็เหมือนกัน จบ ป.6
แล้วก็ต้องออกมาช่วยงานบ้านเหมือนกัน ไม่ไหว เงินทองหายากขึ้นทุก
วัน”

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 18)

จากบทสนทนาข้างต้น บทสนทนาของตาและช่างตีมีดคนอื่น ๆ ได้วิพากษ์ถึงการเข้ารับ
การศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ส่งผลให้ตาและช่างตีมีดคนอื่น ๆ ไม่
สามารถส่งเสียให้ลูกหลานศึกษาต่อจากการศึกษาภาคบังคับได้ ซึ่งสถานการณ์ในวรรณกรรมเยาวชน
เรื่องนี้สอดคล้องกับสถานการณ์การศึกษาไทยในปีที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัล กล่าวคือ ใน
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้จัดการการศึกษาระดับประถมศึกษา
ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ และมีการบังคับใช้จนถึงปี พ.ศ. 2545
การศึกษาภาคบังคับเป็นการศึกษาที่รัฐจะจัดการให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาโดยไม่เสีย
ค่าใช้จ่าย แต่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายส่วนนั่นเอง ส่งผลให้
เด็กและเยาวชนที่มีสติปัญญาดีแต่มีฐานะยากจนไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา

เป็นต้นไป ดังนั้นตะวันจึงนับเป็นตัวแทนของเยาวชนไทยที่มีสติปัญญาดีแต่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาเพราะปัญหาด้านภาระค่าใช้จ่ายด้วย

2.2.3 การศึกษาในระบบกับการใช้แหล่งทางธุรกิจ

นอกเหนือจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับการศึกษาในประเด็นของการมองข้ามลักษณะของท้องถิ่นและภาระค่าใช้จ่ายแล้ว วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เยาวชนทอดทิ้งท้องถิ่นของตนเอง และหันไปทำงานในเมืองจนทำให้แทบจะไม่มีคนรุ่นใหม่สืบทอดภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งในที่นี้คือ วิชาตีมีด ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

“ความจริงเรียนไปก็เท่านั้น” ตาเสริมความคิดของคนเหวี่ยงพะเนินเหล็ก “เด็ก ๆ บ้านเราพอเรียนสูงก็หนีไปเมืองหลวงกันหมด เตามีดหลายเตาร้างไปตาม ๆ กัน มีแต่คนแก่เฒ่าบ้าน พวกหนุ่มสาวที่เรียนสูง ๆ ไม่มีใครกลับมาทำมีดสักคน” ตาถอนใจ

“โธ่...รูปร่างอ่อนแออย่างนั้น มันจะยกพะเนินเหล็กที่ไหนไหว”

“ยิ่งเรียนสูงมือตีนบางไปหมด ปิดเทอมแทนที่จะกลับบ้านมาช่วยพ่อแม่อีกกลับมาของตั้งค้ไปทำกิจกงกิจกรรมอะไรของมันก็ไม่รู้” วงสนทนาแม้จะเหนื่อยหอบก็ยังมั่งมีจั้งหวะพูดคุยกันอยู่บ้าง

“เขาว่าเป็นการศึกษาแผนใหม่ ฝึกให้คนรู้จักช่วยสังคม” ตาออกความเห็น

“ช่วยแต่สังคมบ้านอื่น สังคมบ้านตัวเองไม่ช่วยก็แย่นะตา” ชายอีกคนหนึ่งออกความเห็น ก่อนจะเหวี่ยงพะเนินเหล็กลงไปบนหุ่มีด

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 18-19)

จากบทสนทนาระหว่างตาและช่างตีมีดคนอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนที่ได้ไปศึกษาต่อในเมืองล้วนไม่ได้กลับมาสืบทอดอาชีพของชุมชน นอกจากนี้ยังวิพากษ์ระบบการศึกษาไทยที่พยายามให้นิสิตนักศึกษาลงพื้นที่พัฒนาชุมชนต่าง ๆ แต่กลับไม่ได้ปลูกฝังให้เยาวชนเหล่านั้นกลับมาพัฒนาอาชีพดั้งเดิมภายในชุมชนของตนเอง เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนของไทยเป็นหลักสูตรที่เน้นทฤษฎีจากตะวันตกเพื่อผลิตกำลังคนสำหรับการอุตสาหกรรมหรือการทำงานทางเอกสาร ทำให้

เยาวชนไทยไม่คุ้นชินกับการทำงานฝีมือที่ละเอียดประณีตหรืองานที่ต้องใช้แรงงานอย่างการทำงานหัตถกรรม ดังนั้นเยาวชนไทยจำนวนมากจึงไม่มีความอดทนเพียงพอในการสืบทอดวิชาการทำงานหัตถกรรมของท้องถิ่นที่จำเป็นต้องทุ่มเทแรงใจและร่างกายในการสร้างสรรค์ชิ้นงานแต่ละชิ้นได้

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังย้ำประเด็นดังกล่าวโดยแสดงให้เห็นผ่านการเปลี่ยนแปลงของ “ลูกตาล” ดังต่อไปนี้

“ถ้าเธอตีมีดเป็นแล้ว ทำมีดสวย ๆ ให้เราลักเล่นนะ”

เด็กชายพยักหน้ารับ

“เธอจะเอาไปทำอะไร บ้านเธอรับซื้อมีดจากพวกเราไปขายที่กรุงเทพฯ ตั้งเยอะแยะ ไม่มีสวย ๆ เลยหรือ”

“มี”

“แล้วเธอจะเอาของเราไปทำไมล่ะ?”

“เราจะเก็บไว้” เด็กหญิงมองหน้าเพื่อนชาย

“เธอคงต้องรอนานละ เราคงต้องหัดอีกนาน” เด็กชายหัวเราะแจ่มใส เมื่อนึกถึงการหัดตีมีด

“เราจะรอ แม่บอกว่าฝีมือตีมีดอรุญญิกไม่มีใครเกินหน้าตาของเธอ”

คำพูดของเด็กหญิงทำให้ตะวันภูมิใจ เขาเกิดพลังลึกลับ ๆ ที่จะสืบทอดฝีมือเชิงตีมีดของตาไว้ เขาจะสืบทอดฝีมือเชิงตีมีดของตาไว้ เขาจะสืบทอดฝีมือของตาให้รำลือไปทั้งแผ่นดิน

(ถวัลย์ มาตรฐาน, 2544: 14-15)

ลูกตาลเป็นเพื่อนของตะวันที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ทั้ง ๆ ที่ตะวันมีผลการเรียนดีกว่า จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าลูกตาลมองเห็นคุณค่าของมีดที่ตะวันตีขึ้น เธอจึงต้องการให้ตะวันตีมีดให้เธอเป็นของที่ระลึก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเธอสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เธอก็มีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

“มันต้องเปลี่ยนอะไรบางอย่างนะตะวัน”

“อะไรหรือ?”

“เราขายเศรษฐกิจ เราต้อง Advertising เป็นกิจกรรมในกระบวนการด้าน Marketing Mix นะ เกี่ยวข้องกันไปหมดกับเรื่อง Product, Price, Promotion”

นายเตาหนุ่มฟังไม่เข้าใจทั้งประโยค

“ผมไม่เข้าใจเลยลูกตาล” เขายิ้มแห้ง ๆ ยอมรับสภาพความไม่รู้

“เอ้อ! ไม่เป็นไร เอาอย่างนี้แล้วกัน เธอต้องปรับในเรื่องตัวสินค้าบ้างนะ หมายถึงมีดนะ เล่มไหนที่ทำใส่กล่องสวย ๆ นั้น เธอประทับใจว่า MADE IN POLAND ก็แล้วกันนะคะ”

นายเตาหนุ่มถอนใจเฮือกใหญ่

“ทำไมล่ะลูกตาล?”

“คะวันคะ ค่านิยมคนเราเปลี่ยนไป ก่อนนี้ใครเห็นคำว่ามีดอรัญญิกก็จะแย่งกันซื้อไปใช้ แต่วันนี้นั้นไม่ใช่แล้ว” หญิงสาวมองหน้าเพื่อนชายอย่างซึ้งใจ “ทุกวันนี้คนไทยไม่นิยมใช้มีดอรัญญิกแล้ว เขานิยมมีดประทับตราต่างประเทศ อย่างมีดของเธอที่กองนั้น ถ้าประทับใจว่า MADE IN POLAND แล้วขายดีเป็นเทน้ำเทท่า” เธอหัวเราะเหมือนเป็นเรื่องราวธรรมดา ๆ

“แล้วมีดอรัญญิกล่ะ?”

“มีดอรัญญิกนั้นเอาไว้ขายฝรั่งนักท่องเที่ยว พวกนี้จะคลั่งไคล้ว่าเป็นของ HAND MADE เขาชอบ”

นายเตาหนุ่มส่ายหน้าเหนื่อยอ่อน

“คนอื่นทำให้เธอหรือ?”

“ทำสิจะ ก้าวไรจะตายไปนะคะวัน”

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 170-171)

หลังจากที่ตะวันเป็นนายเตาอย่างเต็มตัว เขาก็ยังคงใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก วันหนึ่งลูกตาลซึ่งเป็นเพื่อนสมัยเด็กได้กลับมาเยี่ยมเยียน จากตัวอย่างเห็นได้ว่าลูกตาลเสนอให้ตะวันตีมีดให้ตนโดยให้ตีตราว่าผลิตจากต่างประเทศเพราะจะทำให้มีดีมีราคาสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ลูกตาลได้ไปศึกษาต่อในเมืองจนสำเร็จในระดับอุดมศึกษา การศึกษาและความเป็นเมืองได้หล่อหลอมเธอได้เปลี่ยนแปลงความคิดจากผู้ที่เคยเห็นคุณค่าของงานฝีมือท้องถิ่นกลับกลายเป็นผู้ที่เน้น “มูลค่า” มากกว่าคุณค่าของชิ้นงาน นอกจากนี้การที่ลูกตาลพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษกับตะวันโดยไม่ใส่ใจว่าเพื่อนเก่าจะเข้าใจหรือไม่ ยังแสดงถึงการให้คุณค่ากับตะวันตกโดยไม่ได้คำนึงถึงว่าจะเหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ หรือไม่ด้วย

จากตัวอย่างทั้งหมดยังแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรทางการศึกษาของไทยมีส่วนในการหล่อหลอมให้เยาวชนมีความคิดโน้มเอียงไปทางทุนนิยม เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตขึ้นตั้งนั้นรัฐจึงใช้หลักสูตรทางการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่อุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนระบบทุนนิยม แต่อย่างไรก็ตามยิ่งระบบทุนนิยมเติบโตขึ้นมากเท่าใดยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยและคนจนมากขึ้น (บัณฑิต นิถาวร, 2562) เนื่องจากผู้ได้รับผลประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจนี้กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มนายทุนหรือเจ้าของกิจการต่างๆ ส่วนชุมชนหรือหมู่บ้านในชนบทกลับมีเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองมากยิ่งขึ้นส่งผลให้สังคมชนบทไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ สมาชิกในชุมชนจึงจำเป็นต้องเดินทางออกจากชุมชนไปหางานทำในเมืองนั่นเอง (ประเสริฐ ยิ่งปากน้ำ, 2551: 5-6)

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “กระท่อมแสงตะวัน” ได้พยายามวิพากษ์ระบบการศึกษาในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัล ไทยโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่อง อันได้แก่ บทสนทนาและตัวละคร กล่าวคือวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้ใช้บทสนทนาในการวิพากษ์ระบบการศึกษาที่ไม่อาจขยายการศึกษาไปให้เยาวชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง และยังมีเนื้อหาที่ไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นทั้งด้านวิถีชีวิต ภูมิประเทศ และอาชีพประจำถิ่น นอกจากนี้ยังใช้บทสนทนาและการสร้างตัวละคร “ลูกตาล” เพื่อชี้ให้เห็นว่าการศึกษาไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมให้เยาวชนละทิ้งถิ่นเกิดและวิชาชีพของท้องถิ่น

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้วิพากษ์ข้อบกพร่องของระบบการศึกษาไทยในช่วงเวลา ก่อนที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัลว่าระบบการศึกษาไทยมีเนื้อหาแบบเรียนไม่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นและยังหล่อหลอมให้เยาวชนอยู่ในกระแสของทุนนิยม เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลาก่อนหน้าวรรณกรรมเรื่องนี้จะได้รับรางวัลมักมุ่งเน้นในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและระบบอุตสาหกรรม รวมถึงเน้นผลิตบุคลากรในสาขาที่เชื่อว่าจะนำพาประเทศชาติไปสู่การพัฒนาหรือความเจริญตามแนวคิดตะวันตกโดยมิได้ส่งเสริมอาชีพดั้งเดิมของแต่ละถิ่นเท่าที่ควร

กล่าวคือ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2515) ได้เริ่มมีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางสาขาเทคนิค เช่น แพทย์ วิศวกรรม เกษตรกรรม เป็นต้น ดังที่ปรากฏว่า “สำหรับมหาวิทยาลัยจะเน้นหนักสาขาเทคนิคที่มีความต้องการสูง เช่น แพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2510: 12) ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้มีนโยบายในการขยายการศึกษาไปสู่พื้นที่ห่างไกลเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานหรือภาคเอกชน ดังปรากฏว่า

...รัฐบาลมีนโยบายที่จะเพิ่มการมีงานทำ และช่วยเหลือให้คนไทยมีอาชีพที่ได้รับรายได้สูงขึ้น จึงจะได้เร่งรัดโครงการ ขยาย และปรับปรุง อาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาการเกษตรและช่างฝีมือเพื่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยสนับสนุนบทบาทของเอกชนพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ ได้มีโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับวิชาชีพและอุดมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้บทบาทของภาคเอกชนจะเพิ่มขยายอย่างรวดเร็ว แนวทางการพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบการศึกษานี้ จึงจะได้คำนึงถึงความต้องการกำลังคนในภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด...

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
2515: ๗-๘)

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ก็มีนโยบายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการศึกษาลักษณะเดียวกัน คือ มีการ “ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในทุกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้สามารถพัฒนาชีวิตครอบครัว และชุมชนให้เกิดคุณภาพในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530: 80)

สังเกตได้ว่านโยบายทางการศึกษาของภาครัฐเหล่านี้ล้วนไม่ได้มุ่งส่งเสริมท้องถิ่น แต่กลับมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางเทคนิคและบุคลากรที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน ดังนั้นอาชีพดั้งเดิมจึงถูกละเลยความสำคัญและไม่มีการสนับสนุน ส่งผลให้งานฝีมือจากอาชีพดังกล่าวค่อย ๆ สูญหายไปด้วย

2.3 ห้องเรียนไม่มีฝา: ทางเลือกแห่งการศึกษา

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องห้องเรียนไม่มีฝาเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยกล่าวถึงมุขที่ตลกขบขันบรรพชาเป็นสามเณรเพราะไม่ต้องการสอบติดกิจการค้าขายของครอบครัว วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาระยะและการศึกษาปริยัติธรรมซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการเรียนรู้ นอกเหนือจากการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางจากโรงเรียน

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงข้อดีของการศึกษาธรรมะและการศึกษาปริยัติธรรม ดังนี้

การเรียนวิชาบาลี ป.ธ.1-2 ดำเนินควบคู่ไปกับกิจสงฆ์ที่ต้องประพฤติปฏิบัติตามปกติ เริ่มเข้าเรียนตอนบ่ายโมงตรง เลิกห้าโมงเย็น สัปดาห์หนึ่งได้หยุดสองวัน คือ วันโกนกับวันพระ นักเรียนบาลีทุกรูปต่างตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างยิ่ง *ความแปลกใหม่* ของหลักไวยากรณ์ที่ใช้ทำความเข้าใจวิชาแปลภาษามคธที่เรียนในแต่ละวันทำให้ทุกคนกระหายจะเข้าสู่ลำดับการแปลไทยยิ่งนักโดยเฉพาะ *มูลที่สนุกกับการเรียนมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะได้รู้ความหมายของศัพท์ใหม่ ๆ ที่ใช้ในภาษาไทย*

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2558: 58)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าการศึกษาปริยัติธรรมซึ่งเป็นการศึกษาภาษาบาลีทำให้เหล่าสามเณรเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และยังเข้าใจความหมายของคำในภาษาไทยได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากภาษาบาลีเป็นรากของคำไทยที่ยืมมาจากภาษาบาลี – สันสกฤต การบวชเรียนเพื่อศึกษาปริยัติธรรมจึงไม่ได้รับเพียงความรู้ทางธรรมะเพียงอย่างเดียวแต่ยังได้ความรู้ทางโลก อันได้แก่ ภาษาบาลี – สันสกฤต ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อหาเลี้ยงชีพได้หากสาสิกขาแล้ว ดังนั้นการบวชเรียนจึงเป็นทางเลือกทางการศึกษาสำหรับเด็กชายที่มีฐานะยากจนเนื่องจากไม่มีภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาและยังสามารถนำความรู้จากการบวชเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคตได้ นอกจากนี้วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังทำให้ผู้อ่านเห็นว่าการเรียนภาษาบาลีถือเป็นการสร้างบุญเพราะเป็นการศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏว่า *“ขณะก้มกราบ มูลนิธิฐานจิตว่าจะตั้งใจเล่าเรียนภาษาบาลีเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา จะทำให้ดีที่สุดเท่าที่สติปัญญาจะทำได้”* (ธรา ศรีอนุรักษ์, 2558: 11)

ส่วนชื่อเรื่อง “ห้องเรียนไม่มีฝา” ของวรรณกรรมเรื่องนี้มีที่มาจากสภาพของสถานที่และห้องเรียนที่สามเณรมูลและสามเณรรูปอื่นใช้เรียนภาษาบาลี ดังที่บรรยายไว้ว่า

สถานที่เรียนวิชาภาษาบาลีเป็นอาคารโรงเรียนเก่า ต่อมาเมื่อเด็กนักเรียนมากขึ้น โรงเรียนเลยแยกไปอยู่หลังวัด แต่ก็ยังตั้งอยู่บนพื้นที่วัดเหมือนเดิม อาคารนี้เป็นอาคารไม้มุงกระเบื้องดินเผา พื้นเป็นปูนซีเมนต์ ถูกทิ้งร้างไว้ที่เดิม รื้อถอนหรือทำลายไม่ได้ เพราะเป็น

ทรัพย์สินของหลวง ต่อมาวัดจึงใช้เป็นที่พักไม้กระดานและอุปกรณ์
 จิปาถะเกี่ยวกับเรือพระ โดยเลาะฝาที่เป็นห้อง ๆ แต่เดิมออก ซึ่งส่วน
 ของอาคารที่ใช้เก็บของนี้อยู่ปากหนึ่ง อีกปากหนึ่งเป็นห้องโล่งไม่มีฝา
 ห้อง และพื้นที่ตรงนี้เองที่จะใช้เรียนวิชาบาลีในวันพรุ่งนี้

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2558: 37-38)

จากตัวอย่าง สถานที่เรียนภาษาบาลีนั้นเรียบง่ายและไม่จำเป็นต้องมีตึกที่โอ่งโถงงดงามก็
 สามารถเรียนได้ การสร้างฉากสถานที่เรียนให้มีลักษณะดังกล่าวเพื่อชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าการศึกษาและ
 การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และไม่จำเป็นต้องเรียนเกิดในโรงเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ “ห้องเรียน
 ไม่มีฝา” ยังมีความหมายเปรียบถึงโลกอันมีสิ่งต่าง ๆ ให้เรียนรู้ทั้งชีวิตรวมถึงการศึกษาธรรมะด้วย

นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องห้องเรียนไม่มีฝายังชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าสรรพสิ่งรอบตัวล้วนตั้งอยู่บน
 พื้นฐานของคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ กฎไตรลักษณ์ อันประกอบด้วย อนิจจังหมายถึงความไม่
 เที่ยง ทุกขังหมายถึงความเสื่อมสลาย และอนัตตาหมายถึงความไม่มีตัวตน ดังเช่นเหตุการณ์ที่
 สามเณรเอียดเพื่อนร่วมเรียนของสามเณรมุเลถูกชายวิกลจริตทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บก่อนวัดสอบ
 วัดผลภาษาบาลีเพียงไม่กี่วันเท่านั้น สามเณรเอียดจึงต้องพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและไม่สามารถ
 ไปสอบวัดผลกับเพื่อนสามเณรรูปอื่น ๆ ได้ ซึ่งเหตุการณ์ข้างต้นได้ทำให้สามเณรมุเลตระหนักถึงคำ
 สอนของหลวงลุงว่า “ชีวิตเป็นสิ่งเปราะบาง จงอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพราะไม่แน่ว่าเราจะถึงคราว
 แตกดับวันไหน ความเป็นตายอยู่ใกล้แค่ปลายจมูกนี่เอง” (ธรา ศรีอนุรักษ์, 2558: 112) ทั้งนี้
 ความรู้สึกนึกคิดของมุเลแสดงให้เห็นว่าชีวิตตั้งอยู่บนความไม่แน่นอน ทั้งนี้การรับมือกับความไม่
 แน่นอนดังกล่าวก็คือการศึกษาธรรมะ ดังนี้

...ตลอดการใช้ชีวิตในสถานะใหม่คือสามเณร มุเลมิหลง
 คอยให้คำสั่งสอนอบรมจิตใจอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ถือเป็นภารกิจวัชชิน
 ธรรมะคุ้มกันโรคในเบื้องต้น ให้อัจฉริยะใจต่อสู้ความเจ็บเหงาอยู่ใน
 กรอบแห่งศีลให้ได้ เพื่อป้องกันเชื้อโรคกิเลสที่อาจต้องพบพานในวัน
 ข้างหน้า...

(ธรา ศรีอนุรักษ์, 2558: 8)

จากตัวอย่าง วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ใช้บทบรรยายถึงภูมิหลังของมุเลซึ่งเป็นตัวละครเอก
 เพื่อแทรกคุณค่าของการศึกษาธรรมะ โดยเปรียบเทียบธรรมะกับวัชชินเพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าการศึกษา

ธรรมะจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษามีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นไหวหรืออ่อนไหวต่อสิ่งเร้าภายนอกต่าง ๆ รู้เท่าทันความเป็นไปในชีวิต สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องห้องเรียนไม่มีฝาใต้ใช้การตั้งชื่อเรื่องเพื่อแสดงให้เห็นแก่นของเรื่อง อันหมายถึงการเรียนรู้โลกและชีวิต อีกทั้งยังใช้บทสนทนา กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านความคิด และยังสร้างเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นความจำเป็นในการศึกษาธรรมะที่สามารถศึกษาได้ในทุกขณะของชีวิตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่สอดแทรกอยู่ในทุกขณะของวิถีชีวิตเพื่อพัฒนาให้สังคมกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558: 8) การเรียนรู้ตลอดชีวิตนับเป็นแนวคิดหลักของการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย (เดชา หวังมี, 2550: 8) กล่าวคือในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการดำเนินนโยบายให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ “เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: 55) นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยังปรากฏนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังที่ปรากฏว่า

มุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาส และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน

รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 23)

ดังนั้นการที่วรรณกรรมเรื่องนี้ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาธรรมะอันเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นการตอบสนองต่อนโยบายข้างต้น นอกจากนี้การที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง**ห้องเรียนไม่มีฝาชี**ให้ผู้อ่านเห็นว่าการเรียนรู้หลักธรรมหรือแนวคิดในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านรู้เท่าทันความเป็นไปในชีวิต สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยการเรียนรู้ข้างต้นไม่จำเป็นต้องมาจากการเข้ารับการศึกษาดตามหลักสูตรแกนกลาง สอดคล้องกับนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ต้องการให้เยาวชนไทยมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในภูมิคุ้มกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ได้ทำหน้าที่ตอบสนองนโยบายดังกล่าว และยังพยายามชี้แนะให้เยาวชนไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาด้วย

วรรณกรรมเยาวชนทั้ง 3 เรื่องข้างต้นต่างมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ในสังคมไทย แต่เนื่องด้วยวรรณกรรมเหล่านี้ได้รับรางวัลในช่วงเวลาที่ต่างกัน ย่อมทำให้บริบทสังคมและนโยบายของรัฐบาลในขณะที่ยอมรับรางวัลแตกต่างกันไปด้วย ส่งผลให้วรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่า กระท่อมแสงตะวัน และห้องเรียนไม่มีฝากล่าวถึงแง่มุมทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามวรรณกรรมทั้งสามต่างเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ในการโน้มน้าวใจและความคิดของเยาวชนเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 3 เรื่องล้วนเป็นตัวละครวัยรุ่นผู้เห็นความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังที่ผู้ใหญ่ในสังคมมีต่อเยาวชน ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนล้วนมีความสัมพันธ์กับบริบทสังคมไทย และยังแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่สังคมมีต่อวัยรุ่นทั้งสิ้น

บทที่ 3

ตัวละครวัยรุ่นกับการนำเสนอปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึงแหล่งสะสมสิ่งมีค่าอันเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ หินแร่ต่าง ๆ รวมถึงมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาตินี้มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก เพราะทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาแปรรูปเป็นปัจจัยสี่ของมนุษย์ ได้แก่ ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ยังมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสินค้าต่าง ๆ ทางอุตสาหกรรมเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ดังนั้นหากประเทศใดมีทรัพยากรธรรมชาติมากจะส่งผลให้ประเทศนั้นมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากไปด้วย จึงมีหลายประเทศที่นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจอย่างมากจนเกินพอดีจนทำให้ธรรมชาติขาดสมดุล และก่อให้เกิดปัญหาทางทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อมนุษย์อย่างยิ่ง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544: 3-4)

เดิมที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์มากที่สุดประเทศหนึ่ง แต่เมื่อมีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมทำให้ต้องนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากขึ้น อีกทั้งประชากรในประเทศยังใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจึงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมา (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2551: 12) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ถือเป็นปัญหาสำคัญเนื่องจากเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นจึงเกิดกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นในสังคมไทย ทั้งการรายงานข่าวเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ขององค์กรต่าง ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมทั้งการผลิตรวบรวมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ทั้งนี้ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นปรากฏเนื้อหาเกี่ยวข้องกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรสัตว์ป่า ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่า หุบเขากินคน และดอกไม้บานที่เชิงภู ดังนี้

3.1 ชีวิตบ้านป่า: ทุกชีวิตล้วนเท่าเทียม

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องชีวิตบ้านป่าเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2521 วรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นประเด็นของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะสัตว์

ป่าผ่านความรู้สึกนึกคิดและบทสนทนาของกลายซึ่งเป็นตัวละครเอก ดังที่ปรากฏในสถานการณ์ต่อไป

วันหนึ่งพ่อของกลายได้รับคำสั่งจากลูกค้าให้จับลูกชะนี กลายจึงต้องเป็นลูกมือช่วยพ่อ เมื่อพบชะนีสองแม่ลูก พ่อก็ลั่นไกยิงแม่ชะนีแต่กลับพลาดไปถูกลูกชะนีด้วย

กลายอุ้มลูกชะนีเดินกลับจนถึงหน้า
 เลือดจากบาดแผลถูกปืน ยังไหลออกมาอีก ลูกชะนีส่งเสียง
 ครางแผ่ว ๆ อย่างเจ็บปวด
 และในไม่นานนักลูกชะนีก็น้อย ๆ เจ็บเสียงและขาดใจตาย
 ขณะที่กลายกำลังอุ้มมันอยู่ด้วยความเวทนา
 กลายวางมันลงอย่างช้า ๆ ด้วยความสลดใจเป็นอย่างมาก
 ยิ่งเมื่อกลายได้เห็นน้องที่แม่อุ้มให้คุณนโมอยู่ ก็ยิ่งทำให้กลาย
 นึกเวทนามูลูกและแม่ชะนีขึ้นอีกเป็นทับทวี หากไม่เพราะความโหดร้าย
 ของพ่อกลาย ลูกชะนีก็น่ามีโอกาสได้กอดอกแม่ชะนีอยู่อย่างอบอุ่นและ
 เป็นสุขอย่างยาวนานวัน
 อีกเมื่อไรกันหนอมนุษย์เราจะเลิกตามล่าสัตว์โลกซึ่งน่าสงสาร
 เหล่านี้เสียที

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2537: 49)

ข้อความข้างต้น กลายสงสารและสลดใจกับชะนีสองแม่ลูกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะลูกชะนีที่ตายในอ้อมแขนของเขาเอง นอกจากนี้กลายยังปรารถนาให้ชะนีทั้งสองมีชีวิตปกติสุขอยู่ในป่า ไม่ต้องมาตายด้วยน้ำมือของมนุษย์เช่นนี้ ความปรารถนาดังกล่าวถือเป็นความต้องการให้สัตว์ป่าใช้ชีวิตอย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักของความเมตตา นอกจากนี้การเปรียบเทียบภาพของชะนีแม่ลูกกับแม่และน้องยังเป็นการชี้ให้ผู้อ่านเห็นความโหดร้ายของมนุษย์ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าทุกชีวิตล้วนเท่าเทียมกัน

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ชีวิตบ้านป่า** ยังปรากฏการกระทำซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลายเป็นผู้มีเมตตาต่อสัตว์ ดังที่ปรากฏว่า

“มันมาแล้วเว้ย”

เด็กในคลองคนหนึ่งตะโกนขึ้น แล้วพวกเขาก็กรูกรียวจาก
คลองขณะที่ร่างตัวหนึ่งก็เริ่มเปื้อนมา ร่างเฝ้าพิชกลอยทั้งสองตัว
กระพือปีกหนี ตัวหนึ่งพอยุงตัวไปเบนต้นไม้เตี้ย ๆ ได้ แต่ก็มีการ
ชิมกระที่บินต่อไปไม่ไหว นั่งจับเจ้าโงงงนอนอยู่บนกิ่งไม้ด้วย อีกตัวบิน
ตก ๆ บินขึ้นไปพอจะจับกิ่งไม้ เด็กก็เริ่มใช้ก้อนหินปาและโดนเข้า
หลายก้อน ร่างบินเฉื่อยจะหนีไป แต่ก็ไปไม่รอดตกลงมายังทุ่งนาอีก
เด็ก ๆ เปลี่ยนเป็นใช้ไม้ขว้างปาเข้าใส่โดนร่างตัวนั้นเซแต่ ๆ ไปอย่าง
น่าเวทนา

“เอาให้ตาย ๆ”

พวกเด็กนั้นยิ่งเกิดความสุขกับการรุมทำร้ายร่างตัวนั้น

กลายเป็นกมลสารและทนดูต่อไปไม่ไหวจึงร้องห้าม

“พอทีเว้ย - หยุดทำร้ายมันเถอะมันจะตายอยู่แล้ว”

แต่ถึงกลายจะร้องห้ามอย่างไรก็ไม่อาจหยุดยั้งความบ้าระห่ำ
ของเด็กกลุ่มนั้นได้

ร่างพยายามกระเสือกกระสนหนี แต่ก็ไปไม่ได้เท่าไร ร่างซึ่ง
กำลังเปื้อนน้ำกลอยจนบินไม่รอดตัวนั้นก็โดนเด็กกรุมกันตีเอาถึงตาย

“เขารุมกันฆ่าร่างทำไม” กลายหันมาถามคน ด้วยความรู้สึก
รังทศหดหู่ใจยิ่งนัก

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 72-73)

จากตัวอย่าง กลายพยายามห้ามมิให้บรรดาเด็กในหมู่บ้านฆ่าร่างแต่ไม่เป็นผล การกระทำ
ของกลายแสดงให้เห็นว่าเขามีจิตใจเมตตาต่อสัตว์ นอกจากนี้คำถามที่กลายถามคนยังเป็นคำถามเชิง
วาทศิลป์ที่มีได้ต้องการคำตอบใด ๆ แต่ต้องการเน้นย้ำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความโหดร้ายที่มนุษย์
กระทำต่อสัตว์ที่ไม่มีพิษภัยเพียงเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น และยังเป็นคำถามที่สนับสนุนให้ความ
เมตตาของกลายเด่นชัดขึ้นด้วย

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังย้ำถึงความเมตตาของกลายเพื่อเชื่อมโยงไปยังคุณค่าของชีวิตสัตว์ป่า
ดังที่ปรากฏดังนี้

กลายเข้านอนตั้งแต่หัวค่ำ ใจยังคงจดจ่อครุ่นคิดถึงชีวิตของ
ผึ้งรังนั้นอยู่

คำนี้มันจะนอนไหนกันหนอ

ผิ๊งอีกจำนวนหนึ่งที่บินหายเข้าไปในเปลวไฟยามค่ำมืด ผิ๊งคงกลายเป็นเถ้าธุลีในชั่วพริบตา อนิจจังและลูกอ่อนที่ผิ๊งต่างเลี้ยงและปกป้องมาตลอดนั้น บัดนี้ลุลอยได้ป็นขึ้นไปตัดมากินอย่างอิมเมเลียแล้ว...

มนุษย์เราช่างเอารัดเอาเปรียบสัตว์ร่วมโลกอื่น ๆ กันเสียจริง!

กว่าผิ๊งจะสร้างรังและสะสมน้ำหวานไว้ได้มากขนาดนั้นผิ๊งนับพันนับหมื่นตัวต้องพยายามกันเก็บออมไว้หลายเดือน แต่มนุษย์เราก็สามารถเบียดเบียนและทำลายมันลงได้ในชั่วระยะเวลาเพียงไม่กี่นาที กลายแอบคิดถึงเรื่องนี้อยู่ในใจเงียบ ๆ ก่อนจะผลอยหลับลงด้วยความอ่อนเพลีย จากที่ต้องเหน็ดเหนื่อยมาตลอดทั้งวัน

(ประสิทธิ์ มุสิกเกษม, 2548: 31)

เหตุการณ์นี้กล่าวถึงความรู้สึกของกลายที่เห็นพ่อและพรานป่าคนอื่น ๆ สุมไฟเพื่อตีสั้งผิ๊งเพื่อนำรังผิ๊งกับตัวอ่อนผิ๊งไปทำอาหารและนำน้ำผิ๊งไปขาย จากตัวอย่างได้ใช้ความรู้สึกนึกคิดของเพื่อสร้างกลายให้เป็นตัวละครผู้เมตตาเพื่อแสดงให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของสิ่งมีชีวิตตัวเล็กอย่างเช่นผิ๊งโดยใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานหรือการสมมติให้สัตว์หรือสิ่งไม่มีชีวิตให้มีกิริยาอาการเหมือนมนุษย์เพื่อเปรียบเทียบวิถีชีวิตของผิ๊งกับมนุษย์ในการทำให้ผู้อ่านสะเทือนใจและเข้าใจถึงคุณค่าของความยากลำบากหรือความภาคเคียรของผิ๊งที่ถูกรบกวนทำลายไปในเวลาเพียงไม่นาน

เดิมทีสังคมไทยในอดีตไม่ได้มีทัศนคติทางลบต่ออาชีพพรานป่าและมีผู้ประกอบการอาชีพนายพรานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในอดีตประเทศไทยมีทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์มาก อีกทั้งพรานป่าส่วนมากมักล่าสัตว์หรือหาของป่าเพียงเพื่อหาเลี้ยงชีพเท่านั้นจึงมีทรัพยากรธรรมชาติเพียงพอต่อการใช้สอยของมนุษย์ ดังนั้นในอดีตพรานป่าจึงนับเป็นอาชีพปกติธรรมดาอาชีพหนึ่งในสังคมไทย แต่ทัศนคติที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้มีต่ออาชีพนายพรานกลับเป็นทัศนคติทางลบซึ่งมองว่านายพรานเป็นอาชีพที่โหดร้ายและขัดต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วรรณกรรมเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในสังคมไทยต่ออาชีพพรานป่าซึ่งเกิดจากการมองอาชีพนี้ผ่านกรอบความคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดแบบมีระบบนิเวศเป็นศูนย์กลางที่มองว่ามนุษย์และธรรมชาติมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน มนุษย์ไม่ได้มีความพิเศษหรือสำคัญมากไปกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นั่นเอง (ณัฐพล โสถกรัตน์วิโรจน์, 2557: 285-286)

การที่วรรณกรรมเรื่อง **ชีวิตบ้านป่า** ปรากฏเนื้อหาเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าและต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะสัตว์ป่า นับว่าสอดคล้องกับสังคมไทยในช่วงเวลานั้นที่กำลังตื่นตัวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าอันสืบเนื่องจากการพบซากสัตว์จำนวนมากในเหตุการณ์เฮลิคอปเตอร์ของคณะทหารและตำรวจตกที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อปี พ.ศ. 2516 เหตุการณ์นี้ส่งผลให้นักศึกษาชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติจากหลายมหาวิทยาลัยได้ร่วมกันนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวมาเผยแพร่ว่าคณะของเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวได้เข้าไปล่าสัตว์จำนวนมากในพื้นที่ของเขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่าของทุ่งใหญ่นเรศวรเพื่อความสนุกส่วนตัว ทำให้ประชาชนจำนวนมากให้ความสนใจอีกทั้งยังขยายผลไปสู่การประท้วงจนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา ค.ศ. 2516 (ทงศ์ จันทะมาตย์ และธัญญา สังขพันธานนท์, 2562: 215) เหตุการณ์นี้ยังส่งผลให้ในเวลาต่อมาประชาชนจำนวนมากหันมาสนใจปัญหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและเกิดการเคลื่อนไหวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นในเวลาต่อมา ทั้งการรายงานข่าวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม การเกิดองค์กรที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการประกาศนโยบายของภาครัฐเพื่อปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2553: 7) ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับกระแสสังคมไทยด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในช่วงเวลานั้น

การเปรียบเทียบภาพของแม่กับน้องและชะนีแม่ลูก การตั้งคำถามกับการฆ่าแรงงานเพื่อความสนุกและการตีแผ่ผ่านความคิดกับคำพูดของกลายต่างเป็นการชี้ให้ผู้อ่านเห็นคุณค่าของชีวิตสัตว์ป่าทั้งหลาย ทั้งแมลงตัวเล็กอย่างผึ้ง สัตว์ปีกอย่างนกแร้ง หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมอย่างชะนีล้วนมีคุณค่าในตัวเอง และมีคุณค่าเท่าเทียมกับมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์เรื่องนี้ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านความคิดและบทสนทนาเพื่อตั้งคำถามถึงการกระทำอันโหดร้ายของมนุษย์ รวมถึงแสดงให้เห็นคุณค่าของทุกชีวิตที่เท่าเทียมกันด้วย

3.1 หุบเขากินคน: ป่าไม้ที่หายไป

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หุบเขากินคน** เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2532 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กล่าวถึงเด็กชาย 5 คน ได้แก่ อชฌมา วิชชุ บัญชู บดินทร์ และวิทยาที่ย้อนเวลากลับไปยังอาณาจักรขอมโบราณ ณ กาลเวลานั้นพวกเขาทั้งห้ากลายเป็นผู้มีพลังวิเศษ และยังร่วมกันผจญภัยเพื่อช่วยเหลือคุณธรรมันซึ่งเป็นรัชทายาทแห่งอาณาจักรวราชปุระ

นอกเหนือจากการผจญภัยของตัวละครสำคัญทั้งห้าแล้ว วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนี้

“เรานึกไปถึงสัตว์อื่น ๆ ที่ล้มหายตายจาก น่านอนนัก พวกเรานี่เองที่ทำให้ตายพวกเขา แต่ที่จริงคนอย่างพวกเรานี้แหละที่ดูร้ายป่าเถื่อน โหดเหี้ยมกว่าสัตว์โลกเผ่าพันธุ์ใด ๆ เท่าที่โลกได้สร้างมา”

“ถึงปี พ.ศ. 2532 ปัจจุบันของพวกเรา” วิชชุถอนหายใจหนักหน่วง “มนุษยชาติเริ่มประสบภาวะวิกฤตแล้ว ชั้นบรรยากาศถูกทำลายเป็นรูรั่ว โอโซนหดหาย ความร้อนรุนแรงขึ้น โลกเสียสมดุลซึ่งเคยดำรงมานับล้านปี โรคภัยไข้เจ็บแปลก ๆ ไม่เคยมีก็ปรากฏ มหันตภัยเอคส์เหมือนกลางเดือนเท่านั้น เราว่าหากมนุษย์ยังไม่ยอมหยุดยั้งเทคโนโลยีเพื่อเอาชนะธรรมชาติ วันหนึ่งหรือไม่นานนัก มนุษยชาติจะถึงคราววิบัติเป็นมั่นคง”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 206)

ข้อความข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างบดินทร์กับวิชชุซึ่งล้วนเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง เพื่อนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อม เมื่อพวกเขาพลัดหลงข้ามมิติเวลาไปยังยุคสมัยของอาณาจักรขอมโบราณ ณ ยุคสมัยนั้นเหล่าเด็กชายได้พบเจอสิ่งมีชีวิตแปลกประหลาดจำนวนมากที่เขาเคยคิดว่าเป็นเพียงตำนาน แต่แท้จริงแล้วสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นล้วนถูกมนุษย์ล่าจนสูญพันธุ์ ตัวอย่างข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่าเด็กชายทั้งสองต่างรับรู้ถึงความโหดร้ายของมนุษย์ และยังตระหนักถึงภัยอันตรายจากการทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งกำลังย้อนมาทำลายมนุษย์

นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่อง**หุบเขากินคน**ยังย้ำปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยการเปรียบเทียบระหว่างป่าไม้ในอดีตและป่าไม้ในปัจจุบันตลอดทั้งเรื่อง ดังเช่น

พญาลอบินข้ามห้วย โบกบินวูบวับลับหายกับพุ่มไม้ที่บัดบัง
สายตา ป่าไพรเจียบเขียบ ไม้ป่าดูแปลก ๆ เบียดแน่นเหมือนเป็นป่า
อุดมไม่ใช่ป่าเสื่อมสภาพจนต้องอนุรักษ์กันไว้ แต่ละต้นแต่ละลำสูงลิ่ว
เบียดเสียดกัน พื้นดินคูดุ่ม ใบไม้หล่นสุ่มเก่าแก่ทับถมกันมานานปี ปรง
ป่าโผล่หัวพันดินเท่ากระพ้อมใส่ข้าว ยืนก้านเหยียดใบเป็นปริมณฑล
กว้างขวางราวเป็นมะพร้าวไม่ใช่ปรง

“แปลก!” วิชชุตั้งข้อสังเกต “ทำไมอะไรต่อมิอะไรดูมันใหญ่
ไปหมด ต้นปรังยังกะต้นมะพร้าว”
“ป่ามันอุดม อะไร ๆ เลยใหญ่ตาม”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 46)

จากตัวอย่าง เมื่อสมาชิกกองธงเสื่อคำอันได้แก่ บดินทร์ วิชชุ อชฌมา บุญชู และวิทยาได้พลัด
หลงไปในยุคสมัยของอาณาจักรของโบราณ พวกเขาสังเกตเห็นว่าป่าไม้ในยุคสมัยนั้นอุดมสมบูรณ์กว่า
ปัจจุบันมาก ไม่ว่าจะเป็ความหนาแน่นของพืชพรรณและขนาดของพืชต่าง ๆ ที่สูงใหญ่กว่าใน
พ.ศ. 2532 มากนัก โดยเฉพาะต้นปรังซึ่งเป็นพืชไม้พุ่มขนาดกลาง อีกทั้งยังเจริญเติบโตช้า ดังนั้นการ
ที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่าต้นปรังในยุคสมัยของอาณาจักรขอมโบราณมีขนาดใหญ่ราวกับต้นมะพร้าวจึง
เป็นการแสดงให้เห็นว่าในอดีตมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มากกว่าปัจจุบันมาก ทั้งนี้วรรณกรรม
เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นภาพป่าไม้ในยุคสมัยของเด็กชายทั้งห้า ดังต่อไปนี้

ทางเดินبيبแคบ สองข้างทางเป็นพงรรมมีพุ่มหนามสลักกับ
เถาว์วัลย์ระเกะระกะ บ้างทอดนอนข้างทาง บ้างก็เหนียวห้อยพาดพัน
ไม้อื่นขึ้นไป ไม้ใหญ่ยืนต้นอยู่ห่าง ๆ ไม่เบียดทึบแน่นต้นเหมือนที่ผู้เฒ่า
ผู้แก่พูดถึงเมื่อสามสี่สิบปีก่อนโน้น

“ป่าไม้มันหายไปทุกปี”

“ใช่ป่าไม้หายไปทุกที” บดินมองหน้าบุญชูแล้วปรายตามอง
คู่ปรับผู้เดินเยื้องหลัง “พ่อค้าไม้บางคนรู้แต่จะตัดไม้ ไม่ยอมปลูกไม้”

“นายว่าใคร” วิชชุหน้าตึง ๆ “พ่อเราตัดก็ตัดตามกฎหมาย
นะ พ่อค้าบางคนเสียดีก กินดิน กินทราย จนชายฝั่งทรุด”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 24)

จากตัวอย่าง วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หุบเขากินคน** ได้บรรยายให้เห็นถึงสภาพของป่าไม้ในปี
พ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นช่วงเวลาปัจจุบันของเรื่อง ป่าดังกล่าวมีสภาพเสื่อมโทรมจนแทบไม่มีต้นไม้ใหญ่
ต่างกับป่าไม้ในยุคขอมโบราณที่มีต้นไม้หนาแน่นและอุดมสมบูรณ์ เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้
ใช้การบรรยายฉากเพื่อนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นปัญหาทรัพยากรป่าไม้ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้
ยังแทรกต้นเหตุของปัญหาป่าไม้ในบทสนทนาระหว่างบดินทร์กับวิชชุ โดยชี้ให้เห็นว่าการทำสัมปทาน
ป่าไม้ซึ่งเป็นการอนุญาตให้ตัดไม้อย่างถูกกฎหมายจากรัฐบาลคือเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ป่า
ไม้ของไทยลดน้อยลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้การใช้องค์ประกอบของวรรณกรรมแบบจินตนิยาย (Fantasy) หรือเรื่องเหนือจริง ยังทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้นำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กำหนดให้ตัวละครสำคัญทั้งห้าใช้เวลาในขณะที่พวกเขา กำลังทำกิจกรรมในป่าเพื่อเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นความแตกต่างของสภาพของป่าไม้ในปัจจุบันและในสมัยขอมโบราณได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การย่นเวลายังสามารถสมมติให้สิ่งมีชีวิตในตำนานหรือจินตนาการ เช่น ผีกองกอย เป็นสิ่งมีชีวิตที่เคยมีอยู่จริงในอดีต อีกทั้งยังทำให้ตัวละครสำคัญได้พบกับสิ่งมีชีวิตในจินตนาการเหล่านั้นได้อย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้ตัวละครสามารถตระหนักได้ว่า “สิ่งมีชีวิตในตำนาน” เหล่านั้นล้วนเคยมีชีวิตอยู่แต่ล้วนต้องสูญพันธุ์ด้วยน้ำมือของมนุษย์และเชื่อมโยงไปยังปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้การที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคนมีการนำเสนอประเด็นสิ่งแวดล้อมข้างต้น เนื่องจากนโยบายของภาครัฐในช่วงเวลา ก่อนที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จะได้รับรางวัลได้มุ่งเน้นพัฒนาประเทศตามแนวคิดของตะวันตก นโยบายเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศถูกทำลาย ยกตัวอย่างเช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มีนโยบายเพื่อส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะกิจการที่ใช้วัตถุดิบในประเทศ และยังมี การส่งเสริมการค้าและสำรวจทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ทางอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) มีนโยบายเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ทั่วทุกมุมของประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ทุรกันดาร และมีนโยบายระดมทรัพยากรคนรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีนโยบายส่งเสริมความเจริญในภูมิภาคโดยดำเนินโครงการก่อสร้างขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีการวางแผนนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อเปลี่ยนให้ประเทศไทยเป็น “ประเทศกึ่งอุตสาหกรรม” ซึ่งนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดการพัฒนากระแสหลักที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและมนุษย์สามารถดึงดวงประโยชน์จากธรรมชาติได้อย่างเต็มที่เพราะมองว่าทรัพยากรธรรมชาติล้วนไม่มีคุณค่าในตัวเอง ทรัพยากรเหล่านี้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อมนุษย์กำหนดว่ามีประโยชน์เท่านั้น (ณัฐพล โสถิธรัตน์วิโรจน์, 2557: 284-285) ทั้งนี้ นโยบายรัฐอันมีที่มาจากแนวคิดดังกล่าวล้วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคนจึงได้แทรกประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อวิพากษ์นโยบายรัฐและเพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

3.2 ดอกไม้บานที่เชิงภู: การกอบกู้ธรรมชาติ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องดอกไม้บานที่เชิงภูเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2537 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กล่าวถึงพงศ์ซึ่งมีใจอนุรักษ์ธรรมชาติแต่พ่อของเขากลับเป็นลูกจ้างของนักการเมืองท้องถิ่นที่ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์อย่างผิดกฎหมาย วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงประเด็นสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

ในอดีตหมู่บ้านหนองนกเขียนซึ่งเป็นฉากสำคัญของเรื่องเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยพืชพรรณต่าง ๆ และสัตว์ป่าจำนวนมาก แต่เมื่อชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้นจึงถางป่าเพื่อทำไร่นา ส่งผลทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล อีกทั้งยังล่าสัตว์ป่าจนสัตว์เหล่านั้นต้องหนีขึ้นไปอยู่บนภูเขา ทั้งนี้ชาวหนองนกเขียนต่างมองว่า “คนหนองนกเขียนจะไปทำอะไรถ้าไม่ล่าสัตว์ตัดไม้ถางป่ากิน” (โชติ ศรีสวรรณ, 2536: 69) ดังนั้นพวกเขาจึงถางป่าล่าสัตว์จนเป็นปกติ นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่รับจ้างผู้มีอิทธิพลตัดไม้และล่าสัตว์อย่างผิดกฎหมายด้วย การเบียดเบียนธรรมชาติของชาวหนองนกเขียนได้ทำให้สภาพแวดล้อมของพื้นที่นี้เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ปรากฏว่า

“บนภูฝนตกนะสิน ดูสิมองเห็นสายฝนลงเป็นทางเลย” พงศ์ซึ่งมีดให้บุญสินดู

“ใช่ ตกแรงเสียด้วย ก้อนเมฆทะมึนนั่นดูจะลอยอยู่” บุญสินแหงนคอขึ้นมอง อากาศเย็นจากไอน้ำบนภูทำให้ทั้งสองรู้สึกเย็นกว่าปกติ

“พ่อว่าฝนบนภูตกง่ายกว่าเชิงภู ขอให้เมฆมีตมาเป็นต้องตกทันที” พงศ์เล่า

“เชิงภูแถวบ้านเราต้นไม้ถูกตัดเผาทำไรหมด เลยทำให้ฝนตกน้อย” บุญสินว่า

“เราไม่อยากให้ชาวบ้านตัดไม้ทำลายป่าเลย ทำให้ผืนดินแห้งแล้ง” พงศ์พูดเหมือนละเมอ

(โชติ ศรีสวรรณ, 2536: 75)

จากตัวอย่างข้างต้นได้แสดงถึงผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า กล่าวคือ สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านหนองนกเขียนได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตในทิศทางที่แย่ง เนื่องจากชาวบ้านต่างตัดไม้และถางป่าเพื่อทำไร่กสวนไร่นา เมื่อป่าไม้หมดไปจึงส่งผลให้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงและฝนไม่ตก

ตามฤดูกาล อีกทั้งบทสนทนาดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่า พงศ์และเพื่อนของเขาต่างตระหนักรู้ถึงปัญหา และผลกระทบในการทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีใจต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังพยายามชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ตลอดเรื่อง ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

“โน่น ฝนบนภูตกแล้ว” พ่อร้องบอกขณะยืนเท้าสะเอวมองดู
สายฝนที่มองเห็นเป็นม่านมัวลงเหนือทิวภู

“มันไปตกแต่บนภูนั่นแหละ ตกหาหอกอะไรไม่รู้ ไม่มีใครมีนา
ให้คนทำบนนั้น” แม่บ่นขึ้นอีก

“ก็...บนเขามีต้นไม้มากนี่แม่ ต้นไม้ทำให้ฝนตก ถ้าอยากให้
ฝนตกได้ทำนาทุกปี ครูว่าพวกเราต้องปลูกต้นไม้เยอะ ๆ” จำเรียงว่า

“แถวนาเราก็มีต้นไม้ ทำไมฝนไม่ตก” แม่ถามอย่างไม่เชื่อ
คำพูดของจำเรียง

“โธ่ แม่ก็...” จำเรียงคราง “ถึงจะมีต้นไม้มันก็โหรงแครง ไม่
หนาทึบเหมือนในภูนี่แม่”

“ถ้ามีไม้ให้ต้นไม้หนาทึบอยู่จะมีที่ที่ไหนทำมาหากิน” แม่
ของจำเรียงขึ้นเสียง

“กว่ามันมีแม่เลี้ยงอยู่ในหมู่บ้าน พอฝนจะตกทีก็มีลมพัดหอบ
หนีไปหมด” จำเรียงรู้สึกงุนงงกับ “แม่เลี้ยง” ของแม่เลยถามขึ้นว่า

“แม่เลี้ยงอะไรแม่ มันเป็นตัวอย่างไร” จำเรียงจ้องแม่รอ
คำตอบ

“แม่เลี้ยงก็คือตัวทำให้ฝนไม่ตก พอจะครีมฟ้าครีมฝนมันก็จะ
เป่าเมฆให้ลอยหนีไป” แม่ว่า

“ตัวมันมีหน้าตาเหมือนคนมัยแม่” จำเรียงซึก เด็กหญิงมีแวว
ตาฉงนฉายอย่างสงสัย

“พ่อรู้จักตัวแม่เลี้ยงมัย” จำเรียงหันไปถามพ่อ

พ่อหัวเราะในลำคอก่อนพูดว่า “แม่เลี้ยงก็คือคนทุกคนนี่
แหละพากันตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ฟ้าฝนไม่ตกตามฤดูกาล เหมือนครู
สอนจำเรียงอยู่โรงเรียนนั่นแหละ อย่าไปเชื่อแม่เอ็งคนหัวโบราณเลย”

(โชติ ศรีสุวรรณ, 2536: 153)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาของจำเรียง พ่อ และแม่ของเธอ ในบทสนทนานี้เป็นการชี้ให้เห็นปัญหาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเชิงภูเขิงซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านหนองนกเขียนกับบนภูเขิงซึ่งยังมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ กล่าวคือแม้ระยะทางระหว่างบนภูเขิงกับเชิงภูเขิงไม่ได้ห่างไกลกันมากนักแต่บริเวณหมู่บ้านกลับแทบไม่มีฝนตกส่งผลให้ชาวบ้านต่างเดือดร้อน ตัวอย่างข้างต้นยังชี้ให้เห็นว่าการรุกรานที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ฝนแล้ง กล่าวคือทรัพยากรป่าไม้ทำให้ฝนตกตามฤดูกาลเพราะบริเวณที่มีต้นไม้หนาแน่นย่อมมีความชุ่มชื้น และเมื่อเมฆลอยมาสัมผัสกับความชุ่มชื้นดังกล่าวก็จะกลั่นตัวลงมาเป็นน้ำฝน ในทางกลับกันในบริเวณที่ไม่มีผืนป่าย่อมไม่มีความชุ่มชื้นเมฆจึงไม่อาจกลั่นตัวเป็นน้ำฝนและอาจส่งผลให้เกิดภาวะฝนแล้งได้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553: 111) นอกจากนี้ตัวละครแม่ยังเป็นตัวแทนของคนบางกลุ่มที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ แม้จึงไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบในการรุกรานที่ป่า ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ป่าไม้ของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นไปเป็นอย่างมาก

กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่ครั้งอดีต มีประชากรจำนวนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่เกษตรกรรมในประเทศไทยนิยมเพิ่มผลผลิตโดยเพิ่มพื้นที่การผลิตมากกว่าการพัฒนากระบวนการผลิต เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นพื้นที่ทำการเกษตรจึงไม่เพียงพอ เกษตรกรบางคนไม่มีที่ดินทำกิน พวกเขาจึงจำเป็นต้องรุกรานที่ป่าอาจเป็นไรนาเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว ยังมีประชากรมากขึ้นเท่าไรยังมีความต้องการพื้นที่ทำกินมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นพื้นที่ป่าถึงถูกบุกรุกมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การที่พื้นที่ป่าลดลงยังทำให้ชาวบ้านที่หารายได้ด้วยการหาของป่าดำรงชีวิตได้ยากลำบาก ดังนั้นพวกเขาจึงหันมาถางป่าเพื่อทำการเกษตรกันมากขึ้น (ประมุขเพชรสว่าง, 2531: 2) ซึ่งล้วนส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าลดลง

นอกจากนี้ในวรรณกรรมเรื่อง**ดอกไม้บานที่เชิงภูเขิง**ยังกล่าวถึงกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ผ่านความนึกคิดของครูอุทัยไว้ว่า “ครูอุทัยในฐานะคนท้องถิ่นนี้จะทนนิ่งฟังอยู่กระไรได้ เพราะนั่นย่อมหมายถึงหมู่บ้านของเขาได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านทำลายป่าและชีวิตสัตว์ป่าบนพิภพแห่งนี้ ท่ามกลางกระแสเสียงแห่งการอนุรักษ์ดังอยู่ทั่วไป” (โชติ ศรีสุวรรณ, 2536: 69) จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าสังคมภายนอกต่างหันมาอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัล สังคมไทยกำลังตื่นตัวทางการอนุรักษ์ธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการอัตรวินิบัติกรรมของ สิบ นาคะเสถียร

“สิบยศ หรือ สิบ นาคะเสถียร” เริ่มเขียนงานวิจัยด้านวนศาสตร์ครั้งแรกเมื่อเขาดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบางพระ จังหวัดชลบุรี จากนั้นเขาก็เขียนงานทางวิชาการ

ออกมาอีกหลายฉบับ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2530 สืบ นาคะเสถียรได้เปลี่ยนบทบาทจากนักวิชาการเป็นนักอนุรักษ์อย่างเต็มตัว โดยมรณงค์ต่อต้านเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากเขาเล็งเห็นว่า การสร้างเขื่อนนั้นจะทำให้สัตว์ป่าสูญเสียดินที่อยู่อาศัยและล้มตายไปเป็นจำนวนมากเมื่อปี พ.ศ. 2532 เขา รับตำแหน่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เขาพบว่าในอุทยานแห่งชาติมีการลักลอบตัดไม้ และล่าสัตว์โดยที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีอิทธิพลร่วมมือด้วย ดังปรากฏว่า

“ลำพังชาวบ้านอย่างเดียวมันไม่หนักหนาหรอกถ้าหากไม่มีเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง เดียวนี้ชาวบ้านจะขนไม้เถื่อนหรือล่าสัตว์ ก็มักจะมียาเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมด้วย มันก็เลยกลายเป็นว่า ถ้าเราอยากจะทำหน้าที่ของเรา อยากจะรักษาป่า รักษา สัตว์ป่า เราต้องขัดแย้งกับทั้งฝ่ายภาครัฐและเอกชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน”

(วันชัย ตันติวิทยานพาทักษ์, 2558: 112)

ดังนั้นการทำงานของสืบจึงเต็มไปด้วยอุปสรรค เขาพยายามทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตรักษาป่าห้วยขาแข้งซึ่งเป็นป่าบริสุทธิ์ ซึ่งหมายถึงป่าใหญ่ที่มีพันธุ์สัตว์หายากจำนวนมาก และเป็นป่าเพียงแห่งเดียวที่ไม่มีประชาชนบุกรุกเพื่ออยู่อาศัย อีกทั้งยังเป็นต้นน้ำของแม่น้ำแควใหญ่ เขาจึงพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อรักษาผืนป่านี้โดยพยายามผลักดันให้ป่าแห่งนี้เป็นมรดกโลก แต่อย่างไรก็ตามขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่นั้นความพยายามของเขายังไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งวันเสาร์ที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2533 สืบได้ปลิดชีวิตตนเอง การตายของเขาก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในสังคม กลายเป็นข่าวไปทั่วประเทศและยังทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประชุมเพื่อป้องกันการทำลายเขตรักษาป่าห้วยขาแข้ง (วันชัย ตันติวิทยานพาทักษ์, 2558: 21 - 22) ในเวลาต่อมาองค์การ UNESCO ได้ประกาศให้ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลก ในที่สุด

สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องนี้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในช่วงดังกล่าว จากปากคำของผู้ใกล้ชิดของสืบ นาคะเสถียรแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลานั้นมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังเช่นเดียวกัน แต่ในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องดอกไม้บานที่เชิงภูได้ลดทอนให้ผู้อยู่เบื้องหลังการตัดไม้ทำลายป่าเป็นเพียงนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้มีอิทธิพลระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตามต้นเหตุของการตัดไม้ทำลายป่าในวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นเพียงการตัดทอนปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าให้เข้าใจง่ายขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้แสดงให้เห็นว่าเยาวชนสามารถเป็นผู้ริเริ่มการอนุรักษ์และสามารถ

เปลี่ยนความคิดของผู้ใหญ่ในชุมชนให้กลับมารักษาธรรมชาติ อีกทั้งทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้

นอกจากเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องนี้จะสอดคล้องกับสภาพสังคมในช่วงเวลานั้นแล้วยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลด้วย

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งประกาศใช้ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับช่วงที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัล รัฐบาลในขณะนั้นได้ตระหนักว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ต้องนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้เป็นจำนวนมากเป็นเหตุให้ทรัพยากรเหล่านั้นเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ดังที่ปรากฏว่า

การที่เศรษฐกิจไทยเติบโตในระยะที่ผ่านมา ในอัตราสูงมาก ทำให้มีการระดมทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะ ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ มาใช้ในอัตราที่สูง อันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้นการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมาก็เป็นสาเหตุสำคัญซ้ำเติมให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากพื้นที่ป่าของประเทศซึ่งลดลงจาก 109.5 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 34 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในปี 2531 หรือน้อยกว่า 90 ล้านไร่ หรือน้อยกว่าร้อยละ 28 ของพื้นที่ทั้งหมดประเทศในปี 2532

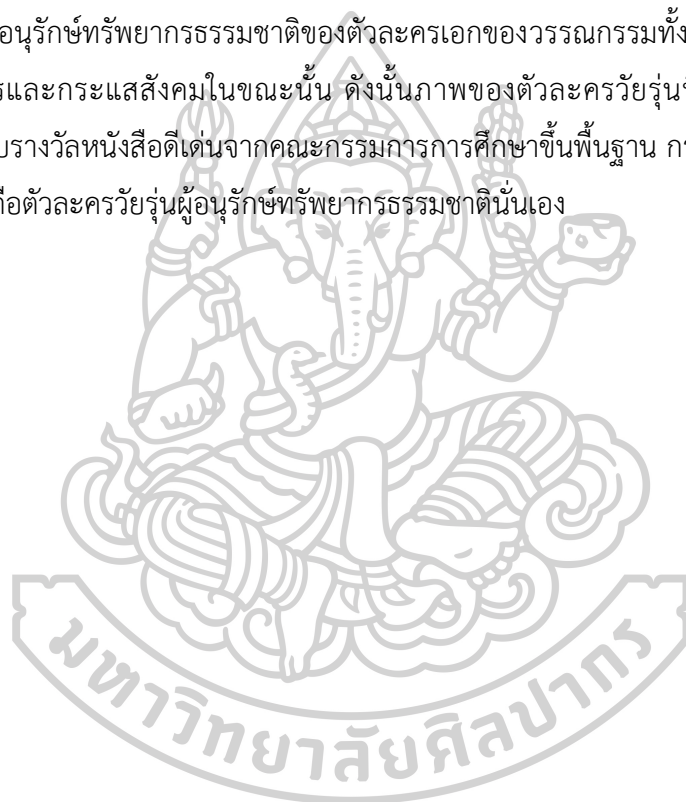
นอกจากนี้ การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวรวมทั้งการขยายตัวของประชากรในเมือง ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ เช่น น้ำเน่า อากาศเสีย เสียงรบกวน กากของเสียและสารอันตรายซึ่งเพิ่มปริมาณมากขึ้น อีกทั้งคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก เช่น แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีน รวมถึงคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเสื่อมโทรมและมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนซึ่งจะเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ,

2535: 6-7)

ดังนั้นภาครัฐจึงมีนโยบายเพื่อเร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การกำหนดเป้าหมายพื้นที่อนุรักษ์ หรือดำเนินนโยบายพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องดอกไม้บานที่เชิงภูจึงทำหน้าที่ตอบสนองนโยบายดังกล่าวโดยพยายามชี้ให้เยาวชนไทยตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม และชี้ให้เห็นว่าหากประชาชนร่วมมือกันก็จะสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรได้

ปัญหาป่าไม้ของไทยแท้จริงเป็นปัญหาที่ซับซ้อน แต่วรรณกรรมเยาวชนเหล่านี้ได้พยายามลดทอนความซับซ้อนของปัญหาเพื่อนำเสนอปัญหาให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น นอกจากนี้ความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของตัวละครเอกของวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่องยังสอดคล้องกับความต้องการและกระแสสังคมในขณะนั้น ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการทั้ง 3 เรื่องข้างต้นก็คือตัวละครวัยรุ่นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั่นเอง

บทที่ 4

ตัวละครวัยรุ่นกับประเด็นชาติพันธุ์

ประเทศไทยตั้งอยู่บนพื้นแผ่นดินใหญ่ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ซึ่งมีกลุ่มชนหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรมตั้งถิ่นฐานอยู่กันอย่างเช่น ชาติพันธุ์ไท ขอม มอญ ละว้า เป็นต้น โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนที่เต็มไปด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (รัชนิกร เศรษฐ์, 2536: 15)

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรากฏตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับประเด็นทางชาติพันธุ์ในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมู่บ้านอาบจันทร์ ลูกป่า หุบเขากินคน กระต๋อมแสงตะวัน และเพื่อนรักกรมโขง** โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 หมู่บ้านอาบจันทร์: การถูกกลืนวัฒนธรรมของชาวปกากะญอ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมู่บ้านอาบจันทร์** เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2523 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงวิถีชีวิตและมิตรภาพของเด็กชายชาวปกากะญอ 2 คน ได้แก่ นุโพอะและหม่อมงพอ

ชาวปกากะญอเป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย พวกเขาได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ 18 หรือในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่แถบจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร กาญจนบุรี เป็นต้น ชาวปกากะญอถือเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทยซึ่งเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาด้านการจัดการทรัพยากร ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ทศนคติทางลบของคนในสังคมไทย เป็นต้น (ไพสิฐ พาณิชย์กุล และคณะ, 2560: 1)

จากวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมู่บ้านอาบจันทร์** ครอบครัวของนุโพอะมีฐานะดีกว่าครอบครัวของหม่อมงพอนุโพอะจึงพยายามช่วยเหลือและเกื้อหนุนเพื่อนรักของตนอย่างเต็มความสามารถ วรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตที่ลำบากและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังก้าวล้ำเข้า

ไปในวิถีชีวิตอันเรียบง่ายชาวปกากะญอบนผืนแผ่นดินไทย รวมถึงเสนอหนทางการอยู่รอดในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นวิถีชีวิตอันลำบากของชาวปกากะญอในตัวอย่างต่อไปนี้

“อ้อเม! หม่องเพอ!”

แม่เรียกกินข้าว น้อง ๆ เฮโลเข้าหา หม่องเพอเสยผมด้วยง่ามมือ มันดั่งแกรกรากเหมือนขนหมู แม่และน้อง ๆ ตะกรามกินอย่างหิวโหย เพอเข็ดมือกับสะโพกแล้วนั่งลง ในถาดข้าวไม่มีน้ำพริก ไม่มีแม่พริกหรือเกลือ ที่มีคือข้าวหุงขลอะ ๆ ปนกับหัวเผือกหัวมันและลูกเต๋อย เด็กเริ่มรื้อถอนหายใจแล้วผละออกมาเจียบ ๆ นางหน่อที่คามองตามอย่างแปลกใจ

“ไม่หิวหรือ หม่องเพอ?”

“แม่กับน้องกินเถอะ กินให้อิ่มนะ ข้าไม่หิว”

หม่องเพอเดินลงกระโดมา บนฟ้าดาวพราวพร่าง ผีหลวงอภัยข้าเถอะ...เด็กเขื่องเงยหน้ามองฟ้า...ข้าจำเป็นต้องพูดปดมีแต่สูเท่านั้นที่รู้ว่าข้าหิวหรือไม่หิว...

(มาลา คำจันทร์, 2551: 48)

นอกจากตัวอย่างข้างต้นจะแสดงให้เห็นความกตัญญูของหม่องเพอที่ยอมทนหิวเพื่อให้แม่และน้อง ๆ ได้กินอิ่มแล้ว การบรรยายเหตุการณ์ข้างต้นยังแสดงให้เห็นถึงการขาดแคลนอาหารของครอบครัวหม่องเพอที่จำต้องรับประทานข้าวที่หุงกับหัวมันและลูกเต๋อยเปล่า ๆ เพราะมีข้าวไม่เพียงพอ นอกจากนี้ชาวปกากะญอยังต้องเสี่ยงอันตรายต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพ ดังที่ปรากฏว่า

หมูมันเมาเลือดแล้ว หมาสีห้าตัวกระโจนไล่แต่หมูบ้าเลือดกลับควบจี้ราวลูกธนู เขี้ยวขวาวยาวโจ่งแทงฟันปากขวิดเอาหมาตัวหนึ่งกระเด็นเอง ๆ ลูกล่าตัวเล็กตัวน้อยปืนปายตันไม้ราวลูกลิง ที่ขึ้นไม่ทันก็พยายามดึงขาเพื่อน

“นุโ! ระวัง!”

ไม่ทันเสียแล้ว หมูบ้าเลือดกระโจนควบจี้มาทางนี้ หม่องเพอตัดสินใจกระซอกแขนเพื่อนล้มลง แล้วคร่อมทับ ลมเย็นพุ่งผ่านหลังดังหวีด เสียงอะอะอุทานดังขรม แล้วมือสีห้าข้างก็เอื้อมมาฉุด

“อ้อฮือ... ข้าอีกนิดเดียวหม่องงพอกลายเป็นผีฟ้าห่วย”

น้ำอุ่น ๆ ไหลซึมแผ่นหลัง เงพอป้ายมือเช็ดออกที่ติดมากับมือ

คือเมื่อกี้แดงเหนียวหนับ

“แกร็บเคราะห์แทนข้า” นุโงจับมือเพื่อนกุมแน่น

“ไม่ ไม่เป็นไร”

เงพอพยายามจะยิ้ม แต่ความปวดแปลบและเสียวแปลบที่สีข้าง

ทำให้หน้ามืดไปวูบหนึ่งเหมือนจะเป็นลม

(มาลา คำจันทร์, 2551: 69 - 70)

เมื่อนุโง หม่องงพอ และเด็กชายอายุรุ่นราวคราวเดียวกันอีกหลายคนตามกลุ่มผู้ใหญ่เข้าไปล่าสัตว์ในป่าเป็นครั้งแรก พวกเขาพบกับหมู่บ้านซึ่งดูร้ายมาก เมื่อหมู่บ้านบาดเจ็บมันก็ยิ่งทวีความดูร้ายมากยิ่งขึ้นบรรดาเด็กชายทั้งหลายพยายามวิ่งหรือพยายามปีนต้นไม้หนี ส่วนหมู่บ้านนั้นก็พยายามต่อสู้เพื่อเอาชีวิตรอด มันพุ่งตัวไปยังทิศทางที่นุโงยืนปักหลักอยู่ หม่องงพอจึงตัดสินใจเข้าไปช่วยเหลือเพื่อนโดยไม่คำนึงถึงชีวิตของตนเอง ซึ่งเหตุการณ์นั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงมิตรภาพระหว่างเด็กชายทั้งสองแล้วยังสะท้อนให้เห็นการใช้ชีวิตอย่างยากลำบากของชาวปกากะญอที่จำเป็นต้องล่าสัตว์ดูร้ายเพื่อการดำรงชีพ ถ้าหากพลาดก็อาจต้องเผชิญกับอันตรายและอาจถึงแก่ชีวิตได้

นอกจากชาวปกากะญอจะต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบากแล้ว พวกเขา还必须เผชิญกับการถูกดูถูกและการเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลภายนอก ดังนี้

สูงขึ้นไปคือโค้งฟ้า ต่ำลงมาคือหุบห้วย หมู่บ้านเหล่าเกวคิตั้งอยู่ระหว่างฟ้ากับน้ำ โดยมีทิวเขาสลับซับซ้อนเป็นราวรั้วรอบด้าน หมู่บ้านไม่ใหญ่นัก มีสักยี่สิบหลังคาเรือนเห็นจะได้ ทุกคนในหมู่บ้านกำเนิดจากสายเลือดเดียวกันอันเข้มขัน คนนอกเผ่าเรียกพวกเขาว่า ยางบ้างกะเหรี่ยงบ้าง ซ้ำร้ายไปกว่านั้นพวกคนพื้นราบกลับเรียกในเชิงเหยียดหยามว่า “ยางกะเลอ” อันสื่อความหมายว่าเป็นคนถ้อย คนหยาบซ้าสกปรก ชื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นที่พอใจของคนเหล่าเกวคิก็หาไม่ ชื่อที่แท้ของเขาชื่อ “ปกากะญอ” อันมีความหมายว่า “คน”

(มาลา คำจันทร์, 2551: 9)

จากตัวอย่าง แม้ชาวปกากะญอจะนิยามตนเองด้วยคำที่มีความหมายว่า “มนุษย์” แต่บุคคลภายนอกซึ่งเป็นคนหมู่มากในสังคมก็ยังเรียกพวกเขาว่า “ยาง” ซึ่งเป็นคำเรียกขานที่แฝง

ทัศนคติทางลบ หมายความว่าคนไทยซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมองว่าพวกเขาต่ำต้อยกว่าตนเอง ลำหั่ง
ด้อยพัฒนา หรือไม่มีการศึกษา ลักษณะข้างต้นสะท้อนให้เห็นภาพของชาวปกากะญอในสายตาของ
ชาวไทยพื้นราบ ทัศนคติเชิงลบของชาวไทยพื้นราบนี้ยังส่งผลให้พวกเขาถูกเอาเปรียบ ดังเหตุการณ์
ต่อไปนี้

“ข้าว่าจะตัดสักสามแปลง” เปละโพพูดถึงกะหล่ำ “ใจข้าแล้ว
ไม่ยากขายให้คนพื้นราบเลย มันเอาเปรียบเรา”

“ถ้าไม่ขายให้คนพื้นราบแล้วจะขายให้ใคร” นางผู้เป็นเมียพูด

“มันเอาเปรียบเรามากเกินไป ข้ารู้นะ วิทยุบอกว่ากะหล่ำใน
เมืองกิโละลือบาท แต่มันซื้อเราเพียงสลึงสตางค์”

“เราเลือกไม่ได้ พ่อหนูโพ เกิดเป็นคนดอยก็ลำบากอย่างนี้ สูจ่า
เห็ดลมเมื่อแล้งก่อนได้ไหม คนพื้นราบขึ้นมาซื้อกิโละลือบาท มันบอก
ว่าหนทางไกล ไปมาลำบากสูไม่ขายให้มัน สูแบกลงดอยไปขายเอง
กลับได้เพียงหกบาท เราหนิคนพื้นราบไม่พั้นหรือ”

(มาลา คำจันทร์, 2551: 4)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างพ่อและแม่ของหนูโพ แสดงให้เห็นว่านอกจากชาว
ปกากะญอจะลำบากเพราะการขาดแคลนอาหารและภัยธรรมชาติต่าง ๆ แล้วพวกเขายังถูกคนไทย
หรือคนพื้นราบเอาเปรียบ เพราะคนพื้นราบมักมองว่าชาวปกากะญอขาดการศึกษา ไม่สามารถพูด
อ่าน และเขียนภาษาไทยได้คล่องจึงสามารถเอาเปรียบได้ง่าย นอกจากความยากลำบากต่าง ๆ
ที่ชาวปกากะญอต้องเผชิญแล้ววรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวปกากะญอต้อง
เผชิญกับความลำบากอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ชาติพันธุ์ปกากะญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ พวกเขาอาศัยอยู่ในป่าลึกและดำรงชีพ
ด้วยการหาของป่าและล่าสัตว์ แม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้ติดต่อกับสังคมภายนอกแต่พวกเขาสามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ได้ การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ป่าเป็นฉากของเรื่องเหตุผลหนึ่งเป็นเพราะป่าเป็นสถานที่ซึ่ง
ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงจากตัดขาดจากโลก
ภายนอก อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่ามีบุคคลกลุ่มอื่นได้เข้ามารุกรานในป่าซึ่งเป็น
ถิ่นที่อยู่ของชาวปกากะญอส่งผลให้พวกเขาหาเลี้ยงชีพลำบากมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การรุกรานของ
บุคคลภายนอกยังสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงที่กำลังรุกคืบไปยังวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาว
ปกากะญอด้วย

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวปกากะญอต้องเปลี่ยนแปลงไปหลายประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ปู่แกไม่มาหรือนุโพอ เออ...ไม่รู้ว่ามันจะโงกเงกเหมือนข้าไหม
ไม่ได้พบกันหลายปี”

“ปู่แข็งแรงดีพ่อเฒ่า”

“เออมันแก่ง มันแข็งแรงแต่หนุ่ม ดาบมันคม...” พ่อเฒ่าชะงัก
คำพูดแล้วมองหน้านุโพอ

“พ่อกล่่าสืบดาบมาไหม ปู่แกฟันดาบแก่งไม่มีใครสู้ ข้าไม่
เห็นพ่อก่่าฟันดาบผีหลวงสักปี”

“ไม่รู้สิ แต่พ่อก่่ายิงปืนแม่นนะ แม่นไม่มีใครสู้”

“เสียดาย เสียดายดาบปกากะญอ รุ่นแกคงไม่มีโอกาสได้
เห็นอีกต่อไป”

(มาลา คำจันทร์, 2551: 22)

จากตัวอย่างข้างต้น ปู่ของนุโพอมีฝีมือรำดาบเป็นอันดับหนึ่งของหมู่บ้าน ทั้งนี้การรำดาบของชาวปกากะญอไม่ได้มีไว้เพื่อป้องกันตัวหรือสังหารศัตรูเท่านั้น แต่ยังใช้ในการประกอบพิธีกรรม ดังนั้นการรำดาบของชาวปกากะญอจึงถือเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านซึ่งแสดงรากเหง้าและสัญลักษณ์แทนวัฒนธรรมของชาวปกากะญอด้วย แต่กระนั้นพ่อของนุโพอที่ เป็นผู้สืบสายเลือดกลับมิได้สืบทอดศิลปะการรำดาบจากพ่อของตน เขาเลือกใช้ “ปืน” ซึ่งเป็นนวัตกรรมจากตะวันตกแทนการใช้ดาบ เนื่องจากปืนเป็นอาวุธที่ใช้สะดวกและมีอนุภาพสูงกว่าทั้งในการล่าสัตว์ การป้องกันตัว หรือการต่อกรกับศัตรู บทสนทนาข้างต้นจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าพ่อเฒ่าซึ่งเป็นตัวแทนของชาวปกากะญอรุ่นเก่าที่ยังคงโหยหาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกตนอยู่ ส่วนนุโพอเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กรุ่นใหม่กำลังถอยห่างจากวิถีชีวิตดั้งเดิมโดยไม่ได้รู้สึกว่ตนกำลังละทิ้งรากเหง้า วรรณกรรมเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ยังย้ำประเด็นดังกล่าวดังที่ปรากฏต่อไปนี้

“อยู่แผ่นดินนี้ไม่ดีหรือพ่อเฒ่า?”

“ดีแต่ไม่ใช่บ้านเรา”

“บ้านเราอยู่ไหน”

“โพนแผ่นดินตะวันตก บ้านเราอยู่ก่่าสุเล”

“ไกลนัก อยู่ไหนก็ไม่รู้ พวกข้าไม่รู้จัก”

“แต่มันเป็นบ้านเมืองของเรา บ้านเมืองของเราที่ถูกพม่ามัน
ปล้นไป”

“บ้านเมืองของพ่อเฒ่าอยู่ที่โน่น แต่บ้านเมืองของพวกข้าอยู่ที่
ที่นี่ ข้าไม่เข้าใจนัก อยู่ที่นี่ก็สุขสบายแล้ว ทำไมพ่อเฒ่าต้องคิดกลับไป
อีก”

“อยู่ให้พวกไทยมันกลืนเรานะสิ อยู่ให้เขาทำลายความเป็น
ปาเกอะญอของเรา”

(มาลา คำจันทร์, 2551: 21)

บทสนทนาระหว่างพ่อเฒ่าและเหล่าอนุชนชาวปกากะญอเป็นการตอกย้ำให้ผู้อ่านเห็นว่า
อนุชนรุ่นหลังไม่ได้ผูกพันกับแผ่นดินอันเป็นอาณาจักรดั้งเดิมของบรรพบุรุษอีกต่อไป เนื่องจากพวก
เขาเกิดและเติบโตที่ประเทศไทยจึงไม่อาจสัมผัสกับความรุ่งโรจน์ในอดีตได้ อาจกล่าวได้ว่าบทสนทนา
ดังกล่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เริ่มเบี่ยงเบนออกจากอดีตของชาวปกากะญอแล้ว
ยังแสดงให้เห็นว่าพวกเขาล้วนอาศัยอยู่ ล้วนเกิด และล้วนเติบโตในแผ่นดินประเทศไทยพวกเขาจึง
เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยด้วย

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ได้แสดงให้เห็นว่าหากชาวปกากะญอยังคง
ยึดมั่นในวิถีชีวิตในอดีตพวกเขาจะต้องเผชิญกับความยากลำบากไม่รู้จบ ดังนี้

“แกอยากเป็นอะไร เจพอ?” นุโพนถามขณะแบกกระชุงพินมา
ด้วยกัน

“เป็นอะไร ก็เป็นปาเกอะญอนะสิ” เจพอมองหน้าเพื่อนผู้
อ่อนวัยกว่าอย่างง ๆ “แกถามทำไม”

“ข้าอยากรู้ว่าแกเหมือนข้าหรือเปล่า ข้าอยากเป็นอะไรหลาย
อย่าง บางทีก็อยากเป็นนก ข้าจะบินไปให้ทั่ว แต่ตอนนี้ข้าเปลี่ยนใจ
แล้ว อยากเป็นคนขับกุโบ่มากกว่า” เด็กชายหมายถึงนักบิน

“ข้าไม่เห็นอยากเป็น” เจพอหัวเราะขัน ๆ “ข้าจะเป็นคนดี
อย่างพ่อ ข้าจะฟันไรให้กว้างกว่าใคร มีเมียมีลูกเยอะ ๆ จะได้ช่วยกัน
ทำให้พอกิน”

“มีเมีย?” นุโพหัวเราะบ้างจนเงงพอเงิน “ข้าไม่เห็นดีเลย พ่อ
แกมีเมียมีลูกเยอะ ๆ ข้าไม่เห็นพวกแกพอกิน”

(มาลา คำจันทร์, 2551: 12)

จากบทสนทนาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวปกากะญอนิยมมีลูกหลายคนเพราะเห็นว่าลูก ๆ จะช่วยทำงานได้ แต่คำพูดของนุโพก็ชี้ให้เห็นความจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง เพราะเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป การดำรงชีพจำเป็นต้องใช้เงินในการแลกเปลี่ยนปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ยิ่งมีสมาชิกในครอบครัวมากก็ยิ่งต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงปากท้องมากขึ้น การมีลูกมากในปัจจุบันจึงเป็นการเพิ่มภาระของครอบครัวมากกว่าการเพิ่มแรงงาน ดังนั้นหากหม่องเงงพอยังคงต้องการมีลูกหลายคนเช่น ค่านิยมเดิมเขาก็จะต้องหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเหน็ดเหนื่อยมากขึ้น

ทั้งนี้การสร้างภูมิหลังของหม่องเงงพอให้เป็นพี่ชายคนโตในครอบครัวที่ขาดพ่อและมีน้องเล็ก ๆ อีกหลายคนนั้นเป็นการจำลองภาพของครอบครัวชาวปกากะญอนที่นิยมมีลูกจำนวนมาก ส่วนคำพูดของนุโพนั้นคือทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่มองเห็นว่าหากยังคงค่านิยมดังกล่าวไว้น่าจะก่อให้เกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตของชาวปกากะญอนมากกว่าผลดี วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังแสดงผลกระทบที่ร้ายแรง หากยังปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมผ่านภูมิหลังของตัวละครหม่องเงงพอ ดังนี้

“แกคิดอะไร หม่องเงงพอ?”

“ข้าคิดถึงพ่อ”

หม่องเงงพอเห็นแม่ก้มหน้าลง แม่จะคิดอะไรเกี่ยวกับพ่อหนอ พ่อตายไปนานแล้ว เลื่อน ๆ ลง ๆ ในความทรงจำ พ่อตายตั้งแต่น้องคนเล็กยังไม่หย่านมด้วยซ้ำ

ลมพัดมาฉิว ๆ เด็กเชื่องนี้ไปถึงเรื่องราวเมื่อสองสามปีก่อน มันจำได้ว่าพ่อชุดจอมปลวกเพื่อเอาไข่ จอบมันกระดอนมาถูกเข้าพ่อ เป็นแผลเว่อ จากนั้นพ่อก็ลุกไม่ขึ้น พ่อหมอบบอกว่าพ่อถูกผีจอมปลวกกระทำ ใ้บ่นผีเสียด้วยหมูตัวหนึ่ง แต่พ่อไม่ยอมเพราะพ่อไม่มีหมู และราคามันตัวหนึ่งไม่ต่ำกว่าร้อย แผลพ่อบวมแดงและเป็นหนอง ลูกถามจนพ่อทนไม่ไหว แม่หาซื้อหมูมาได้ตัวหนึ่ง อีกสองวันต่อมาที่ หมูถูกฆ่า พ่อก็ตายลง

(มาลา คำจันทร์, 2551: 46)

จากตัวอย่าง เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวหม่องเองต้องใช้ชีวิตกันอย่างยากลำบากคือความเชื่อเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมมากเกินไป อีกทั้งยังขาดความรู้ทางด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นความรู้สมัยใหม่จากตะวันตก ดังนั้นเมื่อพ่อของหม่องเองถูกจอบฟันขาบาดเจ็บจึงไม่ได้ดูแลรักษาแผลให้สะอาดอย่างที่ควร ส่งผลให้แผลติดเชื้อเป็นเหตุให้เสียชีวิตในที่สุด การเสียชีวิตของพ่อยังส่งผลให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวต้องมีชีวิตอย่างยากลำบากเพราะขาดเสาหลักของครอบครัว

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังกล่าวย้ำประเด็นดังกล่าวด้วยการปรากฏซ้ำเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันกับนุโโป ดังต่อไปนี้

“นุโโปเป็นอะไรพ่อเฒ่า?”

“หนะที”

“หนะที?” เปละโพูทานหน้าซัดเผือด

“ไอ้หนูโหม่นถูกหนะที ถูกคินแรมเสียด้วย”

หนะที! หนะที! เปละโพูพิมพ์่า หนะทีคือผีห้วยน้ำซึ่งเป็นผีชั่วร้ายคอยรังควานคนพ่อก่อนนั่งอ่านสีหน้าของผู้มาขอความช่วยเหลืออยู่นาน สองคนต่างเงยบังน้ไม่พูดจา

“จะทำอย่างไรดีพ่อเฒ่า?”

“คินแรมผีมันแรง...” พ่อหมอลูบคางหอมแหมม “แต่เอาเถอะ เห็นแกหน้าพาดิโพูพ่อแก... ข้าจะจัดการให้ แกหาไปค้ำรังมาสิ ไข่ค้ำรังกับหมูเผือกหนึ่งตัว เหล้าหนึ่งไห...”

สามวันก็แล้ว เจ็ดวันก็แล้ว จนลวงเข้ามาลิบวัน นุโปล้มป่วย หนนี้ยาวนานนัก เลือดและเนื้อในตัวมันเหมือนถูกสูบถูกดูดออกไปหมด มันผอมกริ่งและบางบอบเหมือนแผ่นกระดาษเก่า ๆ ใคร ๆ ต่างว่ามันไม่รอดแล้ว สองฝัวเมียมีดไปหมด มีดมีดเหมือนอยู่ในถ้ำวันหนึ่ง ๆ มันแทบไม่กินอะไรเลย มันนอนแบบติดเลือด ถ้าไม่มีออกหอบ ๆ ที่ยังเคลื่อนไหวอยู่ ใคร ๆ คงลงความเห็นว่ามันเป็นซากศพไปแล้ว

(มาลา คำจันทร์, 2551: 87-88)

ขณะที่นุโปล้มป่วย พ่อและแม่ของเขาต่างพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เขาหายป่วย ทั้งสองพา ลูกชายไปหาพ่อเฒ่าซึ่งเป็นหมอผีประจำหมู่บ้านเพื่อรักษา พ่อเฒ่ากล่าวว่านุโพูป่วยหนักเพราะถูกผีทำ

ร้าย และทางแก้คือการนำของมาเช่นไหว้ผีเหล่านั้นแต่नुโพไม่มีที่ทำว่าจะดีขึ้นซ้ำยังอาการทรุดลงอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับनुโพคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพ่อหม่องเองพอมาก แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือนุโพสามารถผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้

ผู้ที่ช่วยเหลือनुโพจนเขารอดชีวิตคือพระธุดงค์ผู้ให้ความกระจ่างแก่ครอบครัวของनुโพว่าแท้จริงแล้วनुโพไม่ได้ป่วยเพราะผีร้าย แต่เขากำลังป่วยเป็นโรคมลาเรีย อีกทั้งยังช่วยพานุโพไปรักษาที่สถานอนามัยทำให้นุโพรอดชีวิตในที่สุด ดังนั้นพระสงฆ์ผู้เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของไทยจึงถือเป็นปัญญาที่ขจัดความไม่รู้อันเนื่องจากความเชื่อเรื่องผีด้วย เห็นได้ว่าหากครอบครัวनुโพยังคงดำเนินชีวิตแบบเดิมโดยการยึดมั่นความเชื่อเรื่องการนับถือผี นุโพก็จะต้องเสียชีวิตเช่นเดียวกับพ่อของหม่องเองในที่สุด

เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยมาก การนับถือศาสนาพุทธจึงถือเป็นอัตลักษณ์หนึ่งของคนไทยด้วย ดังนั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับनुโพจึงสะท้อนให้เห็นว่าทางรอดของनुโพซึ่งเป็นตัวแทนของชาติพันธุ์ปกากะญอคือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เป็น “คนไทย”

วรรณกรรมเรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ยังนำเสนอหนทางเอาตัวรอดอื่นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเข้ารับการศึกษา โดยให้เหตุผลผ่านความรู้สึกนึกคิดของनुโพ ดังนี้

...नुโพนึกไปถึงเรื่องเล่าข้างกองไฟของพ่อเฒ่า เด็กชายแหมะ
ก้นลงนอนไม้ข้างยุง... เรียนหนังสือ ลีกว่า ลีแก้ว... รู้สึกเหมือน ๆ มี
ความท้าทายซ่อนอยู่ลึก ๆ ถ้าอ่านหนังสือได้ก็คงเหมือนเดินกลางดง
คนเดียวได้ ไม่ต้องเที่ยวถามใครต่อใครเวลาพบเห็นรูปภาพในกระดาษ
ห่อยาสูบว่านี่อะไร เขาทำอะไร พ่อเองก็พูดว่ารุ่นनुโพใครไม่รู้หนังสือ
ไทยจะลำบากเพราะว่าป่าดิบดงกว้างถูกเปิดออกทุกที ปากะญอไม่
อาจปิดขังตัวเองโดดเดี่ยวอีกต่อไปแล้ว

(มาลา คำจันทร์, 2551: 94)

จากตัวอย่างข้างต้น นุโพเริ่มคิดคำนึงถึงเรื่องการศึกษา เขาตระหนักว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญและจะช่วยให้เขาดำเนินชีวิตได้อย่างไม่ลำบากนัก ความตระหนักดังกล่าวยังส่งผลให้นุโพเลือกที่จะเข้าไปศึกษาที่โรงเรียนในเมือง นอกจากนี้ยังความรู้สึกนึกคิดของनुโพยังเป็นการชี้ให้เห็นว่าพวกเขา

ไม่อาจปิดกั้นตนเองจากโลกภายนอกได้อีกต่อไป ดังนั้นพวกเขาจึงจำเป็นต้องเข้ารับการการศึกษาเพื่อเปิดรับวัฒนธรรมไทย

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมูป้านอาบจันทร์** ได้ชี้ให้เห็นผ่านบทสนทนาว่าชาวปกากะญอมีชีวิตที่ลำบากทั้งด้านความเป็นอยู่ อาหารการกิน และถูกเอาเปรียบจากคนพื้นราบ รวมถึงต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยใช้การสร้างสถานการณ์เพื่อแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นความจำเป็นที่ชาวปกากะญอต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและความเชื่อบางส่วนเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้ยังใช้บทสนทนาและความรู้สึกนึกคิดของนุโพเพื่อแสดงถึงหนทางรอดดังกล่าว คือ การเข้ารับการการศึกษาจากรัฐไทย และปรับเปลี่ยนความเชื่อจากการนับถือผีเป็นพระพุทธศาสนา หรืออีกแง่ก็คือการยอมปรับเปลี่ยนเป็น “คนไทย”

ทั้งนี้การนำการศึกษามาใช้เป็นทางออกของชาวปกากะญอส่วนหนึ่งเป็นเพราะในช่วงเวลาที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัลได้มีรัฐบาลได้ประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2525) ซึ่งมีนโยบายขยายการศึกษาไปสู่เยาวชนในพื้นที่ห่างไกลและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้การสนับสนุนให้ชาวปกากะญอได้รับการศึกษาจากภาครัฐยังเป็นกระบวนการกลมกลืนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กลุ่มน้อยด้วย กล่าวคือภาครัฐได้ใช้การศึกษาในการปลูกฝังความคิดชาตินิยมเพื่อหลอมรวมให้ชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสังเกตได้จากภายในแบบเรียนต่าง ๆ ในระบบการเรียนการสอนของไทยได้ให้ความสำคัญกับชนชาติไทยมากกว่าชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยกล่าวถึงแต่ด้านดีของวัฒนธรรมไทย รวมถึงคุณลักษณะที่ดีของชนชาติไทยแต่กลับไม่ได้เอ่ยถึงชาติพันธุ์อื่นที่อาศัยอยู่ในชาติเดียวกัน เพื่อให้คนไทยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศภาคภูมิใจ (สิทธิชัย สุขกะตะ และณัฐวีน บุนนาค, 2558: 131-132) ความพยายามชี้้นำให้ตัวละครชาวปกากะญอในเรื่องเปิดรับแนวคิดและวัฒนธรรมของสังคมภายนอกหรือวัฒนธรรมไทยจึงเป็นการสืบทอดและความพยายามในการกลมกลืนวัฒนธรรมตามแนวนโยบายชาตินิยม ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมูป้านอาบจันทร์** จึงเป็นภาพของตัวละครที่ยอมรับและปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมหลักของไทย

4.2 ลูกป่า: การสลายอคติต่อชาวปกากะญอ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ลูกป่า** ซึ่งได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2525 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ถึงเด็กชายชาวป่า 3 คน ได้แก่ ยาชีซึ่งเป็นเด็กชายชาวปกากะญอผู้มีฐานะยากจนเมืองคำซึ่งเป็นเด็กชายชาวไทย และซุทอซึ่งเป็นเด็กชายชาวปกากะญอผู้มีฐานะร่ำรวย โดย

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องลูกป่าได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของตัวละครชาวไทยและชาวปกากะญอ ดังนี้

“ว่าไง ไฉ่ย่างซีไม่ล้างกัน”

วิชัยเอี่ยมจะตบหัวแต่ยาซีปีดมมือพร้อมกับเลี้ยงหนี หลายครั้ง
หลายหนแล้วที่วิชัยระรานยาซี แต่เด็กจากดงดอยจะโต้ตอบก็ทำไม่
อย่างดีก็เพียงเลี้ยงเสีย นั่นยิ่งทำให้วิชัยยามใจยิ่งขึ้น

(มาลา คำจันทร์, 2544: 86–87)

เมื่อยาซีศึกษาต่อที่โรงเรียนในเมืองร่วมกับเด็กชาวพื้นราบ เขาได้ถูกวิชัยซึ่งเป็นเด็กในหัวเมืองหาเรื่องกลั่นแกล้งและถูกเหยียดหยามอยู่เสมอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชาวปกากะญอมักถูกคนไทยพื้นราบมองด้วยอคติและต้องถูกดูถูกเหยียดหยาม นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องนี้ยังสร้างให้เมืองคำซึ่งเป็นหนึ่งในตัวละครสำคัญของเรื่องมีทัศนคติทางลบต่อชาวปกากะญอด้วยเช่นกัน

เมืองคำผงกหัวทำเสียงอีดนอีกครั้ง แล้วล้มตัวนอน खेलตามเดิม สันเขาสิครามยังทอดทิ้งอยู่ ข้ามสันเขาไปอีกไกลชั่วระยะทางสามชั่วโมงก็เป็นแถบถิ่นที่อยู่ของพวกเขา คนพวกนั้นเคยมาติดต่อกับพ่อบ้าง บางทีก็มานอนค้างคืนด้วย เด็กชายไม่ชอบนัก เพราะพวกเขาเหม็นสาบ แมกก็ไม่ค่อยชอบ เพราะพวกนั้นมานอนที่ แม่ต้องเอาผ้าห่มมุ้งหมอนออกมาตมตากันเหาดิด นอกจากพวกเขาแล้ว ไกลออกไปก็ยังมีพวกเขาแดงและล้ะ คนเหล่านี้ถูกเรียกว่า คนดอย เพราะชอบอยู่บนดอยสูง

(มาลา คำจันทร์, 2544: 5)

จากความคิดของเมืองคำแสดงให้เห็นว่าเขามีอคติกับชาวยางหรือชาวปกากะญอ ส่งผลให้เมืองคำไม่ชอบยาซีตั้งแต่ครั้งแรกที่พบ ดังนั้นเมืองคำจึงลงมือต่อยยาซีที่ทําให้หนักหนไปโดยไม่ฟังเหตุผลของยาซีแม้แต่น้อย นอกจากนี้ความคิดข้างต้นของเมืองยังสะท้อนให้เห็นความคิดของคนพื้นราบโดยทั่วไปที่มีอคติกับชาติพันธุ์กลุ่มน้อยโดยเฉพาะชาวปกากะญอ อคติดังกล่าวล้วนเกิดจากรู้จักเพียงผิวเผินหรือไม่เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่หลังจากที่พวกเขาปรับความเข้าใจกันและเมืองคำได้ทำความรู้จักกับยาซีแล้วเมืองคำก็มีทัศนคติต่อชาวปกากะญอดีขึ้น ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

“ข้ามานอนบ้านแกแล้ว วันหน้าแกต้องไปนอนบ้านข้านะ
ข้าจะพาไปจับปลา”

“ข้าจะถามพ่อก่อน เป็นไงเมืองคำ บ้านข้ามันคนป่าคนดอย
คงไม่สะดวกสบายอย่างบ้านแกหรอก”

“บ้านข้าใช้จะสุขสบายอะไรนักร แกลูกป่า ข้าก็ลูกป่า
เหมือนกัน”

“แต่ถึงอย่างไรแกก็คนพื้นราบ ส่วนข้ามันชาวเขา ข้ายังกลัว
อยู่เลยว่าแกจะกินข้าวกินกับของพวกข้าไม่ได้”

“แรก ๆ ก็กินผิดคอกเหมือนกัน” เมืองคำสารภาพ “ข้าถูก
หลอกมานานว่า พวกแกกินจิ้งจกกินกิ้งกือ ที่จริงก็กินพริกกินเกลือ
อย่างพวกข้าเหมือนกัน”

(มาลา คำจันทร์, 2544: 104)

บทสนทนาที่แสดงถึงทัศนคติที่เปลี่ยนไปของเมืองคำ ก่อนที่เมืองคำจะรู้จักยาชิวเขาเคยมีอคติ
กับชาวปกากะญอ แต่ในบทสนทนาที่แสดงให้เห็นว่าเมืองคำสามารถก้าวข้ามอคติดังกล่าวไปได้
เนื่องจากเขาได้ทำความรู้จักกับชาวปกากะญออย่างใกล้ชิด เขาจึงไม่ได้รู้สึกว่ายาชิวหรือชาว
ปกากะญอคนอื่น ๆ เป็น “คนอื่น” อีกต่อไป ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครยาชิวและเมืองคำ
สนทนาถึงวิถีชีวิตของชาวไทยและชาวปกากะญอเพื่อแสดงให้เห็นว่าทั้งสองชาติพันธุ์มีความ
คล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านอาหารการกินจึงไม่อาจนับได้ว่าชาวปกากะญอเป็น
“คนอื่น” นั่นเอง

จากเหตุการณ์ทั้ง 2 เหตุการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นทัศนคติทางลบที่คนเมืองมีต่อชาว
ปกากะญอที่สอดคล้องกับสังคมไทยซึ่งมักมองว่าชาวปกากะญอล้าหลังหรือต่ำต้อยกว่าตนและยัง
กีดกันให้ชาวปกากะญอเป็น “คนอื่น” ในสังคมด้วย ส่งผลให้ชาวปกากะญอที่มีฐานะทางการเงิน
พยายามปกปิดชาติพันธุ์ของตน ดังที่ปรากฏกับซุทอ

ยาชิวเดินเลี้ยวมุมตึกแทบจะชนกับใครคนหนึ่งเขาเงยหน้ายิ้ม
ให้ แต่อีกฝ่ายกลับหลบตา

“ซุทอ”

ซุทอไม่ตอบคำทัก เขาทำท่าจะเลี้ยวหนีแต่ยาชิวคว้าแขนไว้

“ซุทอแกเป็นอะไร ทำไมไม่พูดกับข้า?”

ยาชิพูดเป็นภาษาในเผ่า ชุทอแคะมือยาชิออกเสียงไป
 เหลียวมาราวกับกลัวใครเห็นก่อนจะพูดภาษาพื้นราบเบา ๆ
 “ข้าชื่อสุนทร ข้าเปลี่ยนชื่อแล้ว ยาชิต่อไปไม่ต้องพูดภาษา
 ปาเกอะญอกับข้า ข้าอายุเขา”

(มาลา คำจันทร์, 2544: 85)

เห็นได้ว่าชุทอพยายามหลีกเลี่ยงและไม่ยอมพูดคุยกับยาชิเป็นภาษาปาเกอะญอพร้อมกับบอกว่าเขาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสุนทรซึ่งเป็นชื่อภาษาไทย ปฏิกริยาดังกล่าวของชุทอแสดงให้เห็นว่าเขามีทัศนคติในแง่ลบกับชาติพันธุ์ของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ชุทอและยาชิเป็นตัวละครที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันหลายประการ ประการแรกเด็กชายทั้งสองต่างมีภูมิลำเนาเป็นเด็กบ้านป่าเหมือนกัน และประการที่สองทั้งสองต่างเป็นชาวปาเกอะญอ แต่อย่างไรก็ตามเด็กชายชาวปาเกอะญอทั้งสองถือเป็นตัวละครคู่ตรงข้ามกันเพราะทัศนคติที่เด็กชายทั้งสองมีต่อชาติพันธุ์ของตนเองต่างกัน กล่าวคือชุทอไม่กล้ายอมรับว่าตนเองเป็นชาติพันธุ์ปาเกอะญอ จนกระทั่งยอมเปลี่ยนชื่อของตัวเองให้เป็นภาษาไทยและหลีกเลี่ยงการพูดภาษาปาเกอะญอเพื่อปกปิดตัวตนของตนเอง

ในทางกลับกันยาชิเป็นตัวละครที่ภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเองเป็นอย่างยิ่ง เขามักกล่าวถึงคำสอนประจำชาติพันธุ์ด้วยความภาคภูมิใจเสมอยามสนทนากับเมืองคำซึ่งเป็นเพื่อนสนิทและยังนำคำสอนดังกล่าวมาใช้ในชีวิตอย่างเคร่งครัด แม้ว่าเขาจะถูกเพื่อนชาวพื้นราบกลั่นแกล้งและดูหมิ่นอยู่เสมอเพราะเด็กชาวพื้นราบเหล่านั้นมองว่าชาวปาเกอะญอเป็นชาติพันธุ์ที่ด้อยพัฒนาและต่ำต้อยกว่า แต่ถึงกระนั้นยาชิก็ไม่เคยปิดบังชาติพันธุ์ของตนเองและยังคงยึดมั่นในคุณธรรมตามหลักคำสอนของปาเกอะญอโดยไม่ใส่ใจผู้ที่มีอคติกับเขา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทัศนคติของชุทอและยาชิที่มีต่อชาติพันธุ์ของตนแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

การสร้างให้ชุทอและยาชิเป็นตัวละครคู่ตรงข้ามในลักษณะดังกล่าวยังช่วยชี้ให้เห็นถึงทัศนคติต่อชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่ผู้ประพันธ์ต้องการ กล่าวคือ ในตอนท้ายของเรื่องชุทอสามารถยอมรับว่าตนเองเป็นชาวปาเกอะญอในที่สุดซึ่งเป็นทัศนคติที่โน้มเอียงไปทางเดียวกับยาชิ แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์คาดหวังให้เยาวชนยอมรับในตัวตนและชาติพันธุ์ของตนเองอย่างภาคภูมิใจ นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องลูกปายังพยายามทำลายอคติและภาพเหมารวมที่คนส่วนมากมีต่อชาวปาเกอะญอโดยชี้ให้เห็นคุณธรรมของชาติพันธุ์ดังกล่าวผ่านบทสนทนาของตัวละครสำคัญคือยาชิซึ่งเป็นเด็กชายชาวปาเกอะญอและเมืองคำซึ่งเป็นเด็กชายชาวไทยพื้นราบ ดังนี้

“แกมัวแต่ยิงไก่ แกไม่รู้หรือกุงมันจะฉกแก”
เมืองคำเงยหน้าอีกครั้ง งูเขียวหางไหม้ตัวหนึ่ง หัวหายไป
เหลือแต่ลำตัวรัดพันกิ่งไม้ มันคลายขนดตกแผ่และลง เมืองคำมองมูมอง
หน้าไ้อย่างสลັบกัน

“แกยิงงูหรือวะ ยาชี”

“ข้าไม่ยิงแล้วใครจะยิง มีแต่แกกับข้า ในป่านี้”

“ทำไมแกยิงงู ทำไมแกไม่ยิงข้า?”

ยาชีขมวดคิ้วง ๆ

“แกพูดอะไร ข้าไม่เข้าใจ”

“ข้าเตะแก ข้าทำให้แกเจ็บ ทำไมแกยังมาช่วยข้าอยู่อีก?”

“ข้าไม่รู้หรอก” ยาชีส่ายหน้า “ปาเกอะญอพวกข้าถ้าช่วยได้
ก็ต้องช่วย พ่อข้าสอนข้าไว้”

(มาลา คำจันทร์, 2544: 17-18)

จากตัวอย่าง ยาชีไม่ได้ถือโทษโกรธเคืองเมืองคำแม้ว่าเมืองคำจะเคยทำร้ายร่างกายเขาอย่าง
ไม่มีเหตุผลและยังช่วยให้เมืองคำไม่ถูกกักต้งที่เขาสามารถเพิกเฉยได้ เหตุการณ์ข้างต้นจึงแสดงให้เห็น
เห็นถึงคุณธรรมของชาวปกากะญอที่รู้จักให้อภัยและไม่ถือโทษผู้ที่เคยปฏิบัติตัวไม่ดีกับตนเอง
นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องลูกปายังแสดงถึงคุณธรรมด้านอื่น ๆ ของชาวปกากะญอผ่านคำพูดของ
ยาชี ได้แก่ “คบชู้กับหมา ปากะญอข้าไม่มี คบชู้กับคนปากะญอข้าก็ยังมีด้วยข้า ทำไมคนพื้น
ราบชอบคบชู้วะ เมืองคำ” (มาลา คำจันทร์, 2544: 34-35) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวปกากะญอไม่
ประพดติผิดในกามและชื่อตรงกับคู่ครองของตน หรือ “ข้าไม่เข้าใจคนพื้นราบนัก ที่บ้านข้าเวลามีเรื่อง
เรานั่งลงแล้วพูดกัน แต่คนพื้นราบมีเรื่องกลับลุกขึ้นต่อยตีกัน ก็ไหนคนพื้นราบบอกว่าเจริญกว่าพวกข้า
นัก แต่ทำไมกลับใช้กำลังตัดสินกัน พ่อข้าว่ามันเหมือนสัตว์” (มาลา คำจันทร์, 2544: 89-90) ซึ่ง
แสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่ใช้กำลังแก้ปัญหาแต่จะพูดคุยกันด้วยเหตุผล ทั้งนี้คำกล่าวของยาชีล้วน
สอดคล้องกับคำสอนที่สืบทอดกันมาชาวปกากะญอดังเช่น “ปกา สะโตะ เตอะ เนอ ปกา สะจู”
แปลว่า “คนฉุนเฉียวไม่ชนะคนเยือกเย็น” หรือ “โพ เฮ้อ ลี เฮ้อ ถ่อ ฉู่ เตอะ เก กุโค เตอะ เก”
แปลว่า “ลูกเอ๋ย หลานเอ๋ย อย่าก้าวร้าว อย่าหาเรื่องทะเลาะวิวาท” (ป้อพอ, 2540: 40-41)

คำพูดของยาชีข้างต้นนอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงคุณธรรมของปกากะญอที่เจริญกว่า
คนพื้นราบแล้ว ยังเป็นการตั้งคำถามถึงคุณธรรมของคนไทยที่ถือตนว่าเจริญกว่าปกากะญอเพื่อให้
ผู้อ่านตระหนักว่าแท้จริงแล้วชาวไทยซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมิได้สูงส่งไปกว่าชาติพันธุ์
กลุ่มน้อยเลย ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงพยายามปลูกฝังว่าทุกชาติพันธุ์ล้วนเท่าเทียมดังที่

ปรากฏในคำกล่าวของครูผู้สอนสั่งยาชื่อว่า “...ทำไมคนต้องดูถูกเหยียดหยามกันก็ไม่ว่า ไม่มีเหตุผลเลย เกิดมาก็เปลือยตัวออกมาจากท้องพ่อท้องแม่เหมือนกัน ไม่มีใครวิเศษกว่าใครหรอก ค่าของคนไม่ได้อยู่ที่กำเนิดหรือเชื้อชาติ อยู่ที่การกระทำมากกว่า ลุงว่าจริงไหมครับ?” (มาลา คำจันทร์, 2544: 45)

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้พยายามสลายอคติที่คนไทยพื้นราบมีต่อชาวปกากะญอโดยใช้บทสนทนาและการกระทำของตัวละครในการแสดงถึงคุณธรรมอันสูงส่งของชาวปกากะญอเพื่อชี้ให้เห็นว่าค่าของมนุษย์ไม่ได้วัดที่ชาติพันธุ์หรือชาติกำเนิด ดังนั้นทุกคนจึงเท่าเทียมไม่มีใครต่ำต้อยหรือสูงส่งกว่าใคร ทั้งนี้ความพยายามสลายอคติที่มีต่อชาวปกากะญอได้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติทางลบที่ชาวไทยหรือคนพื้นราบมีต่อชาติพันธุ์ดังกล่าว แม้กระทั่งภาครัฐเองก็ยังคงมองว่าพวกเขาเป็นต้นเหตุของปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการลักลอบขนยาเสพติด ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ว่า

ในปัจจุบันมีชาวเขาอาศัยประกอบอาชีพอยู่บนภูเขาสูงของประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 500,000 คน ประกอบด้วยชาวเขาเผ่าแม้ว เย้า ลีซอ มูเซอ อีเก้อ กระเหรี่ยง ฮ่อ กระจายอยู่ตามจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที ชาวเขามีอาชีพทางเพาะปลูก ปลูกฝิ่น ทำไร่เลื่อนลอย ล่าสัตว์ โดยปกติชาวเขามีลักษณะนิสัยเป็นผู้ขยันขันแข็ง แต่ก็ไม่สามารถทำได้พอกิน เนื่องจากการเกษตรในที่สูงซึ่งได้ผลตอบแทนต่ำเพราะเป็นการเกษตรกรรมแบบล้าหลัง ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพโดยรวดเร็ว จึงต้องโยกย้ายที่ทำการเกษตรและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม...

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ,
2520: 294)

นอกจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 แล้วแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ก็ปรากฏเนื้อหาลักษณะเดียวกัน ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมมาก เพราะในระยะที่ผ่านมาทรัพยากรดิน ป่าไม้และแหล่งน้ำได้ถูกนำไปใช้อย่างสิ้นเปลือง การใช้ไม่มีประสิทธิภาพและเกิดความเสื่อมโทรมมากโดยลำดับ เนื่องจากมีความกดดันในเรื่องที่ดินทำกินต่อประชากรสูงมาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ลาดชัน ที่ดินในพื้ที่ราบที่มีความอุดมสมบูรณ์

เหมาะสมสำหรับการเกษตรมีน้อยโดยเฉพาะการทำนามีเพียงร้อยละ 3.8 ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบกับในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอัตราการเพิ่มของประชากรสูงถึงร้อยละ 2.8 โดยเฉพาะชาวเขาเพิ่มสูงมากขึ้น คือกว่าร้อยละ 3 จึงสร้างความกดดันต่อที่ดินทำกินมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้การเพาะปลูกของเกษตรกรยังใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ชาวเขาส่วนใหญ่ทำการปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอยเป็นอาชีพหลัก จึงก่อให้เกิดการชะล้างหน้าดินความอุดมสมบูรณ์ของดินลดน้อยลงเข้าขั้นอันตรายต่อสภาวะแวดล้อมและต้นน้ำลำธารเป็นอย่างยิ่ง

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ,

2525: 146)

เห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 2 ฉบับล้วนมีเนื้อความที่กล่าวว่าชาวเขาหรือชาวปกากะญอเป็นสาเหตุของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสุขภาพจิต นอกจากนี้ในสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ยังสร้างและผลิตภาพของชาวปกากะญอในทางลบ ทั้งหนังสือพิมพ์ที่มักนำเสนอชาวปกากะญอในฐานะผู้ร้ายในข่าวอาชญากรรม ทั้งในรายการโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ที่นำเสนอภาพของชาวปกากะญอในเชิงตลกขบขัน ล้าหลัง และขาดการศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ชาติพันธุ์ปกากะญอถูกมองด้วยทัศนคติทางลบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ชาวปกากะญอถูกมองว่าเป็นคนอื่นหรือคนนอกในสังคมไทย ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงพยายามชี้ให้เห็นความจริงในอีกแง่มุมหนึ่งของชาวปกากะญอเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์และคาดหวังให้คนในสังคมไทยเปิดรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมมากขึ้น

4.3 หุบเขากินคน: การตั้งคำถามกับอคติต่อชาวภูเขา

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องหุบเขากินคนเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2532 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กล่าวถึงเรื่องราวของเด็กชาย 5 คนที่ย้อนเวลาไปยังยุคสมัยของอาณาจักรขอมโบราณที่มีชื่อว่า วายธปุระ อีกทั้งยังปรากฏประเด็นการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างชาวภูเขาและชาวไทย

ชาวภูเขาเป็นชาติพันธุ์ที่สืบเชื้อสายมาจากเผ่ามุนต์ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณเชิงเขาหิมาลัย ต่อมาชาวภูเขาได้อพยพจากบริเวณดังกล่าวเนื่องจากภัยสงครามเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเทือกเขาพนมดงรัก ส่วนชาวภูเขาที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยอพยพมาจากตอนเหนือของประเทศอินเดียเข้ามาทางทิศ

ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศกัมพูชาและตอนใต้ของเมืองจำปาศักดิ์ ประเทศลาว โดยอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น (บุรณ์เซน สุขคุ้ม และธนพล วิชาสิงห์, 2556: 10) ชาวญวนเป็นชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมและความเชื่อเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงช้าง พวกเขาได้รับการสืบทอดวิชาการเลี้ยงช้างและการคล้องช้างมาจากบรรพบุรุษซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง (บัญญัติ สาลี, 2558: 11)

จากเรื่อง**หุบเขากินคน** บุญชูเป็นเด็กชายชาวญวนจากหุบเขาอันห่างไกล เมื่อเขาย้ายมาศึกษาต่อที่โรงเรียนในเมือง เขาสามารถรับรู้ได้ว่าเพื่อนในโรงเรียนต่างดูหมิ่นว่าเขาเป็นชาวป่าล่าสัตว์ ดังที่ปรากฏว่า “ที่นี่ไม่เหมือนโรงเรียนในภัยลึก เขาเองกลายเป็นตัวตลก เป็นคนเป็นเทินไม่เข้าท่าเข้าทาง การดูถูกเหยียดหยามแม้ไม่ชัดแจ้ง แต่ลึก ๆ แล้วเขาก็รู้ว่าเพื่อนร่วมชั้นหลายคนรังเกียจเขา” (มาลา คำจันทร์, 2540: 15) อีกทั้งยังเรียกเขาว่า “ส่วย” ซึ่งเป็นคำเรียกขานชาวญวนในเชิงดูหมิ่น อดีดังกล่าวมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการหล่อหลอมความเป็นชาตินิยมผ่านแบบเรียน ส่งผลให้ชาวไทยรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน (กานดา ประชุมวงศ์, 2560) รวมถึงผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาติพันธุ์อื่นอย่างชาวญวนด้วย

วิชชुเองก็เป็นหนึ่งในผู้ที่แอบดูหมิ่นบุญชูอยู่ลึก ๆ แต่เมื่อเขาพลัดหลงข้ามเวลาไปยังสมัยอาณาจักรขอมโบราณพร้อมกับบดินทร์ วิทยา อัสมา และบุญชู สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญทำให้ทัศนคติที่มีต่อเพื่อนชาวป่าก็เปลี่ยนไป ดังนี้

... “ซำรู่มา ชาวเขียมเป็นคนป่าเถื่อน ชอบกินเหล่าเมายาใน
ทุกเมื่อ เรื่องคอขาดบาดตายชาวเขียมเห็นเป็นเรื่องเล่นไปหมด ชาว
เขียมไม่มีบ้านเมืองแน่นอนเป็นหลักแหล่ง เป็นชาวป่าเถื่อนร่อนเร่ไม่มี
ระเบียบวินัยในทุกเรื่อง ไม่มีศิลปวิทยาในทุกเรื่อง พวกท่านจะเป็นชาว
เขียมไปได้อย่างไรซ้ำไม่เชื่อ”

ตอนนั้นวิชชุนึกฉิว หน้าร้อนวูบวาบจนอยากย้อนกลับไปว่า...
แกนี้กว่าวายุประยูงใหญ่หนักหรือตาเฒ่าอีกพันสี่ร้อยกว่าปีต่อมาพวก
แกก็ระส่ำระสายกลายเป็นเขมรอพยพไปขอซุกหัวในดินแดนของพวก
ข้า พวกแกถูกผู้นำของแกที่เรียกว่าเขมรแดงฆ่าล้างโคตรแทบหมด
เผ่าพันธุ์ ต่อมาผู้นำของพวกแกก็แตกแยกกลายเป็นเขมรสามฝ่ายสี่
ฝ่ายประจาร์ตัวเองไปทั่วโลก แย่งชิงกันเป็นใหญ่ไม่ใส่ใจว่าไพร่ฟ้าข้า
คนอย่างพวกแกจะเดือดร้อนแสนสาหัสแค่ไหน ถ้าข้าบอกแล้วว่าในปีถึง

ปีพุทธศักราช 2532 พวกกล้าหลัง ยากจน อดอยากจนต้องไปขอข้าว
ชาวเขียมพวกข้ากินแกก็คงไม่เชื่อ

...ชาวเขมรของคนไทยอย่างนี้เอง... วิชชุคิด ในตอนนั้น ภาระนี้
เองกระมัง ภาพสลักกองทัพสยามที่นครวัดจึงดูโอ้อวดโอ้อวดและไร้อารยธรรม
วินัย จริงอยู่ ตอนนั้นคนไทยมีแว่นแคว้นเป็นปึกแผ่นแน่นอนแล้ว มี
อารยธรรมที่ก้าวหน้ามั่นคงพอตัว แต่ในสายตาของช่างสลักชาวเขมรก็
ยังมองว่าคนไทยไร้อารยธรรมวินัยอยู่ดี

(มาลา คำจันทร์, 2540: 150-151)

บทสนทนาข้างต้นเห็นได้ว่าชาวขอมโบราณดูหมิ่นชาวเขียมซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวไทยว่า
กล้าหลังและไม่มีอารยธรรมเท่าเทียมกับตน จึงทำให้วิชชุนึกถึงตนเองที่เคยดูหมิ่นบุญชูซึ่งเป็นชาติพันธุ์
อื่นและส่งผลให้วิชชุตระหนักถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกดูหมิ่นได้ นอกจากนี้เมื่อย้อนเวลาไปยังอดีตวิชชุ
ได้สัมผัสถึงอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ของชาวขอมโบราณซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวเขียมและชาวกำพูชาใน
ปัจจุบัน ในทางกลับกันชาวเขียมซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวไทยในปัจจุบันกลับไม่ได้มีความเจริญ
เทียบเท่า ทำให้ทัศนคติของวิชชุเปลี่ยนไปและเขายังตระหนักว่า “ความเจริญ” ที่ตนเคยยึดถือเป็นสิ่ง
ที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอนเช่นเดียวกับอารยธรรมขอมโบราณที่เคยเจริญรุ่งเรืองและเสื่อมอำนาจไป ดังนั้น
ความเจริญที่คนไทยภาคภูมิใจในปัจจุบันก็อาจเสื่อมสลายลงไปในอนาคตก็ได้ วิชชุจึงตระหนักได้ว่าไม่
ควรนำ “ความเจริญ” หรือจุดเด่นใด ๆ ของชาติพันธุ์ตนมาดูหมิ่นชาติพันธุ์อื่น ดังนั้นวิชชุจึงสามารถ
เปิดใจยอมรับชาติพันธุ์อื่นได้มากขึ้น ดังที่ปรากฏในบทสนทนาของบดินทร์และวิชชุ ดังนี้

“ถ้าเทียบกับเขมร เราไม่ยิ่งใหญ่เท่าแกอะไรเลยก่อนดิน
อัลตงอัลไต น่านเจ้านานเจียวก็เหลวทิ้งเพเสียแล้ว” คนมากความรู้
ชำเลืองมองเพื่อนชาวไพรแล้วบู้บู้ “ไอ้ส่วยต่างหาก แต่ก่อนแต่เดิม
พวกเราเหยียดหยามว่ามันป่าเถื่อนต่ำต้อย แท้ที่จริงบรรพบุรุษพวกมัน
มีรากเหง้าฝังลึกกว่าเรา”

“แต่ตอนนี้ ลำต้นกิ่งใบของเราแข็งแรงกว่ามัน”

“ก็ใช่ แต่เราไม่ควรยึดจุดเด่นข้อเดียวแล้วเที่ยวเปรียบเทียบ ตัดสินใคร มองกันระยะยาว เราจะแน่ใจได้หรือว่าสังคมแบบเราจะ หนักแน่นมั่นคงตลอดไป พวกเราหัวโตแต่มือตีนลีบ พวกเราลิ้ม ความสำคัญของมือตีนไป พวกเราก้าวหน้ากว่าทางสติปัญญาแต่พวก เราก็อ่อนแอกว่า โรคภัยไข้เจ็บเล็กน้อยฆ่าคนของเราได้เป็นเปื้อน”

(มาลา คำจันทร์, 2540: 317)

เดิมทีวิชชุเคยคิดดูถูกบุญชูว่าเป็นชาวป่าล่าหลัง แต่จากบทสนทนาระหว่างบดินทร์และวิชชุ เห็นได้ว่าวิชชุไม่มีทัศนคติทางลบหรืออคติต่อบุญชูและชาวภูยกอีกต่อไป เนื่องจากเขาตระหนักได้ว่าชาติพันธุ์ที่เขาเคยดูหมิ่นนั้นมียุทธศาสตร์ทางอารยธรรมที่ยังรากลึกกว่าชาวไทย และยิ่งตระหนักว่า “ความ เจริญ” ที่ตนเคยยึดถือเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอนเช่นเดียวกับอารยธรรมขอมโบราณที่เสื่อมอำนาจไป เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์พยายามแทรกแนวคิดเพื่อให้ผู้อ่านละทิ้งอคติที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านผ่านปากคำ ของวิชชุด้วย

แม้วรรณกรรมเรื่องนี้จะพยายามให้ผู้อ่านก้าวข้ามอคติทางชาติพันธุ์ แต่ก็ยังคงปรากฏมุมมอง ของชาวไทยที่ยังคงกดทับประเทศเพื่อนบ้าน ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

เลยไกลออกมาอีก พบซากศพนักรบในสังกัดอีกซาก มี ร่องรอยคล้ายถูกสัตว์จำพวกหมาป่ากัดแทะแล้วผละหนัก่อนกินซาก หมดกลบฝังซาก ต่างสะเทือนใจลึกล้าต่อการตายของเพื่อน เห็นกันอยู่ หลัด ๆ พลัดกันชั่วหลังตาตื่นฝันเพื่อนกลับตายเสียแล้ว ภาพของ เพื่อน กิริยาอาการ ความคล่องแคล่วจัดเจนยังเห็นชัดถนัดตา เพื่อนผู้ แม้ต่างชาติกำเนิด ต่างความเป็นอยู่คุ้นเคย แต่พฤติกรรมต่าง ๆ ของ เพื่อนยังประทับอยู่ในใจ ประทับอยู่ไม่มีวันลืมเลือน พวกเราจะไม่มีเพื่อน จะจดจำเพื่อนผู้ต่ำต้อยแต่สง่างามไปชั่วชีวิต

(มาลา คำจันทร์, 2540: 258)

ขณะเหล่าสมาชิกกองธงเสือด้าเดินทางไปช่วยเหลือองครักษ์ทนายาจากฝ่ายกบฏ ระหว่างทาง พวกเขาถูกโจมตีจนบุญชูพลัดหลงกับคณะเดินทาง แต่เด็กชายอีกสี่คนที่เหลือกลับเข้าใจผิดว่าบุญชูถูก ศัตรูฆ่าตาย พวกเขาจึงเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างมาก ตัวอย่างข้างต้นคือความรู้สึกของสมาชิกกองธง เสือด้าที่มีต่อการเสียชีวิตของบุญชู แม้ว่าเพื่อน ๆ จะรัก อาลัย และไม่ได้รังเกียจบุญชูเหมือนก่อน แต่ วลี “เพื่อนผู้ต่ำต้อยแต่สง่างาม” ได้แสดงให้เห็นว่าพวกเขามองเห็นบุญชูมีฐานะต่ำต้อยกว่าตนเอง

อาจกล่าวได้ว่า แม้วรรณกรรมเรื่องนี้จะพยายามสลายอคติทางลบที่ชาวไทยมีต่อชาติพันธุ์อื่นแต่ก็ยังไม่สามารถมองชาติพันธุ์ที่แตกต่างให้เท่าเทียมกับชาวไทยได้

วรรณกรรมเรื่อง **หุบเขากินคน** ยังใช้องค์ประกอบของวรรณกรรมแบบจิตนิยายหรือวรรณกรรมแฟนตาซีในการสร้างสรรค์ฉากของเรื่องเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์ กล่าวคือ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กำหนดให้ตัวละครสำคัญทั้งห้าซึ่งเป็นตัวละครจากปัจจุบันย้อนเวลากลับไปยังอาณาจักรขอมโบราณเพื่อให้ “คนปัจจุบัน” ได้สัมผัสกับความยิ่งใหญ่และเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมขอมโบราณ เพื่อชี้ว่าแท้จริงแล้วชาวกำพูชาและชาวกูยซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวขอมไม่ใช่ชาติพันธุ์ที่ไร้รากหรือไร้อารยธรรม แต่เป็นชาติพันธุ์เจริญรุ่งเรืองมาก่อนชาวสยามที่เป็นบรรพบุรุษของชาวไทย แต่ที่ประเทศกำพูชาด้อยพัฒนาว่าประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 เนื่องจากประเทศกำพูชาได้เกิดการสังหารหมู่ปัญญาชนเมื่อปี พ.ศ. 2518 เนื่องจากกลุ่มเขมรแดงภายใต้การนำของนายพล พตมองว่าเหล่าปัญญาชนเป็นภัยคุกคามต่อชาติ ส่งผลให้ความเจริญของประเทศกำพูชาหลังจากนั้นเสื่อมถอยลงเป็นอย่างมาก การกำหนดให้ตัวละครสำคัญทั้งห้าย้อนเวลาไปยังสมัยขอมโบราณยังช่วยแสดงให้เห็นว่าหากผู้นำประเทศขาดความสุจริตหรือความซื่อตรงและคนในชาติขาดความสามัคคีย่อมทำให้ประเทศเสื่อมความเจริญดังเช่นที่เกิดขึ้นกับประเทศกำพูชา ความเจริญจึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนเช่นเดียวกับอารยธรรมขอมโบราณที่เสื่อมอำนาจไป จึงไม่ควรนำความเจริญมาใช้ในการเหยียดหยามหรือดูถูกชาติพันธุ์อื่น อาจกล่าวได้ว่าภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ก็คือ ตัวละครวัยรุ่นผู้ยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์

การที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หุบเขากินคน** มีเนื้อหาที่มุ่งสต่อคติที่มีต่อชาวกำพูชาเนื่องจากในช่วงเดียวกับที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับรางวัลเป็นช่วงเวลา “พลตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ” ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีนโยบายการต่างประเทศที่มุ่งเน้นปรับปรุงความสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง มุ่งสร้างเสริมและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงปรากฏเนื้อหาที่พยายามสร้างทัศนคติอันดีต่อประเทศกำพูชาเพื่อตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าวนั่นเอง

4.4 กระท่อมแสงตะวัน: ความพยายามรักษาอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงจันทน์

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **กระท่อมแสงตะวัน** เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2534 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้กล่าวถึงตะวันเด็กชายที่เล่าเรียนวิชาตีมีดจากตาผู้เป็นนายตา

ฝีมือดี โดยวรรณกรรมเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงชาติพันธุ์ลาวเวียงจันทน์ที่อพยพเข้ามายังประเทศไทย เมื่อรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

“ครูบอกว่าพวกเรามีเชื้อสายลาวจริงหรือ?”

ชายชราพยักหน้ารับสองสามครั้งแทนคำตอบ

“แล้วทำไมเราไม่พูดภาษาลาว?”

ชายชรานั่งฟังนิ่ง พยายามหาคำอธิบายง่าย ๆ ถึงอดีตอัน

ยาวนานให้หลานชายเข้าใจในช่วงเวลาสั้น ๆ

“จริง ๆ นะตา ผมไม่เห็นใครในหมู่บ้านเรารู้จักคนเดียวที่พูดภาษาลาว”

“ครูล่ะ ครูพูดไหม?”

“ไม่”

ตาหัวเราะอารมณ์ดี

“เราเป็นคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่เข้ามาอยู่ในหมู่คนไทย เวลาติดต่อกับพวกเขาเขาไม่ได้พูดภาษาเรานี้ เราต้องพูดภาษาเขานาน ๆ ไปก็เลยไม่มีคนพูดภาษาลาว ยิ่งคนรุ่นหลัง ๆ นี่บางคนไม่เชื่อด้วยซ้ำว่าเราอพยพมาจากเวียงจันทน์”

“ครูบอกว่าเราอพยพมาในสมัยรัชกาลที่สอง เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร เพราะเวียงจันทน์เกิดข้าวยากหมากแพง โจรผู้ร้ายชุกชุมจริงหรือตา?” หลานชายจำประวัติศาสตร์ขึ้นใจ

... “ครูบอกหรือเปล่าว่าใครคือหัวหน้านำมา?”

“บอกสิตา เขาชื่อเทาไช้ไหม?”

ชายชรายิ้มกว้างขึ้น ขยับทำนองให้กระฉับกระเฉง

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2543: 41-42)

จากบทสนทนาระหว่างตาและตะวันแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วพวกเขามีเชื้อสายของชาวลาวที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในแผ่นดินประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการที่ชาวลาวอพยพมายังผืนแผ่นดินไทยเนื่องจากประเทศไทยนั้นสงบสุขและร่มเย็น ซึ่งเป็นการกล่าวโดยนัยว่าประเทศไทยนั้น “ดีกว่า” ที่ที่จากมา ดังนั้นพวกเขาจึงต้องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทย ดังนั้นจะเห็นว่าตัวอย่างนี้ได้ใช้บทสนทนาโต้ตอบของตัวละครทั้งสองเพื่อสืบทอดแนวคิดชาตินิยมซึ่งมองว่าชาติไทยเป็นชาติที่ดีกว่าชาติอื่น ๆ

ภายหลังจากที่ชาวลาวเวียงจันทน์ได้อพยพเข้ามาในผืนแผ่นดินไทยพวกเขาได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชุมชนอรัญญิก บ้านต้นโพธิ์และบ้านไผ่หนอง ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้นำความรู้ด้านช่างทองและช่างเหล็กมาพัฒนาเป็น “ภูมิปัญญา” ของท้องถิ่น ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมยาวชนเรื่องนี้ก็คือ “ศิลปะการตีมีดอรัญญิก” มีดอรัญญิกเป็นมีดที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่อดีตเนื่องจากมีคุณภาพดี ใบมีดคมทนทาน และยังมีรูปร่างที่ประณีตสวยงาม ดังนั้นมีดอรัญญิกจึงเป็นภูมิปัญญาอันสำคัญที่มาจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดของช่างสิบหมู่ชาวลาวเวียงจันทน์จากอดีตและนำมาต่อยอดปรับปรุงจนเป็นภูมิปัญญามีดอรัญญิกที่มีลักษณะเฉพาะตัว

วรรณกรรมเรื่องกระท่อมแสงตะวันได้แสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาการตีมีดอรัญญิกซึ่งเป็นงานฝีมือของท้องถิ่นที่มีผู้สืบทอดวิชาน้อยลงอย่างต่อเนื่อง วรรณกรรมเรื่องกระท่อมแสงตะวันจึงพยายามชี้ให้เห็นคุณค่าของงานฝีมือท้องถิ่นข้างต้น ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

“กว่าจะเป็นนายเตาคงยากนะตา”

“งานอะไรก็ยากทั้งนั้นละ ธรรมชาติไม่เคยให้อะไรใครง่าย ๆ
หรอก ทุกอย่างต้องมีการต่อสู้ เรียนรู้ อดทน บางทีก็แพ้ บางทีก็ชนะ”
ตาให้สัจจะชีวิต

“ตาเคยแพ้หรือ?”

“บ่อยไป”

“ตาแพ้อะไร?”

“หลายอย่าง”

“เรื่องมีดนี่ตาเคยแพ้ใครไหม?”

“เคย!” ตาแหงนหน้ามองหลังคากะท่อมชั่วคราว เหมือนจะกู่เรียกความทรงจำเก่า ๆ ให้คืนมา “ครั้งหนึ่งมีการแข่งขันตีมีดกันในงานวัด ตาเห็นว่าคู่แข่งของตาเป็นคนแก่ที่น้ำหนักเพชฌก ทำให้ตาชะล่าใจ ผลสุดท้ายตาแพ้แก่หลุดลุ่ม”

“ทำไมล่ะตา?”

“แกไม่ได้แก่แต่ตัวนะสิ ฝีมือของแกเหมือนขิง”

“เกี่ยวอะไรกับขิงเล่าตาก็อ” หลานชายขัดคอ

“อ้าว! ไ้หนู ขิงนะยังแกยั้งเผ็ดนะอั้ง เหมือนฝีมือตาแก่คน
นั่นละ เด็ดขาดจริง ๆ”

“ทำไมตาไม่เอาให้ชนะ?”

“ของบางอย่างมันต้องรอเวลา” ตาเอ๋อมมือลูบศีรษะ
 หลานชายแผ่วเบา “วันพฤหัสบดีหน้าตาจะสอนให้เจ้าตีมีดเล็ก”

“จริงนะตา” หลานชายตาสุกใส ปรักายความยินดีฉายแวว
 ท่ามกลางแสงตะเกียงมัวซัว “ผมอยากเป็นนายเตาไว ๆ”

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 71-72)

บทสนทนาดังกล่าวนอกจากแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยช่างซักถามของตะวันแล้ว คำพูดของ ตายังทำให้เห็นว่าทุก ๆ อาชีพล้วนมีคุณค่าในตัวเอง ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้นำผู้สูงอายุผู้มีฝีมือมาสื่อถึง ศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่หรือสืบทอดมาอย่างยาวนาน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมถึง ศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ไม่ได้สูญสิ้นคุณค่าไปตามกาลเวลาเสมอไป ในทางกลับกันสิ่งเหล่านี้ก็กลับทวี คุณค่ามากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าบทสนทนาข้างต้นได้พยายามชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมที่ตกทอดต่อกันมา รวมถึงตระหนักในคุณค่าในภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญของ ผู้สูงอายุด้วย ทั้งนี้การหล่อหลอมของตาได้ส่งผลให้ตะวันซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องเห็นคุณค่าของ อาชีพนายเตาที่กำลังจะสูญหายและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์หรือตัวตนของตนเอง

ภายหลังจากตะวันเติบโตเป็น “นายเตา” หรือช่างตีมีดฝีมือดี มีดที่เขาตีล้วนเป็นมีดชั้นเลิศ แต่อย่างไรก็ตามฐานะทางการเงินของเขาก็ไม่ได้ดีขึ้นนัก ตะวันยังคงใช้ชีวิตแบบเดิม วันหนึ่งลูกตาลได้ กลับมาเยี่ยมเยือนเพื่อนเก่าพร้อมกับเสนอให้ตะวันตีมีดให้เธอจัดจำหน่าย แต่มีดนั้นจะต้องตีตราว่า ผลิตจากต่างประเทศเพื่อเพิ่มมูลค่า

หญิงสาวเดินลับหายลงตลิ่งไปแล้ว นายเตาหนุ่มยื่นมองสิ่งที่
 เรียกว่าแคตตาล็อกนั้นเนิ่นนาน ความคิดสับสนอยู่ชั่วครู่ก่อนจะยืม
 ออกมา

นายเตาหนุ่มถอดเสื้อแขวนไว้ที่เดิม เขานั่งลงหน้าเตาหีบ ถ่านไม้ไผ่โยนลงไปในเตาที่กำลังจะมอดดับ หีบเหล็กเขี่ยถ่าน ถูบ ลมเข้าไปสองสามครั้งไฟก็ลุกโชน เขาหีบหุ่นมีดซุกลงไป โยน แคตตาล็อกสีสวยนั้นลงไปบนถ่านคุโชน มันเกรียมก่อนชั่วครู่แล้วลุก โชนวูบ เปลวไฟวาบสว่าง นายเตาหนุ่มหัวเราะเบิกบานให้กับตัวเอง เขาหีบหุ่นมีดวางบนถั่ง เขาจะตีมีดสวย ๆ พิเศษสักเล่มหนึ่งให้หญิงสาวที่เคยขอไว้เมื่อหลายปีก่อนนั้น เธออาจจะลืมไปแล้ว แต่เขาจะตี มีดให้สุดฝีมือ ในมีดนั้นจะมีทั้งหัวใจ ชีวิต และวิญญาณ จากบรรพชน ทุกดวงของนายเตา ลูกหลาน ผู้ให้กำเนิดมีดอัญญาคนเรายูในนั้น

(ถวัลย์ มาศจรัส, 2544: 172-173)

ครั้งแรกที่ตะวันได้ยื่นข้อเสนอของลูกตาล เขาลังเลเพราะปัจจุบันมีดอัญญาขายได้ยากขึ้น ส่งผลให้ฐานะทางการเงินของเขายังคงฝืดเคือง แต่อย่างไรก็ตามจากตัวอย่างข้างต้น การกระทำของ ตะวันบ่งบอกว่าเขาปฏิเสธข้อเสนอของอดีตเพื่อนสนิท และยังคงตั้งใจจะยึดมั่นในวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน ต่อไป แม้ว่าข้อเสนอดังกล่าวจะทำให้ฐานะทางการเงินของเขาดีขึ้นก็ตาม เนื่องจากอาชีพ “นายเตา” มิใช่เพียงอาชีพที่สร้างรายได้แต่มีคุณค่าจิตวิญญาณของบรรพบุรุษชาวลาวเวียงจันทน์ที่สืบทอดและ หล่อหลอมตัวตนของเขา ดังนั้นการที่เขาไม่รับข้อเสนอของลูกตาลจึงเปรียบเป็นการปฏิเสธที่จะ สูญเสียตัวตนของตัวเองและยังแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจะสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้การ กระทำของตะวันจึงแสดงความคาดหวังของผู้ประพันธ์และสังคมไทยที่ต้องการให้เยาวชนไทยสืบทอดอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 ที่ประเทศไทย ได้มีการขยายตัวของอุตสาหกรรม อีกทั้งรายได้ของเกษตรกรและอาชีพดั้งเดิมของชุมชนยังผันผวนไม่ แน่นนอน ประชากรส่วนหนึ่งในชนบทโดยเฉพาะหนุ่มสาวจึงย้ายเข้าไปทำงานอุตสาหกรรมในเมืองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ภัทรรัตน์ พันธุ์ประสิทธิ์, 2557: 52) ส่งผลให้อาชีพดั้งเดิมของแต่ละท้องถิ่นมีคนรุ่นใหม่สืบทอดน้อยลงตามไปด้วย

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องกระท่อมแสงตะวันได้นำกลวิธีการสร้างตัวละครผ่านบทสนทนาและกลวิธีการสร้างตัวละครผ่านการกระทำมาใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งในที่นี่คืองานฝีมือท้องถิ่น รวมถึงชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้มีเนื้อหาลักษณะข้างต้นเนื่องจากความพยายามตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มี

นโยบายเพื่อ “ทำนุบำรุงและธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อเป็นฐานอันสำคัญที่รักษาไว้ซึ่งความมีเอกภาพ ความรัก ความหวงแหนประเทศ ความสามัคคี ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของคน สังคม และประเทศชาติ” อีกทั้งยัง “ให้ดำรงรักษา พิธีและพัฒนาซึ่งโบราณสถานที่สำคัญ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความ เป็นไทยทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น” โดยมีมาตรการให้ “หน่วยงานของรัฐ สถาบันทางสังคม ต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ร่วมมือกันดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยการ ใช้สื่อทุกประเภทเพื่อการพัฒนาจิตใจและศิลปวัฒนธรรมของชาติทุกสาขา” (สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแล้วสังคมแห่งชาติ, 2530: 90-91) นอกจากนี้ยังมีนโยบายในการปลูกฝังค่านิยมในการเคารพ ยกย่องความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุซึ่งสามารถถ่ายทอดเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **กระท่อมแสงตะวัน** จึงปรากฏเนื้อหาข้างต้นเพื่อตอบสนอง ต่อนโยบายเหล่านั้นนั่นเอง

4.5 เพื่อนรักมิโซง: การโอบกอดมิตรต่างชาติพันธุ์

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **เพื่อนรักมิโซง** เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น เมื่อปี พ.ศ. 2548 วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้กล่าวถึงมิตรภาพของเด็กชายต่างชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย อันได้แก่ ปุ่มกับล้วนซึ่งเป็นเด็กชายชาวไทยและเตียนซึ่งเป็นเด็กชายชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเพื่อหนีภัยคอมมิวนิสต์โดยวรรณกรรมเรื่องนี้ได้นำเสนอการอยู่ร่วมกัน ระหว่างตัวละครชาวไทยและชาวเวียดนามอพยพ ดังต่อไปนี้

เตียนเป็นเด็กชายชาวญวนอพยพซึ่งเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ ทั้งความขัดสนเงินทอง รวมถึงถูกรังเกียจและถูกเหยียดหยามจากเด็กรุ่นราวคราวเดียวกัน เนื่องจากสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งเป็นช่วงที่ลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเคลื่อนไหวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลตระหนักว่าชาวญวนบางส่วนที่อพยพเข้ามาเป็นตัวแทนของเวียดนามซึ่งเป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศได้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2542: 170) ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นฉากของเรื่องนั้นมีพรรคคอมมิวนิสต์จากประเทศเวียดนามเข้ายึดประเทศลาวจนทำให้ชาวลาวจำนวนมากต้องอพยพมายังฝั่งไทย ส่วนชาวไทยเองก็ต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์เป็นอย่างมาก จนถึงขั้นมองว่าคอมมิวนิสต์เป็นภัยร้ายที่ต้องถูกริบร่ำ ราม ชาวญวนหรือชาวเวียดนามจึงถูกรังเกียจจากชาวไทยและชาวลาว และยังถูกประณามว่าเป็นผู้นำลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังนั้นเตียนที่เป็นชาวเวียดนามอพยพจึงถูกเด็กชาวไทยและชาวลาวรุ่นราวคราวเดียวกันตั้งข้อรังเกียจส่งผลให้เขาดำเนินชีวิตอย่างยากลำบาก เตียนจึงพยายามเอาตัวรอดโดยการเอาเปรียบและคดโกงผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง

วรรณกรรมเรื่องนี้ได้ให้เหตุผลในการกระทำของเตียนไว้ว่า ที่เตียนมีนิสัยขี้โกงและเห็นแก่ตัว เป็นเพราะครอบครัวของมีฐานะยากจนมากจนไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวัน อีกทั้งยังถูกเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันรังเกียจเนื่องจากอคติทางชาติพันธุ์ เขาจึงทำทุกวิถีเพื่อให้ตัวเองอิ่มท้องแม้ว่าจะต้องเอา รัตเอาเปรียบผู้อื่นก็ตาม ต่อมาเมื่อปุ้มและล้วนทราบถึงเหตุผลของเตียนเขาจึงต้องการช่วยเหลือเพื่อน โดยแบ่งอาหารกลางวันให้ ดังนี้

“อ้อ...กูเป็นแกว” เตียนตอบเสียงเจือไปด้วยความเศร้า

ปุ้มมองหน้าล้วน ส่งสายตาเป็นเชิงตำหนิเพื่อนแล้วพูดกับ

เตียนว่า

“แต่มีงเป็นเพื่อนของกู...” ปุ้มมองหน้าล้วนอีกครั้ง

ล้วนเป็นเพื่อนของปุ้มมานานพอ เขาเข้าใจว่าปุ้มต้องการให้

เขาพูดอะไรบางอย่าง

“และมีงเป็นเพื่อนกูด้วยอีกคน” ล้วนพูด

เตียนยิ้มมีสีหน้าดีขึ้น เริ่มกินอาหารมือเที่ยงต่อ แต่ก็ยังไม่ยอมพูดขึ้น ด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจอีก

“ถึงพวกมีงจะยอมเป็นเพื่อนกูยังไง คนอื่นเขาก็ไม่ยอมเป็นเพื่อนกูเหมือนพวกมีงสองคนอยู่ดี เพราะว่ากูเป็นแกว แกมเป็นแกว ทุกซอกต่างหาก” เตียนเจียมตัวว่าตนเป็นลูกคนญวนฐานะยากจน

ปุ้มถอนหายใจ...พูดว่า

“เป็นแกวแล้วยังไงวะ มันไม่เหมือนกับพวกกูตรงไหน”

“...กูรู้ว่าแม่กูมีเงิน แม่กูก็ต้องให้เงินกูมาโรงเรียนเหมือนกับคนอื่น ๆ เหมือนกัน แต่นี่แม่กูไม่มีจริง ๆ กูมีพี่น้องตั้งหกคน แต่ละคนกินจุกอย่างกับช้าง แค่ว่าพวกกูกินอยู่ที่บ้านแม่กูก็แยแล้ว”

“งั้นมีงมากินกับพวกกู พวกกูจะห่อข้าวมาเผื่อมีงทุกวัน” ล้วนพูดสมทบ “แต่กูไม่อยากให้มีงไปเล่นพนันโกงเขาอีก”

เตียนมองหน้าเพื่อนทั้งสองด้วยความซาบซึ้ง แววตาของเตียนเป็นประกายด้วยความดีใจ มันไม่นึกว่าจะมีวันนี้

ปุ้มล้วงเข้าไปในกระเป๋ากางเกงของตน กำเหรียญไว้ในมือ แล้วพูดขึ้นว่า

“กูมีเงินอยู่เจ็ดบาท...ใครจะกินอะไรมีง...” ปุ้มมองหน้าเตียน

“มีงอยากกินไอติมมั๊ย” ปุ้มถามเพื่อน

เตียนกลืนน้ำลายลงคอ...

แต่ละวันแค่อาหารกลางวันสำหรับเจ้าเตียนยังไกลเกินเอื้อม
 แต่วันนี้...วันนี้เตียนกำลังจะได้กินไอติม
 นับจากวันนั้นกระทั่งเติบโตใหญ่ เจ้าเตียนไม่เคยลืมรสชาติ
 ปลาข้าว ไข่เจียว และไอติมเคลือบน้ำใจ...มิตรภาพ...และความรักของ
 เพื่อน

(เขมชาติ, 2547: 46 - 48)

จากคำพูดของปุ้มแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะคนไทยหรือชาวเวียดนามอพยพหรือชาติพันธุ์ใดก็ตามล้วนไม่มีความแตกต่างใด ๆ นอกจากนี้ตัวอย่างดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าเตียนยินดีมากที่ปุ้มกับล้วนยอมรับเขาเป็นเพื่อนโดยมองข้ามอคติทางชาติพันธุ์ต่าง ๆ ไป หลังจากนั้นปุ้มกับล้วนก็ช่วยเหลือเตียนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งช่วยเพื่อนชายของเพื่อหารายได้พิเศษ รวมถึงช่วยแบ่งอาหารกลางวัน เมื่อเตียนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน เขาก็ลำบากน้อยลง เขาจึงไม่จำเป็นต้องคดโกงใครเพื่อเอาตัวรอดอีกต่อไป เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้พยายามลบอคติและภาพจำที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพ เนื่องจากภาพจำของชาวญวนคือผู้อพยพที่เป็นภัยต่อชาติบ้านเมือง (ภัทรขวัญ ทองแถว, 2554: 56) จึงอาจกล่าวได้ว่าในสายตาของคนทั่วไปแล้วชาวญวนอพยพคือ “ผู้ร้าย” ตัวละครเตียนก็เช่นเดียวกัน ในตอนต้นของเรื่องวรรณกรรมเรื่องนี้บรรยายให้ผู้อ่านเห็นว่าเตียนมีนิสัยขี้โกง เห็นแก่ตัว และชอบเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น จากนั้นจึงค่อย ๆ เปิดเผยเหตุผลว่าเป็นเพราะความยากลำบากและต้องการเอาตัวรอด แต่เมื่อเพื่อนชาวไทยให้ความช่วยเหลือเขาก็ละทิ้งนิสัยเหล่านั้นได้ อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้พยายามลบอคติที่ชาวไทยมีต่อชาวเวียดนามโดยแสดงให้เห็นว่าโดยเนื้อแท้แล้วชาวญวนหรือชาวเวียดนามไม่ได้เลวร้ายดังภาพจำที่คนในสังคมคุ้นเคย

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องเพื่อนรักริมโขงยังแสดงให้เห็นการนำพระพุทธศาสนาเพื่อแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม ดังนี้

“ยายครับ...ผมเชื่อและผมศรัทธาจริง ๆ ต่อให้อั้วคอมมิวนิสต์
 ของเนรม่วนน่ากลัวกว่านี้ผมก็ไม่กลัวมัน เพราะผมมี ชาติ ศาสนา
 และพระมหากษัตริย์อยู่กับผม”

ปุ้มมองไปยังเตียนเพื่อนซี้ญวนของตน มันกำลังพยายาม
 กระโดดให้สูงที่สุด เพื่อให้พ้นหัวผู้ใหญ่จำนวนมากที่บังมันอยู่ แล้ว
 พยายามสลับขวิดหน้าหอมจากมือมันไปยังองค์หลวงพ่อบุญที่อยู่ที่
 ไกลออกไป แล้วปุ้มพูดกับตัวเองว่า

‘ไอ้เตียน...มึงจะเป็นแกวกี่ข้างปะไร ในเมื่อมึงมีศรัทธา
เหมือนกับที่กูมี’

(เขมชาติ, 2547: 107)

ตัวอย่างนี้พยายามชี้ให้เห็นว่าแท้จริงแล้วชาวเวียดนามอพยพซึ่งถูกรังเกียจว่าเป็นคอมมิวนิสต์นั้นไม่ได้มีสิ่งใดแตกต่างจากชาวไทยโดยเฉพาะทางด้านศาสนา ดังนั้นจึงนับได้ว่าทั้งสองชาติพันธุ์ต่างเป็นพวกพ้องเดียวกัน ดังนั้นพระพุทธศาสนาในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงไม่ได้มีหน้าที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพียงเท่านั้น แต่พระพุทธศาสนายังทำหน้าที่ในการหลอมรวมชนบประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ในชาติไทยให้เป็นเอกภาพด้วย

วรรณกรรมเขาวงกตเรื่องนี้ยังปรากฏถึงความพยายามในการสลายอคติทางชาติพันธุ์โดยใช้พระพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

“คือว่า...งานฉลองตัดลูกนิมิตวัดบ้านเราอีกสองสามวัน
ข้างหน้า ผมพาเพื่อนมาช่วยขายของในงานวัดได้มั๊ยครับหลวงตา”

“ทำไมจะไม่ได้...ใคร ๆ อยากรมาขายก็มาได้กันทั้งนั้น” หลวง
ตาคลายสีหน้าลงเมื่อรู้ความประสงค์ของเจ้าป้อม

“แต่ว่าเพื่อนผมมันเป็นแกวนะครับหลวงตา” เสียงป้อมยังมี
ความกังวล

“แล้วมันอยู่ที่ไหนล่ะ” หลวงตาถาม

“อยู่แถวตลาดในเมืองครับหลวงตา”

“ข้าก็เห็นว่ามันอยู่ไกลถึงเมืองแกวจริง ๆ ถ้ามันอยู่แค่ตลาดใน
เมืองมันก็คงมีปัญหามาได้”

“แต่มันเป็นแกวจริง ๆ นะครับหลวงตา”

“เป็นแกวแล้วไง...เอ็งบอกมันเป็นเพื่อนเอ็งไม่ใช่หรือ”

“ครับ...มันเป็นเพื่อนผมจริง ๆ เป็นเพื่อนกับไอ้ลั่นด้วย ถ้า
ไอ้เซียวยังอยู่มันต้องเป็นเพื่อนกับไอ้เซียวอีกคนแน่ ๆ ครับหลวงตา”
ป้อมพนมมือไหว้หลวงตา พุดเร็วปรือสีหน้าลิงโลด “แต่ผมกลัวคนอื่นจะ
ไม่อยากให้มันมาขายเพราะมันเป็นแกว”

“ข้าบอกว่าได้ก็ต้องได้...จะเป็นคนไทยคนลาวเจ๊กหรือแกว...
เมื่อเข้ามาในวัดนี้เท่ากันหมด เพราะมันเป็นคนเหมือนกัน...จะไม่

เท่ากันอยู่ที่ตรงที่ใครจะเป็นคนดีมากกว่าใคร เอ็งจำเอาไว้” หลวงตา
สอนเจ้าหนู ปุ่มก็มารับเอาคำสอนของพระผู้ทรงศีล

(เขมชาติ, 2547: 51-52)

จากบทสนทนาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปุ่มเป็นตัวละครที่ไม่มีอคติทางชาติพันธุ์ใด ๆ ต่อชาวเวียดนามอพยพจึงสามารถคบหากับเตียนได้อย่างสนิทใจ และยังคงแสดงให้เห็นว่าเตียนต้องเผชิญกับอคติที่คนในชุมชนมีต่อชาวเวียดนามอพยพซึ่งเป็นภาพสะท้อนส่วนหนึ่งที่ชาวเวียดนามอพยพต้องเผชิญในสังคมไทยที่มองว่าพวกเขาดีน้อยกว่าหรือเป็นคนนอกในสังคม

ตัวอย่างข้างต้นยังแสดงให้เห็นความต้องการของผู้ประพันธ์ที่ต้องการสลายอคติที่สังคมไทยมีต่อคนชาติพันธุ์อื่น กล่าวคือผู้ประพันธ์กำหนดให้พระสงฆ์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในพระพุทธศาสนามาใช้ให้เห็นถึงความเท่าเทียมของมนุษย์ ทั้งนี้พระสงฆ์ถือเป็นตัวแทนของศาสนาพุทธซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ดังนั้นตัวอย่างข้างต้นจึงเป็นการนำพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการสลายอคติทางชาติพันธุ์นั่นเอง

อย่างไรก็ตามในวรรณกรรมเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นถึงมุมมองลึก ๆ ที่คนไทยมองประเทศเพื่อนบ้านอย่างไม่เท่าเทียมกันอีกด้วย กล่าวคือตัวละครผู้ให้ความช่วยเหลือเตียนและช่วยไกลเกลี่ยข้อพิพาทระหว่างเตียนกับ “คำหล้า” เด็กชายชาวลาวซึ่งอพยพหนีภัยคอมมิวนิสต์ก็คือ “ปุ่ม” เด็กชายชาวไทย กล่าวคือวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้วางบทบาทให้ตัวละครไทยมีบทบาทเป็นผู้หยิบยื่นความช่วยเหลือซึ่งมีสถานะที่เหนือกว่าตัวละครชาติพันธุ์อื่น

ทั้งนี้เนื่องมาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ได้มีแนวคิดว่าอาณาจักรในเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาก่อน แม้ปัจจุบันจะมีแนวคิดว่าประเทศในภูมิภาคนี้เป็นหนึ่งเดียวกันทางภูมิภาคแต่ก็ถือว่าเป็นแนวคิดที่ใหม่มากและยังไม่ได้หยั่งรากลึกเหมือนกับแนวคิดแรก มุมมองที่คนไทยมีต่อประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศใกล้เคียงจึงเป็นมุมมองที่จักรวรรดิสยามมองว่ารัฐใกล้เคียงไม่เท่าเทียมกับตน (ธงชัย วินิจจะกุล, 2560: 19) หรือมองว่าตนเองเหนือกว่าประเทศข้างเคียง ดังนั้นมุมมองข้างต้นที่แฝงอยู่ในเรื่องจึงเป็นการสืบทอดแนวคิดและทัศนคติของ “จักรวรรดิสยาม” ที่คงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน จึงกล่าวได้ว่ามิติรูปภาพของตัวละครวัยรุ่นซึ่งปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องเพื่อนรักริมโขงตั้งอยู่บนฐานะที่ไม่เท่าเทียมโดยที่ชาติพันธุ์ไทยมีฐานะสูงกว่านั่นเอง

การที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้พยายามสลายอคติที่ชาวไทยมีต่อชาวเวียดนามอพยพ มีเหตุมาจากในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นปีก่อนหน้าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเพียง 1

ปี ได้มีการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN) ขึ้นอย่างเป็นทางการ ประชาคมอาเซียนเป็นสมาคมความร่วมมือในระดับภูมิภาคของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย ไทย ประเทศบรูไนดารุสซาราม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรกัมพูชา การจัดตั้งประชาคมอาเซียนมีจุดประสงค์เพื่อการรวมตัวของประเทศสมาชิกให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นโดยการส่งเสริมความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาวัฒนธรรมในภูมิภาค รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในสมาคมอาเซียนกับประเทศภายนอก (กรรมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558) ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้ไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากประชาชนในประเทศสมาชิกยังขาดความเข้าใจในชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องเพื่อนรักริมโขงจึงปรากฏความพยายามในการสลایอคติที่มีต่อชาวเวียดนามซึ่งเป็นสมาชิกในประชาคมอาเซียนเพื่อสนับสนุนนโยบายและประคับประคองความสัมพันธ์ของประชาคมดังกล่าวนั่นเอง

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นได้แสดงถึงทัศนคติที่รัฐและประชาชนในสังคมไทยมีต่อชาติพันธุ์กลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังปรากฏการสืบทอดแนวคิดชาตินิยมและความพยายามในการสืบทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นในวรรณกรรมด้วย กล่าวคือ ในวรรณกรรมเรื่องลูกป่าได้พยายามสลایอคติที่มีต่อชาวปกากะญอโดยการชี้ให้เห็นการดำเนินชีวิตที่ยึดมั่นในคุณธรรมของชาวปกากะญอเพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าแท้จริงแล้วคนพื้นราบไม่ได้สูงส่งดังที่อวดอ้างเลย ในวรรณกรรมเรื่องหุบเขากินคนได้แสดงให้เห็นว่า “ความเจริญ” เป็นสิ่งที่ไม่จริงจึงไม่ควรนำเหตุผลดังกล่าวมาดูถูกเหยียดหยามชาติพันธุ์อื่น ส่วนวรรณกรรมเยาวชนเรื่องเพื่อนรักริมโขงได้พยายามทำลายอคติทางชาติพันธุ์โดยการให้เหตุผลในการกระทำผิดของตัวละครเพื่อชี้ให้เห็นว่าชาวญวนหรือชาวเวียดนามอพยพไม่ได้มีพื้นฐานจิตใจที่ไม่ดีอย่างในภาพจำที่ชาวไทยมีต่อชาติพันธุ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามการที่วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ลูกป่า หุบเขากินคน และเพื่อนรักริมโขง** ปรากฏตัวละครสำคัญที่สามารถยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ได้ชี้ให้เห็นว่าทุกชาติพันธุ์ล้วนเท่าเทียมและสามารถเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือว่าสอดคล้องกับสังคมไทยที่ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรม การแทรกประเด็นข้างต้นในวรรณกรรมจึงเป็นการชี้แนะกลุ่มเป้าหมายให้เปิดใจยอมรับความแตกต่างและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นกลุ่มนี้ คือ ตัวละครวัยรุ่นผู้ยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์

นอกจากนี้วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง**หมู่บ้านอาบจันทร์**ยังนำเสนอการสืบทอดแนวคิดชาตินิยม กล่าวคือในวรรณกรรมเรื่อง**หมู่บ้านอาบจันทร์**พยายามชี้ให้เห็นว่าชาติพันธุ์กลุ่มน้อยควรเข้ารับการศึกษารัฐไทยจัดสรรขึ้น และควรเปิดรับวัฒนธรรมหรือสังคมไทยเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้การจัดการศึกษาของภาครัฐนั้นถือเป็นเครื่องมือในการหลอมรวมวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง**กระท่อมแสงตะวัน**ได้แสดงให้เห็นว่าเยาวชนควรช่วยกันดำรงรักษาและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ท้องถิ่นของตนไว้ ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนทั้งสองเรื่องนี้ก็คือตัวละครวัยรุ่นผู้สืบทอดแนวคิดชาตินิยม

บทที่ 5

ตัวละครวัยรุ่นกับการเปลี่ยนผ่านและความคาดหวังของสังคม

การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสถานะเดิมที่ไม่สมดุลไปยังสถานะใหม่ซึ่งอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร เหตุการณ์ หรือสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนผ่านมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และเชื่อมโยงกับพัฒนาการ สถานการณ์ สุขภาพ หรือการเจ็บป่วย (บุญมี ภูด่านจัว, 2556: 108) ทั้งนี้มนุษย์ในล้วนต้องประสบกับการเปลี่ยนผ่านของช่วงวัยเสมอ รวมถึงวัยรุ่นด้วย

การเปลี่ยนผ่านทางช่วงวัยของวัยรุ่นนับเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของพัฒนาการของมนุษย์ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็วและเป็นวัยที่มีความขัดแย้งทางอารมณ์และบุคลิกภาพสูงมาก หากวัยรุ่นไม่อาจข้ามผ่านการเปลี่ยนผ่านของวัยอาจทำให้พวกเขาไม่เป็นตัวของตัวเอง สับสน และอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540: 39)

ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนจึงปรากฏตัวละครสำคัญที่มีช่วงอายุใกล้เคียงกับกลุ่มผู้อ่าน เป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชนเพื่อให้ผู้อ่านจะสามารถนำตัวเองมาเทียบเคียงกับตัวละครและใช้ตัวละครเป็นต้นแบบของบุคลิกหรือพฤติกรรม วรรณกรรมเยาวชนจึงเป็นสื่อที่ใช้ชี้นำการกระทำหรือพฤติกรรมเยาวชนรูปแบบหนึ่งเพื่อให้เยาวชนก้าวข้ามความสับสนของวัยและมีลักษณะเป็นไปตามความคาดหวังของผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในสังคม ดังนั้นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจึงปรากฏตัวละครวัยรุ่นที่มีลักษณะเยาวชนตามที่สังคมคาดหวัง โดยปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **วัยฝันวันเยาว์ อาม่าบนคอนโด และเขี้ยวเสือไฟ** ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 วัยฝันวันเยาว์: ลูกผู้ชายที่สังคมคาดหวัง

วรรณกรรมเรื่อง **วัยฝันวันเยาว์** เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2528 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงเรื่องราวในวัยเยาว์ของทิมที่เต็มไปด้วยความทรงจำทั้งความสนุกสนาน ความงดงาม ความหวัง ความทุกข์ ความเศร้า และความผิดหวังซึ่งล้วนหล่อหลอมให้เขาเติบโตขึ้น โดยวรรณกรรมเรื่องนี้ได้ปรากฏบุคลิกลักษณะตัวละครตามความคาดหวังของสังคมไทย ได้แก่ การ

เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ การมีจิตใจที่อ่อนโยนดีงาม และการเป็นลูกผู้ชายที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ดังนี้

ในสมองผมขณะนั้นไม่มีอะไรให้คิดอีก ผมเพลิดเพลินกับการเล่นน้ำในลำห้วยจนลืมคำเตือนของน้ำชายและแม่ไปเสียสนิท ครั้นนึกได้ก็กลับหัวเราะเยาะ...รู้สึกต่อต้านและท้าทาย... “จะสักแค่ไหนกัน ไม่เห็นจะน่ากลัวอะไร...” ผมคิดพลางว่ายน้ำไปทางโค้งค้งห้วยซึ่งน้ำไหลแรงดีมาก...ผมรู้สึกพอใจ...แต่ว่ายไปได้สักครู่หนึ่งผมก็เหนื่อยและต้านไม่ได้ และฝั่งก็กว้างขึ้น ๆ ! ผมตกใจ! มีวังน้ำวนใหญ่อยู่ข้างหน้า!

ผมว่ายกระเสือกเข้าหาฝั่ง...แต่เข้าไปเสียแล้ว กระแสน้ำไม่ยอมอ่อนข้อให้ผม กลับผลักไสผมไปเร็วรีเร็วขึ้น ๆ จนผมเหนื่อยอ่อนและใกล้หมดแรงเข้าทุกที...มีเสียงกึกก้องอื้ออึงรอบตัวผม พร้อมกับมือที่มองไม่เห็นกระชากร่างผมสุดแรง...

“แม่แล้ว” ผมครางในใจ อ่อนวอนเทวดาฟ้าดินและกระแสน้ำ แต่ลำห้วยก็ไม่มีชีวิตจิตใจจะรับฟัง มันไม่ได้ร้องเพลงกรุ่นกริ่งให้ผมฟังเหมือนคราวแรกอีกต่อไป แต่ตะโกนอย่างบ้าคลั่งใส่หูผม...จนหูอื้อ...และสำลักน้ำ...

(พิบูลศักดิ์ สครพล, 2528: 210-211)

แม่และน้ำแทนเตือนไม่ได้ทีมไปว่ายน้ำเล่นที่ค้งน้ำแต่เขาก็ไม่เชื่อฟัง จากตัวอย่าง ทีมเกือบจมน้ำเสียชีวิต แสดงให้เห็นว่าการที่เขาต้องเผชิญกับอันตรายข้างต้นเป็นเพราะเขาไม่เชื่อฟังแม่และน้ำ ส่งผลให้เขาตระหนักถึงความสำคัญของคำเตือนจากแม่มากขึ้น ดังนั้นการจมน้ำของทีมจึงเปรียบเสมือนการลงโทษที่ทีมไม่สนใจและไม่เชื่อฟังคำตักเตือนของผู้ใหญ่ วรรณกรรมเรื่องนี้ยังปรากฏข้อสันนิษฐานข้อดีของทีมอีกหลายเหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หาของเล่นอื่นไม่ได้หรือลูก สงสารมัน ตุสสิ ตุสสิเข้า ถ้าใครจับลูกผูกบ้าง ลูกจะชอบมั๊ย...”

“โธ่แม่ ใคร ๆ เขาก็เล่นกว้างกันทั้งนั้น...”

ผมเถียงแม่

“เชื่อแม่เถอะ...ปล่อยมันไปซะ บาบปะลูก”

แม่ขอร้อง

“باب...เป็นไงครับ”

“บาปก็คือความชั่ว ถ้าลูกไม่สบายใจ นั่นแหละคือบาป” แม่

บอก

“แต่ผมสบายใจดีนี่ครับ สนุกดีด้วย”

ผมหันไปชวนน้อง

“ไปกันเถอะทอง ชี้เกี่ยจฟังแม่บ่น”

แม่ได้แต่มองตามเราแล้วส่ายหน้า

“ตามใจ...ตามใจลูกเถอะ...เมื่อลูกโตขึ้น ลูกจะเข้าใจที่แม่

พูด”

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2528: 64-65)

จากบทสนทนา แม่พยายามให้ทิมเลิกชนดั่งกว้าง คำพูดของแม่เป็นการขยายความเกี่ยวกับบุญและบาปเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้นในการชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์พยายามใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อชี้แนะให้เยาวชนมีเมตตาและไม่ทำบุญกรรมสัตว์ ส่วนคำพูดของทิมแสดงให้เห็นว่าเขาไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเขาเห็นดั่งกว้างถูกนำไปเล่นชนและถูกฆ่าตายเขาก็กลับไม่สบายใจ และนึกถึงคำสั่งสอนของแม่ อาจกล่าวได้ว่าเขาได้รับบทเรียนและหันกลับมาเชื่อฟังแม่ในที่สุด

สังเกตได้ว่าเมื่อทิมไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งสอนหรือไม่เชื่อฟังแม่เขามักจะถูกลงโทษในทันที ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษให้ไม่สบายกายและการลงโทษให้ไม่สบายใจ ทั้งนี้การลงโทษดังกล่าวถือเป็น การแสดงให้เห็นว่าหากไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ผู้อ่านจะต้องเผชิญกับอันตรายหรือความไม่สบายใจ อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้พยายามโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครองนั่นเอง

นอกจากนี้ความคาดหวังอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้คือการมีจิตใจอ่อนโยน ดิغام ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

พ่อเลี้ยงของทิมเป็นตำรวจอยู่ที่ลำปาง นาน ๆ ครั้งเขาถึงจะกลับมาบ้าน ทุกครั้งที่กลับมา บ้านพ่อเลี้ยงมักนำขนมและของเล่นต่าง ๆ มาให้ทิมเสมอ อีกทั้งเขายังตามใจและดีต่อทิมมาก วันหนึ่ง พ่อเลี้ยงถามทิมว่าเขาอยากได้บ่อเลี้ยงปลาหรือไม่ ซึ่งทิมก็ตอบว่าเขาอยากได้

“แม่ให้ลุงมาทำอะไรหรือครับ” ผมร้องตามหลังลุงออกและ

วิ่งลงกระโดดตามไป

“อ้าว...นี่เอ็งไม่รู้หรือไงว่าเขาจะโค่นต้นไม้หน้าหน้าบ้าน พ่อใหม่เอ็งเขาว่าจะขุดบ่อเลี้ยงปลา...เขาว่าต้นมะม่วงแก้มแดงกับต้นมะพร้าวนี้มันเกะกะนัก...” ลุงถอกว่า พลังถอดเสื้อออก แล้วเสียงขวานก็เริ่มฟันกิ่ง...เสียงคมและแจ่มเหมือนแก้ว บาดลึกเข้าไปในหัวอกหัวใจ

ผมจำได้ว่าคืนนั้นผมร้องไห้ไม่ยอมหยุด อาละวาดฟาดข้าวฟาดของ จนยายต้องเข้ามาปลอบโยน...

ต่อแต่นี้ไป จะไม่มีต้นมะพร้าวยอดสูงให้เป็นที่หมายตาอีกแล้ว เวลาออกไปนอกทุ่ง ไม่มีเสียงหัวเราะของเพื่อน ๆ ไม่มีเกมอันเร้าใจ ไม่มีเสียงผิวปากเรียกลม และมะม่วงแก้มแดงแสนงาม นอกจากบ่อเลี้ยงปลารูปร่างน่าเกลียด ที่ผมไม่แม้จะเดินเฉียดเข้าใกล้...

หลังจากนั้นไม่นาน...

ป่าคนทีอยู่เชิงรายได้มาเยี่ยมยายที่บ้าน ป้าถามผมว่า “ไปอยู่กับป่าไหม...”

ผมตัดสินใจรับคำไม่ลังเล

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2528: 88-89)

จากตัวอย่าง แม้ทีมจะเอ่ยปากบอกพ่อเลี้ยงเองว่าตนอยากได้บ่อเลี้ยงปลา แต่เมื่อพ่อเลี้ยงให้คนมาขุดบ่อเลี้ยงปลา พวกเขาจำต้องโค่นต้นไม้หลายต้นทิ้งไป ต้นไม้เหล่านั้นล้วนเป็นต้นไม้ที่ทีมรักเป็นอย่างยิ่ง ทีมเสียใจมากจึงปฏิเสธบ่อเลี้ยงปลาที่เขาเคยอยากได้และยังปฏิเสธพ่อเลี้ยงของเขาด้วย เห็นได้ว่า ทีมละเลยความรู้สึกของพ่อเลี้ยงและแม่ที่ทำเพื่อเขา เขาถือเอาอารมณ์ของตนเป็นที่ตั้งโดยไม่ได้คิดไตร่ตรองถึงเหตุผลที่พ่อเลี้ยงโค่นไม้ ด้วยความโกรธนี้เองทีมจึงย้ายไปอยู่กับป่าที่เชิงรายอย่างไรก็ตามขณะที่ทีมอยู่ที่เชิงรายเขาก็ได้พบกับตาอยู่ผู้ทำให้ทัศนคติบางประการของทีมเปลี่ยนไป

ผมมาคิดดูในตอนนี้ คงเป็นเพราะความรักความเมตตาที่ตาอยู่มีต่อผมนั่นเอง ที่ทำให้ผมรู้สึกได้ถึงเพียงนั้น ตาอยู่จะแยมยิ้ม โบกไม้โบกมือทักทายผม ก่อนที่เราจะไปด้วยกัน ไปตามถนนสายต่าง ๆ ทั่วเมือง ที่ ๆ ผู้คนรอคอยเราอยู่ที่หน้าบ้านพร้อมด้วยถังขยะ แต่ขณะเดียวกัน ตาอยู่จะพาผมไปไกลกว่านั้น ไปสู่โลกแสนสวยที่เต็มไปด้วยเจ้าหญิงเจ้าชายและนางฟ้าใจดี...

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2528: 102)

ภายหลังจากที่ทิมย้ายไปอยู่ที่เชียงใหม่ ทิมได้พบกับตาอยู่ซึ่งเป็นชายชราที่ทำอาชีพเก็บขยะ แต่มีจิตใจที่ตึ๊งาม การสร้างตัวละครตาอยู่ให้มีลักษณะดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีฐานะยากจน การศึกษาไม่สูง และประกอบอาชีพที่ทุกคนรังเกียจแท้จริงแล้วอาจมีจิตใจที่ตึ๊งามตึ๊งามนั้น การสร้างตัวละครข้างต้นจึงเป็นการสอนให้ผู้อ่านไม่ตัดสินคนที่ภายนอก การสร้างตัวละครตาอยู่ตามลักษณะดังกล่าวยังเป็นการสร้างตัวละครต้นแบบทางจิตใจให้ทิมเพื่อให้ทิมปรับปรุงนิสัยและมีทัศนคติในการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น เป็นผลให้เขาใส่ใจผู้คนรอบข้างและมีจิตใจอ่อนโยนตามที่ผู้ประพันธ์คาดหวังไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าหากเยาวชนได้รับความรักความอบอุ่นและความเข้าใจเขาก็จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้

วรรณกรรมเรื่องนี้ยังกำหนดให้ฉากของเรื่องเป็นส่วนหนึ่งในการกลมกลืนจิตใจทิมให้อ่อนโยนขึ้น ดังนี้

ถึงตอนนี้...ผมคิดถึงยาย คิดถึงสวรรค์ที่ยายว่า สวรรค์ที่มีพระ
จุฬามณีอยู่และเราต้องส่งพระทีปโคมลอยไปถวาย...จะเป็นอย่างไรนะ
...ถ้าไม่มีปลาในช้อนนี้...ไม่มีหนองน้ำฉ่ำชุ่ม...ไม่มีแผ่นดินฉ่ำชื้น ไม่มีทุ่ง
ข้าวออกรวงไสว...สวรรค์จะเป็นอย่างไร สวรรค์อยู่ที่ไหน...อยู่บน
ปากฟ้าพระศรีอารีย์...หรืออยู่บนสองไหล่ที่กำลังก้มงุดทำงานอยู่ใน
โรงน่านนั้น...

เราเดินกลับตามทางเก่า

ทางที่คนรุ่นก่อน ๆ ได้ถากถางมาเนิ่นนานแล้ว

ใกล้หมู่บ้าน เสียงระฆังกังสดาลดังแว่วมาจากวัด

ช่อฟ้าบราลีเปล่งแสงระยิบระยับ

ก็เม็ดข้าวเหนียวที่ก่อวิหารยอดสูงนั้น

สรวงสวรรค์มาจากไหน ถ้ามีไข่จากดินต่ำต้อย

สวรรค์อยู่ที่นี่ อยู่ที่แผ่นดินและท้องทุ่งเบื้องล่าง มิใช่หว่างชั้น
ฟ้าใด มิใช่อยู่ห่างไกลแสนไกล แต่อยู่ในหัวใจของผู้คนด้วยกันเองนี่
แหละ ผู้คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนยึดมั่นอยู่กับศาสนา
มีวิถีประชาที่สันโดษ มีจิตใจสูงยืมแยมแจ่มใส มีความสุขและพอใจใน
ชีวิต

ผู้คนเช่นนี้แหละ ที่จะทำให้ตลกนี้เป็นสรวงสวรรค์

ทำให้ทุก ๆ วันเป็นเวลาแห่งสันติสุข...แสนงาม

จากตัวอย่าง วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ใช้ฉากเป็นชนบทที่มีความงดงามโดยให้ภาพความงดงามของทิวทัศน์ที่สัมพันธ์กับจิตใจของผู้คนที่อาศัยอยู่ในที่แห่งนั้น และเน้นย้ำให้เห็น “สวรรค์” อันเกิดจากจิตใจของชาวบ้าน อาจกล่าวได้ว่า “ชนบท” และ “ธรรมชาติ” ในวรรณกรรมเรื่องนี้ทำหน้าที่กลมกลืนจิตใจผู้ตนด้วย ดังนั้นเมื่อทีมได้ย้ายไปอยู่ที่ ๆ เขาได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติเขาจึงซึมซับความดีงามนั้นและปรับเปลี่ยนตนเองให้ดีขึ้นได้

นอกจากการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และการมีจิตใจที่อ่อนโยนแล้ววรรณกรรมเยาวชนเรื่องวัยฝันวันเยาว์ยังพยายามชี้ให้เห็นถึงความเป็นลูกผู้ชายอย่างแท้จริงผ่านการสร้างตัวละครคู่ตรงข้าม ได้แก่ ลือชัย และบุญท้วม กล่าวคือ ตัวละครทั้งสองต่างมีภาพในใจของ “ลูกผู้ชาย” ที่แตกต่างกันและพวกเขาต่างพยายามเป็นลูกผู้ชายแบบเดียวกับภาพในใจของพวกเขา

ลือชัยมีพ่อของตนเองเป็นต้นแบบของลูกผู้ชาย เขาจึงพยายามลอกเลียนทั้งบุคลิกของพ่อตัวเองไม่ว่าจะเป็นกรยกตนข่มท่านและการใช้ความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่า ส่วนบุญท้วมมองว่าความเป็นลูกผู้ชายอยู่ที่ใจอันดีงาม มีความอดทนอดกลั้นไม่หลงไปกับความโกรธ และไม่ใช้กำลังโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้การสร้างให้ตัวละครทั้งสองมีทัศนคติและลักษณะนิสัยตรงกันข้ามกันจะทำให้ตัวละครทั้งสองต่างขบขันบุคลิกของอีกฝ่ายให้ชัดเจนขึ้นและยังแสดงให้เห็นผลของการกระทำที่แตกต่างกันของตัวละครทั้งสองในท้ายที่สุด ดังที่ปรากฏในเหตุการณ์ต่อไปนี้

ลือชัยซึ่งเป็นดาวเด่นประจำโรงเรียนได้กล่าวหาว่า บุญท้วมว่าร้ายเขาและพยายามจะเอาเรื่องบุญท้วมให้ได้ แม้บุญท้วมจะปฏิเสธและพยายามขอโทษ แต่ลือชัยก็ตึงตันจะเอาเรื่อง อีกทั้งยังพยายามทำลู่ให้ได้ เมื่อบุญท้วมไม่รับคำท้าเขาจึงดูหมิ่นบุญท้วมว่า “หน้าตัวเมีย” ส่วนทีมก็ผิตหวังในตัวเพื่อนมากที่ไม่ยอมรับคำท้า

“ทำไมวะ บุญท้วม ทำไมนายไม่สู้กับลือชัย ตัวนายก็ไม่เสียเปรียบเขานีหว่า...” ผมรู้สึกอึดอัดใจเต็มที่ เอ่ยปากถามบุญท้วมออกไปตามตรง ผมรู้สึกหมั่นไส้ลือชัยด้วย ระยะเวลาหลังนี้เขาชักทำตัวเกะกะระรานคนไปทั่ว

“ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ถ้าจะชกกับมันก็ชกได้ทั้งนั้นแหละใหญ่ เล็กไม่สำคัญหรอก มันอยู่ที่ใจวะทีม” เขาพูดกับผมต่ายจับที่หนังสือ

“แล้วทำไมนายไม่สู้เขาละ ปล่อยให้เขาดูหมิ่นนายอย่างนี้นายไม่อายคนรีไจวะ...”

“ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะสู้กับพวกเดียวกัน อีกอย่างพอก็
ไม่ได้ส่งให้ฉันมาพบกับใคร เอาไว้สู้กับคนอื่นดีกว่า...” บุญท่วมพูด

“อย่างทีลือซัยมันดูถูกนายก็ใช่แล้ว นายไม่ใช่ลูกผู้ชายนี่หว่า”
ผมพูด รู้สึกอับอายแทนเขา “อย่างน้อยลือซัยก็ไม่ใช่คนถีนี่...” ผมคิด
บุญท่วมเงยหน้าขึ้นมองผม สายหน้าน้อย ๆ ก่อนที่จะพูด
อย่างช้า ๆ

“นายอาจจะพูดถูกทีม...ฉันมันไม่ใช่ลูกผู้ชาย แต่ลูกผู้ชาย
จริง ๆ เขาไม่ทำตัวนักเลงหรือ ไม่จำเป็นต้องแสดงออกให้คนรู้ ไม่
จำเป็นต้องโอ้อวดใคร ความเป็นลูกผู้ชายจริง ๆ อยู่ที่ใจ ฉันคิดอย่างนี้
นายจะว่าฉันอย่างไรก็ตามแต่ เมื่อไรที่นายเอาชนะความโกรธได้นะ
แหละ นายจะเป็นลูกผู้ชายแท้...” พูดจบ บุญท่วมก็ก้มหน้าอ่าน
หนังสือของเขาต่อ

(พิบูลศักดิ์ ละครพล, 2528: 232-233)

จากตัวอย่างข้างต้น แม้บุญท่วมจะถูกช่วยและถูกดูหมิ่นเพื่อให้รับคำทำจากลือซัยแต่เขาไม่ได้
มีโทสะหรือรับคำทำนั้น พฤติกรรมดังกล่าวของบุญท่วมแสดงให้เห็นว่าเขาเชื่อมั่นในแนวคิดเกี่ยว
“ลูกผู้ชาย” ของตนเอง และไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดแม้จะถูกดูแคลน กัดค้น หรือมีผู้ไม่เห็นด้วยก็
ตาม

อย่างไรก็ตาม ผลสุดท้ายบุญท่วมก็สามารถพิสูจน์แนวคิดของเขาให้เพื่อน ๆ เห็นได้ในวันงาน
กีฬา กล่าวคือ บุญท่วมและลือซัยต่างสมัครแข่งขันกีฬามวยสากลสมัครเล่น บุญท่วมสามารถเอาชนะ
คู่แข่งจากโรงเรียนอื่นได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งยังขอทำสัญญากับนักกีฬาจากโรงเรียนอื่นที่ชกชนะไปก่อน
หน้าและได้รับชัยชนะทั้งหมด ส่วนลือซัยกลับหนีหายไปเพราะกลัวนักกีฬาฝ่ายตรงข้าม เหตุการณ์
ดังกล่าวทำให้เพื่อน ๆ เห็นถึง “ความเป็นลูกผู้ชาย” ของบุญท่วมซึ่งเป็นผู้มีความสามารถ ถ่อมตัว ไม่
โอ้อวด และไม่ใช้ความสามารถข่มเหงผู้อื่นทำให้เพื่อน ๆ ยอมรับนับถือในตัวเขาในที่สุด ในทาง
กลับกันความเป็นลูกผู้ชายของลือซัยกลับทำให้เขาเสื่อมความนิยมและความเชื่อถือจากเพื่อนและครู
ไปจนหมดสิ้น

ดังนั้นการสร้างตัวละครคู่ตรงข้ามในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีจุดมุ่งหมายมากกว่าการขบขัน
ลักษณะนิสัยของตัวละคร แต่ยังใช้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นบทสรุปของการกระทำที่แตกต่างกัน รวมถึงตัดสินใจ
ว่าทัศนคติของบุญท่วมเป็นสิ่งที่ถูกต้องจากบทสรุปของตัวละครด้วย

นิยามความเป็นลูกผู้ชายของบุญท่วม อันได้แก่ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การเอาชนะความ โกรธ และการไม่ใช้กำลังเพื่อตัดสินปัญหา นับเป็นค่านิยมของ “สุภาพบุรุษ” จากอดีตที่สืบทอดมาถึง ปัจจุบัน

ความเป็นสุภาพบุรุษนับเป็นมาตรฐานที่พึงงามของผู้ชาย ทั้งนี้ค่านิยมความเป็นสุภาพบุรุษเริ่ม เข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ค่านิยมดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากสุภาพบุรุษของประเทศอังกฤษในสมัยวิกตอเรีย นั้นสุภาพบุรุษในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงมีลักษณะไม่ต่างจากสุภาพบุรุษของอังกฤษมากนัก กล่าวคือ สุภาพบุรุษไทยจะต้องเป็นชายที่มีพฤติกรรมดีงาม มีคุณธรรมหรือศีลธรรมสูงส่ง สามารถอดทนอด กลั้นต่อต่อสิ่งชั่วร้าย ชื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อชาติ พระมหากษัตริย์ และครอบครัว นอกจากนี้ความเป็น สุภาพบุรุษของไทยในขณะนั้นยังจำกัดอยู่ที่ชนชั้นสูงหรือนักหรือบุคคลที่ศึกษาจบจากต่างประเทศ ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คณะราษฎรซึ่งเป็น ผู้นำทางการเมือง ณ ขณะนั้นได้มีอุดมการณ์ที่มุ่งให้ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกับชนชั้นสูง ค่านิยมของ สุภาพบุรุษก็มีการปรับเปลี่ยนไปตามอุดมการณ์ข้างต้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ลูกผู้ชายหรือสุภาพบุรุษ ในช่วงเวลานี้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ผู้ดีหรือชนชั้นสูงอีกต่อไป แต่หมายถึงชายทุกคนชั้นผู้มีความประพฤติดี มี คุณธรรม และไม่จำเป็นต้องแต่งกายหรูหรา ซึ่งค่านิยมของสุภาพบุรุษลักษณะนี้ได้รับการยอมรับอย่าง แพร่หลายและยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ, 2551: 2-3)

การที่วรรณกรรมเรื่องวัยฝันวันเยาว์ปรากฏตัวละครคู่ตรงข้ามอย่างบุญท่วมและลือชัยจึงเป็น การสืบทอดค่านิยมของสุภาพบุรุษภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยแสดงว่าการเป็นลูกผู้ชายที่พึงามนั้นจะต้องคู่กับความจิตใจและความประพฤติไม่ใช่ชาติกำเนิดหรือ รูปลักษณ์ภายนอก เช่นเดียวกับบุญท่วมที่มีลักษณะภายนอกไม่ชวนมองแต่กลับเป็น “ลูกผู้ชาย” มากกว่าลือชัยที่หน้าตาดีและแต่งกายหรูหรานั้นเอง

ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นุ่นที่สังคมไทยคาดหวังซึ่งปรากฏในวรรณกรรมเรื่องวัยฝันวันเยาว์ คือ ตัวละครวัยรุ่นุ่นชายผู้เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ จิตใจอ่อนโยน และเป็นลูกผู้ชาย

5.2 อาม่าบนคอนโด: วิถีชีวิตของคนเมือง

วรรณกรรมเยาวชนเรื่องอาม่าบนคอนโดเป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น เมื่อปี พ.ศ. 2557 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงเรื่องราวของโชคเด็กชายที่อาศัยอยู่กับพี่สาวที่อายุห่าง

กันมากเพียงสองคนที่คอนโดในเมือง โดยวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตในเมืองและความคาดหวังที่สังคมไทยมีต่อเยาวชน ดังนี้

โชคอาศัยอยู่กับพี่ขวัญพี่สาวซึ่งอายุห่างกันมากที่คอนโดมีเนียมเพียงสองคน พี่ขวัญทำงานในบริษัทผลิตละครโทรทัศน์ เธอทำงานหนักจึงต้องออกจากบ้านแต่เช้าตรู่และกลับมาถึงบ้านตอนกลางคืน นอกจากนี้เธอยังออกทำงานนอกสถานที่ทำให้ต้องห่างบ้านหลายวัน ส่งผลให้โชคเคยชินกับการใช้ชีวิตเหมือนตัวคนเดียวและไม่ต้องสนใจผู้อื่นมากนัก ดังปรากฏว่า

“พี่รู้แล้วว่าอาม่าชอบกินอะไร” พี่สาวว่า “เกาลัดกับช็อกโกแลต พี่เห็นแกเก็บช็อกโกแลตไว้ในตู้เย็นเต็มเลย”

“แล้วพี่จะรู้ไปทำไม พี่จะซื้อมาให้แกหรือไง...”

“ใจู”

“แล้วพี่จะเอาไปให้อาม่าตอนไหน เดือนหนึ่ง ๆ ผมเองยังไม่ค่อยจะเจอพี่เลย”

พี่สาวหัวเราะ แล้วว่า: “ก็โชคไง พี่จะฝากโชคไว้”

“โนเวย์ ไม่มีทาง” ผมตอบเธอเต็มเสียง “ผมไม่ขอยุ่งเกี่ยวกับยายแกใจคำคนนั้นเป็นอันขาด”

พี่สาวหน้าหงิกขึ้นมาทันที เธอว่า “นี่โชค แกนี่เป็นอย่างที่ใครต่อใครเขาว่าจริง ๆ นะ เด็กรุ่นใหม่ไม่เอาใคร เอาแต่ตัวเอง ทำอะไร ๆ ก็มีแต่พรีเซ็นต์ตัวเอง อดตัวเอง มีแต่ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เคยเห็นคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกันเลย เล่นแต่เกมกับเฟซบุ๊ก ลองคิดดูนะ ถ้าพวกแกกับเพื่อน ๆ ของแกเป็นแบบนี้กันหมด แล้วอนาคตของประเทศไทยจะอยู่ตรงไหน หา...”

(ชมัฎกร แสงกระจ่าง, 2557: 74)

จากตัวอย่าง โชคปฏิเสธที่จะข้องเกี่ยวกับบุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในคอนโดมีเนียมเดียวกัน หรือแม้กระทั่งพี่สาวของเขาเองก็ตาม นอกจากนี้คำตำหนิของพี่ขวัญยังแสดงให้เห็นว่า โชคยึดถือความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เขาละเลยความรู้สึกของผู้อื่น พฤติกรรมดังกล่าวของโชคนับว่าสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันอย่างมาก

วิถีชีวิตแบบคนเมืองเป็นการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ โดยมักมีกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่แตกต่างหลากหลาย คนในสังคมต่างพยายามดิ้นรนขวนขวายเพื่อ

ความอยู่รอดจึงมีความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกับคนในครอบครัว (วราพงษ์ ปานแก้ว, 2558) ปัจจุบันคนในสังคมไทยมีวิถีชีวิตแบบคนเมืองเพิ่มอย่างต่อเนื่องเพราะมีผู้คนจำนวนมากย้ายถิ่นที่อยู่มาอาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น อีกทั้งยังมีปัจจัยทางเทคโนโลยีที่ทำให้คนชนบทสามารถใช้ชีวิตแบบเมืองได้ง่ายขึ้น ดังนั้นวิถีชีวิตแบบเมืองในสังคมไทยปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดพื้นที่แคในบริเวณพื้นที่เมืองหรือปริมณฑลเท่านั้นแต่กระจายไปทั่วทุกที่อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้วิถีชีวิตแบบเดิมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป (อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, 2563)

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตข้างต้นเป็นวิถีชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องนี้จึงกำหนดโชคต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์บางอย่างซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมเขาเปลี่ยนแปลงไป ดังที่ปรากฏว่า

“พี่ไม่เป็นไรหรอก ออกหัก ไ้กรรอกนั่นมันไม่รักพี่” ประโยคที่เธอพูด วิธีที่เธอพูด หัวหาญ เด็ดขาด ตรงข้ามกับหน้าตาและผมเผ้าโดยสิ้นเชิง

ผมอยากจะทำอะไรให้มากกว่ายื่นอ้าปากค้าง อยากจะพูด อยากจะถาม อยากจะแสดงอารมณ์ให้พี่สาวเห็นว่าผมรู้สึกเห็นใจพี่สาว และโกรธคน ๆ นั้นเช่นเดียวกัน แต่ผมก็ไม่รู้จะแสดงออกอย่างไร จึงได้แต่ยืนงงอยู่ตรงนั้น ถ้าอาม่าเห็น อาม่าก็คงบอกว่า ผมยื่นข้อบื้อ

พี่สาวผมทำท่าเหมือนจะยิ้ม แต่รอยยิ้มก็ไม่ยอมเปิดออก เธอเปล่งเสียงออกมาเบา ๆ ว่า “นอนละนะ ถ้ามีเสียงดังหน่อยก็ขอโทษทันทีไหว”

ผมยืนนิ่ง พี่สาวปิดประตูไปแล้ว และผมกำลังโกรธไอ้คนนั้น ไอ้คนที่มันทำให้พี่สาวผมร้องไห้ น้าโมโหอีกเป็นครั้งที่เท่าไรแล้วก็ไม่รู้ ที่ผมไม่รู้ว่าเป็นพี่สาวหรือคนที่พี่สาวชอบชื่ออะไร ทำงานที่ไหน และเป็นคนยังไง พูดง่าย ๆ คือ ผมไม่รู้อะไรเกี่ยวกับผู้ชายคนนั้นเลย และที่ร้ายไปกว่านั้น ผมก็ไม่รู้อะไรเกี่ยวกับพี่สาวของผมเหมือนกัน ทำไมเธอจึงไปรักมัน เธอรักมันมานานแค่ไหนแล้วและทำไมมันเล็กกับพี่สาวผม ผมไม่รู้อะไรเลยทั้งที่อยู่ในบ้านหลังเดียวกับพี่สาว บ้านหลังที่มีเราเพียงสองคน

ผมประสงค์จะมีชีวิตแบบ “ชีวิตใครชีวิตมัน” แบบที่ผมบอกอาม่าจริงหรือ

(ชมัฎกร แสงกระจ่าง, 2557: 195-196)

ในวันที่พี่ขวัญซึ่งเป็นพี่สาวของโชคผิดหวังในความรัก โชคเริ่มรู้ตัวว่าเขาไม่รู้อะไรเกี่ยวกับปัญหาของพี่สาว ทั้งที่เธอเป็นคนในครอบครัวคนเดียวที่เหลืออยู่และยังอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน โชคจึงเจ็บใจมากที่ไม่สามารถช่วยเหลือพี่ขวัญได้ นอกจากนี้เหตุการณ์ดังกล่าวยังทำให้เขาเริ่มตระหนักถึงข้อเสียของการใช้ชีวิตแบบ “ชีวิตใครชีวิตมัน” ที่เขายึดถือมาตลอด เพราะมันทำให้เขาไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้กับบุคคลที่เขารักได้ นอกจากนี้การที่เขาได้พบกับอาม่าที่เอ็นดูเขากับพี่ขวัญเหมือนลูกหลานและคอยดูแลใส่ใจเขายังทำให้เขาค่อย ๆ ซึมซาบพฤติกรรมและเริ่มใส่ใจผู้คนรอบตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทิศทางที่ดีมากขึ้น ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

ระหว่างที่แต่งไทยพูดผมสังเกตว่าอาม่านั่งเงียบ ตาจ้องมอง และแสดงอาการครุ่นคิด ผมว่าคนคู่นี้ถ้าเข้ากันได้ก็น่าจะเป็นความลงตัวที่นำมาห้ศจรรยใจ แต่ถ้าเข้ากันไม่ได้ก็น่าจะเป็นระเบิดลูกใหม่ประจำชั้น 14 ของคอนโดเลยทีเดียวนะ

ผมไม่ได้บอกเล่าเรื่องแต่งไทยให้ใครฟัง แต่ปล่อยให้ทุกคนได้เห็นเอง_เพราะเช้าแรกที่เขาลงลิฟต์ไปด้วยกัน ผมแอบดูอยู่ห่าง ๆ ได้ยินเขาทะเลาะกันตั้งแต่เริ่มกดลิฟต์ อาม่าสอนแต่งไทยกดลิฟต์ แต่แกไม่กดเอง

“นั่ง ๆ กกปุงนั้นแหละ...ปุงล่าง ๆ ลี เออ ก็เลาจะลงนี่”

พอลิฟต์มา ผมเข้าไปในลิฟต์ด้วยก็ได้ยินอาม่าสอนแต่งไทยอย่างคล่องแคล่ว “นี่ดูนะ...แต่งทนาย ลีดูกลางอ๊วกกให้ตี ต่อไปจะได้กกเป็ง” ผมได้ยินแล้วแอบอมยิ้ม แกหันมาถามผมว่า “วังนี้ไปหนายอาต๋นน้อย”

“ไปอ่านหนังสือบ้านเพื่อนครับ” ผมตอบแกอย่างสุภาพเรียบร้อยเพื่อเป็นตัวอย่างแกแต่งไทย ขณะก้าวออกจากลิฟต์ แต่งไทยดูจะเป็นหลักให้อาม่าได้ดี ผมสังเกตดูการเคลื่อนไหวและการพูดจากรู้สึกว่าน่าจะเชื่อได้ว่า ทั้งสองน่าจะเข้ากันได้ดีพอสมควร

แต่อนิจจา ผมเดินยังไม่ทันพ้นประตูคอนโดเลยครับ ก็ได้ยินเสียงอาม่าตวาดแหวัดดังลั่น “โอ้ย่า แต่งทนาย...โอ้ย่า ทำมายทำอย่างนี้ ถ้าอ๊วล้มไปแล้วลื้อจะทำยังงาย หา หา”

ผมหันกลับไปมองนิดหนึ่ง เห็นแต่งไทยกำลังจับแขนอาม่าอยู่ ใบหน้าของเธอยิ้มแฉ่ง รวากับว่าคำดูว่าที่ได้ยินนั้นเป็นคำชม ผมอดยิ้มไม่ได้ หันหลังกลับไปและเดินออกจากคอนโดไปอย่างสุขใจ

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2556: 256)

จากเดิมโซคมินีสัยไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่นและไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์หรือช่วยเหลือผู้อื่น แต่จากการกระทำของโซคในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าโซคมินีสัยเปลี่ยนไป เขาคอยสังเกตบุคคลใกล้ตัวโดยเว้นระยะห่างอย่างพอดี ไม่ได้จับตาดูจนอีกฝ่ายอึดอัด อีกทั้งยังพูดจาสุภาพกับผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้ของโซคทำให้ผู้อ่านอนุมานได้ว่าเขาไม่ได้คิดถึงเพียงแค่นั้นเองอีกต่อไปแต่เขาเริ่มสนใจและใส่ใจคนรอบข้างด้วยความหวังดีด้วย นอกจากนี้การใช้กลวิธีผ่านการกระทำข้างต้นของโซคจะทำให้ผู้อ่านเห็นพัฒนาการของโซคผ่านการกระทำได้ดีขึ้นด้วย

นอกเหนือจากการใช้กลวิธีการสร้างตัวละครผ่านบทสนทนา ความคิด และการกระทำเพื่อนำเสนอความคิด รวมถึงแสดงพัฒนาการของตัวละครแล้ว วรรณกรรมเรื่องนี้ยังใช้การสร้างฉากเพื่อนำเสนอความคิดของเรื่องด้วย กล่าวคือ ฉากของวรรณกรรมเรื่องนี้ คือ คอนโดมิเนียมซึ่งเป็นสถานที่พักอาศัยของผู้คนในเมือง ลักษณะของการอยู่อาศัยภายในคอนโดมิเนียมถือว่ามีสภาพที่ใกล้เคียงกันมากเนื่องจากเป็นห้องพักที่อยู่ภายในตึกเดียวกันห่างกันเพียงผนังห้องกันแต่คนในคอนโดกลับห่างไกลทางความสัมพันธ์ ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน และใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับการดำเนินชีวิตของโซค โซคจึงเป็นตัวแทนของผู้ที่ใช้ชีวิตในสังคมเมืองทั่วไป ทั้งนี้การสร้างฉากในลักษณะดังกล่าวยังแสดงให้เห็นความคาดหวังของผู้ประพันธ์และความต้องการในการแสดงให้เห็นว่าแม้จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว แต่ผู้คนสามารถจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้าง และอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยได้ ดังนั้นภาพของตัวละครชายที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ก็คือ ตัวละครวัยรุ่นผู้ที่ใส่ใจผู้คนรอบข้างนั่นเอง

นอกจากนี้วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *อาม่าบนคอนโด* ยังแสดงถึงให้เห็นถึงการใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนในสังคมเมืองที่ผู้คนจำนวนมากหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นในทุกช่วงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม “วัยรุ่น” ยังคงเป็นช่วงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่น (ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และศุทธิดา ชวนวัน, 2558: 21)

จากวรรณกรรมเรื่องนี้ โซคมักจะบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวันลงในสื่อสังคมออนไลน์เสมอส่งผลให้เขามีผู้ติดตามออนไลน์เป็นจำนวนมาก เมื่ออาม่าเพื่อนบ้านของเขาเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล โซคได้บันทึกเรื่องราวของอาม่าและข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลลงในเฟซบุ๊กเหมือนเช่นเคย ผู้ที่ติดตามเรื่องราวของอาม่าผ่านบันทึกของโซคต่างพยายามให้โซคถ่ายภาพอาม่าลงในบันทึกด้วย นอกจากนี้พวกเขายังตามไปเยี่ยมอาม่าที่โรงพยาบาลเป็นจำนวนมาก ทำให้อาม่าไม่ได้พักผ่อน โดยผู้คนเหล่านั้นต่างอ้างถึง “ความหวังดี” เหตุการณ์นี้ทำให้โซครับรู้ถึงด้านที่ไม่ดีของสื่อสังคมออนไลน์เป็นครั้งแรก ดังนี้

วันรุ่งขึ้นผมไม่ได้ไปเยี่ยมอามา กลับมาถึงคอนโดก็ไปเตะฟุตบอลให้หายอยาก พอกลับไปถึงห้องเปิดเฟซบุ๊กก็แทบสลบ เพราะรูปอามาอนอยู่ในเตียงพร้อมผู้เยี่ยมสามคนถูกโพสต่อหน้าวอลล์ โดยแท็กมาหาผมด้วย ผมตกตะลึง มีคนกดถูกใจและเข้ามาแสดงความคิดเห็นกันยาวเหยียด รวมทั้งพี่สาวผมด้วย พี่ขอร้องว่าอย่าไปเยี่ยมอามาเลย ให้แกมีโลกส่วนตัวของแกบ้าง มีคนโต้ตอบไปว่า เราหวังดีนะ เหมือนอามาเราเลย ตามด้วยคนยืนยันซ้ำ ๆ อีกว่า เราด้วย เราด้วย จากนั้นก็มีคนเข้ามาถามว่า “จะบริจาคเงินให้อามาได้ที่ไหน” แล้วก็มีคนโพสถามมาอีกจำนวนหนึ่ง อยากรักษาเงินเพื่อไปบาบที่ตนเองไม่มีอามาเหลือแล้วบนโลกใบนี้

มีคนหนึ่งโพสถามว่า “เรื่องนี้ปลอมหรือจริง”

ไม่กี่วินาทีต่อจากนั้นก็มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นกันมากมาย รวมทั้งคนที่ไปเยี่ยมมาเองด้วย ยืนยันว่า “จริงดิ เราไปมาเองเลย” แล้วก็มีคนต่อ “คนไปมานั้นละ จริงหรือเปล่า...” เท่านั้นเอง ก็มีคนที่กดถูกใจเข้ามาอีกเพียบ ตามด้วยคนแสดงความคิดเห็นหวาดระแวงสงสัย “คนสมัยนี้หาकिनกันแปลก ๆ ” สักพักหนึ่งก็มีคนถามว่า

“ตกลงอามาแกขาหักหรือแขนหัก”

ทั้งที่รูปก็ปรากฏชัดเจน รูปอามาที่ดูกะรุ่งกะริ่ง ขายกสูง แขนวโยง ผมรุงรัง หน้าเหยเก มีแต่คนเยี่ยมเท่านั้นที่ยิ้มหวานเห็นฟันสามสิบสองซี่ ไม่รู้เห็นใจอามาหรือเห็นใจตัวเอง

“โอ มายเด๊ด...” ผมพูดซ้ำ ๆ อยู่คนเดียว ไม่กล้าแม้แต่จะเข้าไปแสดงความคิดเห็นใด ๆ มันดูเหมือนไม่ใช่โลกที่ผมคุ้นเคยอีกต่อไปแล้ว ความสนุกสนานตลกคะนองแห่งหายไปจากใจผม ดูเหมือนว่าเครื่องคอมพิวเตอร์จะกลายเป็นสิ่งน่าเกลียดน่ากลัวในบัดดล พี่สาวผมก็พลอยหายไปด้วย ในขณะที่อามาอย่างเรงร่าหน้าทรุดโทรมอยู่กับเหล่านักโพส คินนั้นพี่ขวัญกลับมาถึงพร้อมกับการปิดประตูปั้ง ผมยังไม่นอนและนั่งรอคำพิพากษาอยู่เงียบ ๆ

“บอกก็ครั้งแล้วว่าจะอย่าโพสรายละเอียดเรื่องอามา แกตัวคนเดียวอันตรายแค่ไหน นี่ถ้าคนที่ไปเยี่ยมแกเป็นพวกสลิบแปดมงกุฎ หลอกเอาเงินแกไป ใครจะรับผิดชอบ โโชค รับผิดชอบไหมมัย...”

ผมก้มหน้านี่ เป็นครั้งแรกที่ผมยอมจำนน ผมอยากจะบอกพี่
ว่าผมนึกไม่ถึงเลยว่ามันจะรวดเร็วถึงปานนั้น

(ชัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 133 - 134)

จากเหตุการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชาวสารในสังคมออนไลน์นั้นแพร่กระจายได้รวดเร็วและกว้างขวางกว่าสื่อชนิดอื่น การที่โชคเขียนข้อมูลส่วนตัวของอาฆ่าและโรงพยาบาลที่อาฆ่ารักษาโดยไม่ได้ไตร่ตรองให้ดีเสียก่อนทำให้ผู้ที่ติดตามโชคในสื่อสังคมออนไลน์รับทราบข้อมูลนั้นไปด้วย นอกจากนี้ยังแสดงว่าคนในปัจจุบันที่หวงแหนความเป็นส่วนตัวกลับละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพียงเพื่อสนองความต้องการบางประการของตน ทั้งต้องการทำบุญโดยบริจาคเงินให้อาฆ่า ทั้งใช้อาฆ่าเป็นตัวแทนญาติผู้ใหญ่เพื่อแสดงความกตัญญู รวมถึงตอบสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการสนองความพอใจของผู้คนในโลกอินเทอร์เน็ตโดยมิได้คำนึงถึงอาฆ่าที่กำลังถูกละเมิดสิทธิและความเป็นส่วนตัว ดังนั้นจึงมีผู้คนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนตามไปเยี่ยมอาฆ่าตามกระแสนิยมจนอาฆ่าไม่ได้พักผ่อนทั้งที่กำลังเจ็บป่วย เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการใช้อสื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่มีวิจารณญาณจนทำให้เกิดผลเสียตามมา ทั้งทำให้ผู้คนบางส่วนเกิดความอยากรู้อยากเห็นอย่างเกินพอดีจนละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำให้ผู้คนบางส่วนถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และอาจถูกมิชฌาชีพหลอกลวงด้วย

สภาพสังคมที่ปรากฏในเรื่องอาฆ่าบนคอนโดนั้นสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้สะดวกสบาย ผู้คนจำนวนมากจึงหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นในทุกช่วงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม “วัยรุ่น” ยังคงเป็นช่วงอายุที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่น นอกจากนี้กลุ่มผู้ใช้วัยรุ่นยังมีแนวโน้มว่าจะใช้สื่อสังคมออนไลน์จนขาดปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และยังมีแนวโน้มในการใช้อสื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560: 1-2)

โชคก็มีพฤติกรรมดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่สถานการณ์ต่าง ๆ ที่โชคต้องเผชิญ ทำให้เขาปรับตัวกลายเป็นคนที่ใส่ใจผู้คนรอบข้างมากขึ้นแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ต้องการให้วัยรุ่นตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับผู้คนรอบข้าง และพยายามชี้ให้เห็นถึงผลของการใช้อสื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่มีวิจารณญาณด้วย

แนวคิดข้างต้นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “อาม่าบนคอนโด” นั้นสอดคล้องกับความกังวลของผู้ใหญ่ในสังคมไทยดังที่ปรากฏใน “ยุทธศาสตร์ส่งเสริมปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์” (2560-2564: 1) ว่า “ในส่วนของประเทศไทย เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่กับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นจนขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง” อีกทั้งยัง “...มีการใช้อินเทอร์เน็ตที่มากเกินไปจนทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษา สภาพสังคม ทำให้เสียเวลา เสียสุขภาพ ขาดสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และหน้าที่การงาน...” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังวิตกกังวลว่าสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ จะทำให้เยาวชนขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความกังวลของผู้ใหญ่ในสังคมไทยที่มองว่าการใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมันเป็นเรื่องไม่สมควรและพยายามชี้แนะให้เยาวชนหันมามีปฏิสัมพันธ์กับผู้รอบข้างมากยิ่งขึ้น วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นทัศนคติทางลบที่รัฐและผู้ใหญ่ในสังคมไทยมีต่อความเจริญทางเทคโนโลยีและวิถีชีวิตแบบคนเมืองซึ่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

ดังนั้นภาพของตัวละครวัยรุ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง อาม่าบนคอนโดอันเป็นความคาดหวังของสังคมไทยก็คือ ตัวละครวัยรุ่นผู้เอาใจใส่คนรอบข้างและใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ นั่นเอง

5.2 เชี่ยวเสื่อไฟ: ความคาดหวังในความเป็นหญิง

แม้ว่าในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจะปรากฏตัวละครวัยรุ่นหญิงน้อยมาก และตัวละครเอกในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นส่วนมากมักจะเป็นผู้ชาย แต่ก็ยังปรากฏตัวละครเอกเพศหญิงในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **เชี่ยวเสื่อไฟ**

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **เชี่ยวเสื่อไฟ** เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเมื่อปี พ.ศ. 2531 วรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงแก้วเฮือนเด็กสาวที่ฝันใฝ่ว่าจะเป็นพรานผู้ยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับพ่อและอา แต่ความต้องการของเธอกลับขัดกับชนบและจารีตที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องดูแลบ้านเรือนเท่านั้น ทั้งนี้วรรณกรรมเรื่องเชี่ยวเสื่อไฟได้นำเสนอภาพลักษณ์ของความเป็นหญิง ดังนี้

“ผู้หญิงทำตัวเป็นชายซิดหรือพ่อ?”

“ซิด เกิดกลายเป็นอาเพศกาลีสืบกาลีสืบเมืองรีตบ้านคลองเมืองเรากล้องกันมาอย่างนี้ ชายต้องเป็นชาย หญิงต้องเป็นหญิง รีตบ้านคลองเมืองซิดแบ่งไว้แล้ว หญิงไม่เป็นหญิงไม่มีใครเอาเป็นเมีย ชายไม่เป็นชายก็ไม่มีใครเอาเป็นผัว คำเก่าโบราณเราว่าผิดรีตผิดคลองธรรมดา มันไม่เป็นปกติสุข นั่งไม่อ่อน นอนไม่เย็น” แก่ถอนใจมอหน้า

ลูกสาวเต็มตา “เอ็งอีกคนแก้วเฮือน นับวันจะห้าวกล้าเป็นชายไปทุกที แม่เอ็งห่วงเอ็งนักซื่อนี้ ฟังคำพ่อแก้วเฮือน ใจแข็งกล้ามีไวมันก็ตีแต่แข็ง อย่างเดียวไม่พอ เอ็งมีแต่แข็งกับร้อน ไม่มีอ่อนกับเย็น ห้าวกล้าเกินไป จะผิดริตบ้านคลองเมืองอย่างอีแสงคำมัน”

(มาลา คำจันทร์, 2550: 35 – 36)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หากผู้หญิงอยากทำตัวเหมือนผู้ชายจะถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ผู้กระทำจะประสบกับความพินาศ นั้นหมายความว่าสังคมหมู่บ้านที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้ กำหนดบทบาทของชายและหญิงอย่างชัดเจน และต้องทำตามข้อกำหนดดังกล่าวถึงจะได้รับการยอมรับในสังคม อีกทั้งยังแสดงให้เห็นบทลงโทษอันรุนแรงหากไม่ทำตามที่จารีตกำหนดไว้ ดังที่ปรากฏว่า

“แล้วซ้องหมู่ล่ะสุ? อีแสงคำได้ซ้องหมู่ สุดท้ายเสียก็ขบหัวมัน”

“มันไม่เหมือนกัน แสงคำมีซ้องหมู่แต่มันผิดริตบ้านคลองเมืองหลายอย่างนัก เป็นผู้หญิงใฝ่ใจเป็นชาย เป็นผู้หญิงเอาเมียเข้าบ้าน โลภะตัณหาเห็นแก่เงินสองร้อย ไม่ฆ่าเอาเนื้อแต่ฆ่าเอาหนัง ลัจจะพรานมีไวมันก็ลวงข้าม ริตบ้านคลองเมืองมันก็ยำยี้ ความผิดมันหลายซื่อนัก เสียถึงถลกหนังหัวมัน”

“ข้าพุดอย่างไรสุถึงจะเชื่อซ่านะทุนนะ เขี้ยวเสือไฟนั่นแหละ อีแก้วเฮือนห้าวกล้าเป็นชายไปทุกที ข้ากลัวเขี้ยวเสือไฟจะชกจูมมัน ข้าผิดริตบ้านคลองเมืองแล้วจะเป็นอย่างอีแสงคำมัน

(มาลา คำจันทร์, 2550: 33-34)

จากตัวอย่าง แสงคำเป็นหญิงสาวที่ได้รับ “ซ้องหมู่” เครื่องรางของขลังที่มีคุณทางด้าน การป้องกันภัยอันตรายจากอาวุธต่าง ๆ ได้ หลังจากนั้นเธอก็มีนิสัยกล้าแข็งไม่เกรงกลัวใครมากขึ้น เธอปฏิบัติตนเป็นผู้ชายโดยรับหญิงสาวจากหมู่บ้านอื่นมาเป็นภรรยา นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพเป็นพรานป่าซึ่งถือเป็นอาชีพของผู้ชายตามขนบจารีตและละเมียดลางจะของพรานด้วย การกระทำเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ละเมิดกรอบจารีตประเพณีโดยเฉพาะการไม่ปฏิบัติตนตามกรอบความเป็นหญิงซึ่งสังคมกำหนดไว้ส่งผลให้แสงคำถูกลงโทษด้วยการเผชิญกับความตายอย่างโหดร้าย นอกจากนี้การตายของแสงคำยังมีนัยยะหมายถึงการตายไปจากสังคมเนื่องจากเธอกระทำการที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

การกำหนดบทบาทของสังคมดังกล่าวขัดแย้งกับความต้องการของตัวละครเอก อีกทั้งการละเมิดจารีตยังได้รับโทษอย่างรุนแรง ดังนั้นวรรณกรรมเรื่องนี้จึงเสนอหนทางแก้ปัญหาไว้ดังนี้

...“แม่จะให้ข้าเป็นอย่างอื่นค่าแก้วมันเป็นนะอา ปันฝ้าย ทอผ้า เย็บนวม นึ่งข้าว เป่าไฟ ข้าไม่อยากเป็นอย่างนั้น ข้าอยากเป็นพรานอย่างนี้”

“อาดีกว่าเรื่องอะไร?” หนูมใหญ่หัวเราะเบา ๆ “เอ็งก็เป็นพรานด้วยกันสองอย่างก็ได้นี่วะ เอ็งอยากเป็นพรานก็เป็น แม่เอ็งอยากให้เป็นแม่บ้านแม่เรือนก็เป็น เป็นพรานด้วยกันได้ ไม่ขัดกันหรอกวะ ดูอย่าง ย่าบาชีวะ เอ็งจำนิทานเรื่องย่าบาฆ่าหมีได้ไหม? นั่นละ มันเป็นพรานด้วย เป็นแม่บ้านแม่เรือนด้วย เป็นเมียด้วย แล้วแต่เอ็งเถอะแก้วเฮือน เรื่องผัวเรื่องเมียบังคับกันไม่ได้ ห่าปีหกปีภายในหน้าค่อยวากัน”

(มาลา คำจันทร์, 2550: 128 – 129)

ข้อความดังกล่าวเป็นบทสนทนาระหว่างแก้วเฮือนและมังคละผู้เป็นอาถึงเรื่องความขัดแย้งระหว่างตัวแก้วเฮือนกับแม่ โดยแม่ต้องการให้แก้วเฮือนประพฤติตนให้สมกับเป็นลูกผู้หญิง คือมีกิริยาอาการเรียบร้อยและช่วยรับผิดชอบด้านการบ้านการเรือนซึ่งเป็นสิ่งที่แก้วเฮือนต่อต้าน อาจกล่าวได้ว่าการที่แก้วเฮือนพยายามหลีกเลี่ยงบทบาทที่ของลูกสาวจึงเป็นการต่อต้านความรับผิดชอบที่สังคมกำหนด ดังนั้นมังคละจึงแนะนำหลานสาวว่าให้ไปเป็นพรานอย่างที่ที่ต้องการแต่ก็ต้องประพฤติตัวอย่างที่แม่ต้องการควบคู่ไปด้วย เมื่อแก้วเฮือนทำตามที่มังคละแนะนำ ส่งผลให้เธอกับแม่ขัดแย้งกันน้อยลง และในที่สุดแม่ก็ไม่ได้ขัดขวางความต้องการของเธอ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าภาพของตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ คือ ตัวละครวัยรุ่นหญิงที่สามารถประนีประนอมระหว่างความต้องการของตัวเองและขนบธรรมเนียมประเพณี

ส่วนคำแนะนำของมังคละผู้เป็นอาที่สอนให้แก้วเฮือนทำหน้าที่ของแม่บ้านแม่เรือนควบคู่ไปกับการเป็นพรานถือเป็นมุมมองของผู้ประพันธ์ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงตามแนวคิดของสำนักสตรีนิยมสายเสรีนิยมซึ่งเน้นให้ผู้หญิงมีบทบาทในพื้นที่นอกบ้านเท่าเทียมกับผู้ชาย แต่ก็ยังคงบทบาทภายในบ้านอยู่เช่นเดิม สตรีนิยมสำนักนี้มุ่งเน้นการให้อิสระจากบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดขึ้น และเน้นการปฏิรูปเชิงกฎหมายหรือสังคมมากกว่าการปฏิรูปโครงสร้างสังคม อาจกล่าวได้ว่าสตรีนิยมสายเสรีนิยมจะมุ่งให้ผู้หญิงเข้าไปอยู่ในพื้นที่สาธารณะทัดเทียมกับผู้ชายแต่ก็ยังเห็นว่าหน้าที่ในบ้านเรือนถือเป็นสิ่งสำคัญและไม่ได้เรียกร้องให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ของผู้หญิงเลย (วารุณี ฤทธิสินสิทธิ์, 2545: 67-69) การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในสังคมไทยส่วนมากก็มีพื้นฐานแนวคิดจาก

สำนักสตรีนิยมสายเสรีนิยม (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2539, อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545: 194) และยังคงไหลเวียนอยู่ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน

เห็นได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 3 เรื่องนี้ต่างใช้การเปลี่ยนผ่านของตัวละครวัยรุ่นเพื่อชี้ให้เห็นพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่สังคมไทยคาดหวัง กล่าวคือ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **วัยฝันวันเยาว์ เขี้ยวเสือไฟ** และ **อาม่าบนคอนโด** ล้วนกำหนดให้ตัวละครเอกของเรื่องมีพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยไม่ดีก่อนจะประสบกับความขัดแย้งหรือความสับสนภายในจิตใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ในตอนท้ายของเรื่อง ซึ่งลักษณะนิสัยในตอนท้ายถือเป็นค่านิยมที่ผู้คนในสังคมไทยต้องการนั่นเอง

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ” มีจุดประสงค์เพื่อเพื่อวิเคราะห์ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นที่สัมพันธ์กับบริบทของสังคมไทย

โดยมีสมมติฐาน คือ วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปรากฏพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับค่านิยมและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ โดยสัมพันธ์กับสังคมไทยในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อม และประเด็นทางชาติพันธุ์ เพื่อชี้แนะเยาวชนไทยเพื่อชี้แนะเยาวชนไปในทิศทางที่สังคมต้องการ

6.1 สรุปผล

จากการศึกษาพบว่าตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สะท้อนภาพของตัวละครวัยรุ่นซึ่งเป็นที่ต้องการของรัฐและสังคมไทย ได้แก่ ตัวละครวัยรุ่นผู้เห็นความสำคัญของการศึกษา ตัวละครวัยรุ่นผู้มีใจอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ตัวละครวัยรุ่นผู้สืบทอดแนวคิดชาตินิยม ตัวละครวัยรุ่นผู้ยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ตัวละครวัยรุ่นชายผู้เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ จิตใจอ่อนโยน และเป็นลูกผู้ชาย ตัวละครวัยรุ่นผู้เอาใจใส่คนรอบข้างและใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ และตัวละครวัยรุ่นหญิงที่สามารถประนีประนอมระหว่างความต้องการของตัวเองและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งภาพของตัวละครเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับค่านิยมและนโยบายของภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในประเด็นการศึกษาและการเรียนรู้ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ชีวิตบ้านป่า**ชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เนื่องจากในช่วงเวลาที่วรรณกรรมทั้งสองได้รับรางวัลเป็นช่วงที่ภาครัฐพยายามขยายการศึกษาให้เยาวชนสามารถเข้าถึงการศึกษามากขึ้นเพื่อผลิตทรัพยากรมนุษย์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **กระท่อม**แสดงตะวันได้วิพากษ์ระบบการศึกษาของไทยซึ่งไม่สามารถไม่ตอบสนองกับวิถีชีวิตท้องถิ่น อีกทั้งยังหล่อหลอมให้เยาวชนไทยที่เข้ารับการศึกษาอยู่ในกระแสของทุนนิยมเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐที่ต้องการพัฒนาระบบ

เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ส่วนเรื่อง **ห้องเรียนไม่มีฝา** ได้นำเสนออีกหนึ่งทางเลือกของการศึกษา ได้แก่การบรรพชาเป็นสามเณร ซึ่งได้ทั้งความรู้ทางโลกซึ่งสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตและความรู้ทางธรรมซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเด็นการนำเสนอปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ชีวิตบ้านป่า** ได้นำเสนอให้เห็นว่าทุกชีวิตบนโลกนี้ล้วนมีคุณค่าเท่าเทียมกันเพื่อสนับสนุนกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติเมื่อช่วงปี พ.ศ. 2520 อันเป็นผลจากนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้มากเกินไปส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ส่วนวรรณกรรมเรื่อง **หุบเขากินคน** ได้ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ป่าไม้ถูกทำลายก็คือนโยบายของภาครัฐ วรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้ยังใช้องค์ประกอบของวรรณกรรมแบบจินตนิยาย (Fantasy) หรือเรื่องเหนือจริงเพื่อนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **ดอกไม้บานที่เชิงภู** ได้นำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าการรุกรานที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการที่ผู้มีอิทธิพลลักลอบตัดไม้อย่างผิดกฎหมาย ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องนี้ล้วนสัมพันธ์กับสถานการณ์ป่าไม้ในประเทศไทยในเวลาดังกล่าว และยังเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐในช่วงนั้นที่ตระหนักว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ต้องนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้เป็นจำนวนมากทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว รัฐจึงมีนโยบายพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ประเด็นทางชาติพันธุ์ วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **หมู่บ้านอาบจันทร์** แสดงถึงความต้องการในการหลอมรวมวัฒนธรรมให้เป็นหนึ่งเดียว โดยการสะท้อนให้เห็นการใช้ชีวิตที่ยากลำบากของชาวปกากะญอและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังก้าวล้ำเข้าไปในวิถีชีวิตของพวกเขา รวมถึงเสนอวิธีการอยู่รอดในความเปลี่ยนแปลงอย่างสงบสุขโดยการเข้ารับการศึกษาจากรัฐไทย และปรับเปลี่ยนความเชื่อจากการนับถือผีเป็นพระพุทธศาสนา ซึ่งเนื้อหาข้างต้นได้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐที่ต้องการขยายการศึกษาไปสู่เยาวชนในพื้นที่ห่างไกลและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้การสนับสนุนให้ชาวปกากะญอได้รับการศึกษาจากรัฐยังเป็นกระบวนการกลมกลืนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กลุ่มน้อยให้เป็นแบบแผนเดียวกับวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคม วรรณกรรมเรื่อง **ลูกป่า** ได้นำเสนอการอยู่ร่วมกันของตัวละครชาวไทยและชาวปกากะญอเพื่อให้ผู้อ่านก้าวข้ามอคติที่มีต่อชาติพันธุ์กลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยใช้บทสนทนาและการกระทำของตัวละครในการแสดงถึงคุณธรรมอันสูงส่งของชาวปกากะญอ เพื่อชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของมนุษย์ไม่ได้วัดที่ชาติพันธุ์หรือชาติกำเนิด เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงภาครัฐล้วนนำเสนอภาพของชาว

ปกากะเอะญอในแง่ลบและเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ชาวปกากะเอะญอในสังคมไทยถูกมองด้วยทัศนคติทางลบ วรรณกรรมเรื่อง **หุบเขากินคน** ได้นำเสนอการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างชาว กูยและชาวไทยเพื่อสลายนอคติทางชาติพันธุ์ที่คนไทยมีต่อชาวกูยหรือชาวกัมพูชาผ่านองค์ประกอบของ วรรณกรรมแบบจินตนิยาย โดยแสดงให้เห็นว่าความเจริญเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนจึงไม่ควรไปดูหมิ่นผู้อื่น แต่วรรณกรรมเรื่อง **หุบเขากินคน** ก็ยังคงปรากฏมุมมองของชาวไทยที่ยังคงกดทับประเทศเพื่อนบ้านซึ่ง เป็นการสืบทอดแนวคิดจักรวรรดินิยมสยาม ความพยายามลดอคติที่มีต่อชาวกัมพูชาถือเป็นการ ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐในขณะนั้นที่ต้องการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน วรรณกรรมเรื่อง **กระท่อมแสงตะวัน** ได้นำเสนอคุณค่าของความเป็นท้องถิ่นและคุณค่าของภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ รวมถึงการสืบทอดและ รักษาอัตลักษณ์ของชาวลาวเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่มียุทธศาสตร์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและเชิดชูคุณค่าภูมิ ปัญญาของผู้สูงอายุ และวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **เพื่อนรักมิตรมิใช่** ได้พยายามสลายนอคติทางชาติพันธุ์ที่ คนในสังคมไทยมีต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยการชี้ให้เห็นว่าเนื้อแท้แล้วชาวญวนหรือชาวเวียดนาม ไม่ได้เลวร้ายดังภาพจำของผู้คนในสังคมไทย เพื่อตอบสนองต่อการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนอย่าง เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2546 อย่างไรก็ตามในวรรณกรรมเรื่องนี้ยังแสดงให้เห็นมุมมองแบบจักรวรรดิ สยามหรือการมองว่าตนเหนือกว่าประเทศเพื่อนบ้าน โดยวางบทบาทให้ตัวละครไทยมีบทบาทเป็นผู้ หยิบยื่นความช่วยเหลือซึ่งมีสถานะที่เหนือกว่าตัวละครชาติพันธุ์อื่น

ประเด็นการเปลี่ยนผ่านและความคาดหวังของสังคม วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง **วัยฝันวันเยาว์** ได้นำเสนอภาพของวัยรุ่นที่สังคมคาดหวัง ได้แก่ การเป็นลูกผู้ชายที่มีจิตใจอ่อนโยนและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ส่วนวรรณกรรมเรื่อง **เขี้ยวเสือไฟ** ได้นำเสนอภาพของเยาวชนหญิงที่สังคมต้องการ ได้แก่ ผู้หญิงที่ สามารถทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้านได้เป็นอย่างดี และวรรณกรรมเรื่อง **อำมาบคนคอนโด** ได้นำเสนอ ภาพของเยาวชนตามความคาดหวังของรัฐและสังคมไทยคือ การเอาใจใส่คนรอบข้างและใช้สื่อสังคม ออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ โดยวรรณกรรมเยาวชนทั้ง 3 เรื่องนี้ต่างใช้การเปลี่ยนผ่านของตัวละคร วัยรุ่นเพื่อชี้ให้เห็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่สังคมไทยต้องการทั้งสิ้น

สังเกตได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นเหล่านี้ล้วนมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับ ค่านิยม ความต้องการของสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากการประกวด หนังสือดีเด่นเป็นการประกวดวรรณกรรมที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลที่มีอำนาจในการคัดสรรสื่อการเรียนรู้ ส่งผล ให้วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นหลายเรื่องได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนังสืออ่านนอก

เวลาในหลักสูตรการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ดังนั้นวรรณกรรมเยาวชนกลุ่มนี้จึงมีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการและนโยบายของรัฐ

6.2 อภิปรายผล

จากการศึกษา “ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ” พบว่าผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับสมมติฐานบางประการ กล่าวคือ ในสมมติฐานผู้ศึกษาพบตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยเพียง 3 ประเด็นเท่านั้น ได้แก่ ประเด็นทางการศึกษา ประเด็นสิ่งแวดล้อม และประเด็นทางชาติพันธุ์ แต่ในผลการศึกษาผู้ศึกษาได้พบตัวละครวัยรุ่นที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยมากกว่าสมมติฐาน 1 ประการ ได้แก่ “ตัวละครวัยรุ่นกับความเป็นชายและความเป็นหญิง”

การศึกษา “ตัวละครวัยรุ่นในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ” ยังสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กของไทยที่ได้รับรางวัล: การวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม และวาทกรรม (2547) ที่แสดงให้เห็นว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการสืบทอดความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์หลักที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม โดยการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นได้ต่อยอดให้เห็นว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัยต่างแฝงความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนอยู่ใน “ตำแหน่ง” ที่ถูกต้องสมควรในสังคมไทย

นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่านอกจากวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจะแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่ภาครัฐมีต่อเยาวชนไทยแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงอำนาจของภาครัฐในการคัดสรร “ความรู้” “ค่านิยม” รวมถึง “อุดมการณ์” ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้สื่อการสอนทั้งแบบเรียนวิชาต่าง ๆ และหนังสืออ่านนอกเวลา รวมถึงวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการอย่างวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น ดังนั้นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นจึงมีเนื้อหาบางส่วนที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลาเดียวกับที่วรรณกรรมแต่ละเรื่องได้รับรางวัล

อย่างไรก็ตามวรรณกรรมกลุ่มนี้มีได้ทำหน้าที่เพียงแค่การตอบสนองต่อนโยบายรัฐเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นยังวิพากษ์นโยบายของหน่วยงานรัฐ ดังเช่น วรรณกรรมเรื่อง **กระท่อมแสงตะวัน** ที่สืบทอดแนวคิดและนโยบายชาตินิยมแต่วิพากษ์การจัดการศึกษาของรัฐ วรรณกรรมเรื่อง **ลูกป่า** ที่พยายามตอบโต้ทัศนคติทางลบที่รัฐมีต่อชาวปกากะญอ

หรือ วรรณกรรมเรื่อง **หุบเขากินคน** ที่พยายามสลายนคติที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านตามนโยบายของรัฐ แต่ขณะเดียวกันก็วิพากษ์นโยบายรัฐที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมไป เป็นต้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

1) ควรศึกษาควรศึกษาตัวละครในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมไทย

2) ควรศึกษาตัวละครสำคัญซึ่งไม่ใช่มนุษย์ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

รายการอ้างอิง

หนังสือ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการ
ใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

خمซาดี. (2547). เพื่อนรักริมโขง. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2524). นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. “การศึกษา.” สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 2 (2525): 159–181.

_____ . “ทรัพยากรป่าไม้”. สารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 3 (2520): 167-201.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2545). นโยบายเยาวชนแห่งชาติและ
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ.2545-2554). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

เจด็จ คชฤทธิ์. (2554). เด็กกับหนังสือ: คู่มือเพื่อความเข้าใจเด็กและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ:
บ้านหนังสือ.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บุรพาสาน.

_____. (2545). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.

ชัยภร แสงกระจ่าง. (2557). อาม่าบนคอนโด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คมบาง.

ชัยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2560). วาทกรรมการพัฒนา อำนาจ ความรู้ เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

โชติ ศรีสุวรรณ. (2536). **ดอกไม้บานที่เชิงภู**. กรุงเทพฯ: บางหลวง.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). **นวนิยายกับสังคมไทย 2547-2500**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการ
เผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ มาสจรัส. (2544). **กระท่อมแสงตะวัน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). **นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา: คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2531). **การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2548). **วรรณคดีสำหรับวัยรุ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2537). **สังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ธงชัย วินิจจะกุล. (2560). **คนไทย / คนอื่น**. นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.

ธารา ศรีนุรักษ์. (2558). **ห้องเรียนไม่มีฝา**. กรุงเทพฯ: แพรวยาวชน.

นวลจันทร์ รัตนากร, ชุตินา สัจจามันท์ และมารศรี ศิวรักษ์. (2529). **รางวัลวรรณกรรมไทย พ.ศ.
2450 – 2529**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นิตยา วรรณกิตร์. (2559). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. นนทบุรี: อินทนิล.

ป๊อพอ. (2540). **ชีวิตข้าปกากะถั่ว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี.

ประมุข เพชรสว่าง. (2534). **ป่าไม้กับที่ดินทำกิน: ข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อเสนอแนะ**. กรุงเทพฯ:
สถาบันนโยบายศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ประยูรศรี สุยะศุนานนท์. (2521). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะ
ครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทบุรีเกษม.

ประสิทธิ์ มุสิกเกษม. (2548). **ชีวิตบ้านป่า**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ปราณี เชียงทอง. (2526). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ปราณี รามสูต. (2528). **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ปราณี วงษ์เทศ. (2559). **เพศและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาตาแฮก.

พนัส หันนาคินทร์. (2521). **การสอนคำนิยาม**. พิษณุโลก: โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2549). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรสุข เกิดสว่าง. (2556). **ตัวตนคนปกากะญอ : ภาพจากสายตาคนปกากะญอชายแดนไทย-พม่า ตอนเหนือ**. เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิบูลย์ศักดิ์ ละครพล. (2528). **วัยฝันวันเยาว์**. ฝันวัยเยาว์. กรุงเทพฯ: สุฝัน.

เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2523). **คำนิยามในสำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). **พัฒนาการมนุษย์**. กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.(2553). **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมไทย**. 2เล่ม. นนทบุรี: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2555). **ประมวลสาระวิชาโลกาภิวัตน์ศึกษา**. 3เล่ม. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

มาลา คำจันทร์. (2540). **หุบเขากินคน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

_____ . (2544). **ลูกป่า**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

_____ . (2550). **เขี้ยวเสือไฟ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

_____ . (2551). **หมู่บ้านอาบจันทร์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

มูลนิธิ 14 ตุลา. (2556). **บันทึกเหตุการณ์ 14 ตุลา ผ่าน 13 กบฏ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 14 ตุลา.

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชนิกร เศรษฐโร. (2536). **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ. (2547). **เด็กไทยวันนี้เป็นอยู่อย่างไร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

วนิดา สิทธิธรรณฤทธิ์. (2523). **การศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2558). **The Last Hero: ชีวิตและความตายของลูกผู้ชายชื่อ สิบ นาคะเสถียร**. กรุงเทพฯ: อະบุ๊ก.

วันทนีย์ วาสิกะสิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2545). **สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). **สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

วิชัย ตันศิริ. (2549). **อุดมการณ์ทางการศึกษา: ทฤษฎี และภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2551). **สังคมไทย: ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2538). **สารานุกรมชนชาติไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2525). **คู่มือการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม 9 ประการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเสขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. (2518). **ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **หนังสือดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2553). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). **แนวทางการพัฒนาและประเมินค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สีบ นาคะเสถียร. (2549). **ตะโกนก้องจากพงไพร: รวมผลงานและความคิดของสีบ นาคะเสถียร**. (พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มุลินีสีบนาคะเสถียร.

สุพัตรา ชุมเกต. (2524). **การศึกษาไทย: อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพัตรา สุภาพ. (2534). **สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). **อ่านเมือง เรื่องคนกรุง วรรณกรรม วิถีความสัมพันธ์ และภาพแทนของพื้นที่**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2548). **วัฒนธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). **นโยบายและการจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อานนท์ อาภาภิรม. (2515). **มนุษย์กับสังคม: สังคมและวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: ภาควิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อารี ไสตติพันธุ์ และคณะ. (2520). **พื้นฐานการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). **วรรณกรรมกับสังคม: ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัย

กอบพร ธิรเจริญสกุล. (2557). “องค์ประกอบของแฟนตาซีในการนำเสนอปัญหาครอบครัวและปัญหาสิ่งแวดล้อมในนวนิยายชุด เดอะ สไปเดอร์วิก โครนิเคิลส์ ของ โทนี ดิเตอร์ลิซซี และฮอลลีแบล็ก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษณา ชาพิมล. (2547). “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด ระหว่างปีพุทธศักราช 2546-2555”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- จิตาภา พงษ์ชูบ. (2549). “การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงการโรงเรียนสองภาษาโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนพล วิทยาสิงห์ และบุรณ์เชน สุขคุ้ม. (2556). "วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อจังหวัดศรีสะเกษ". รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ฉัชร ฤกษ์ฉาย. (2558). "การวิเคราะห์คุณค่าและการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาการทำมีด: กรณีศึกษาหมู่บ้านอรัญญิก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา". วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัญญา สังข์พันธานนท์. (2553). "วรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ: วาทกรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิธิมา คุณะดิลก. (2549). “วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2530–2544 ลักษณะเด่นกับมาตรฐานการตัดสิน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ ยิ่งปากน้ำ. (2551). "แนวคิดทางสังคมว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พินอำไพ สิริบุชกะ. (2543). "ภาพลักษณ์ชนกลุ่มน้อยในนวนิยายไทย: การวิจารณ์เชิงสังคม". วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาคศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล และคณะ. (2560). "สิทธิของชุมชนชาวกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) กับการดำเนินเขตวัฒนธรรมพิเศษไร่หมุนเวียนในพื้นที่ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรรมที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชนกะเหรี่ยงในภาคเหนือ". รายงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ภัทรขวัญ ทองเถาว์. (2554). “ภาพคนชายขอบในวรรณกรรมเยาวชน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มันที บัญญัติ. (2539). “วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเยาวชนของ มาลา คำจันทร์ ที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

ยศ สันตสมบัติ และคณะ. (2548). “อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของ รัฐชาติในสังคมไทย”. รายงานวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศตวรรษ เปียงบุญทา, สรณี สงค์เปี้ยสัจจ์ และทัทยา จันทรมังกร. (2547). “หนังสือเด็กที่ได้รับรางวัล: การวิเคราะห์เชิงวาทกรรมและวรรณกรรม”. รายงานวิจัย ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริพร ศรีวรกานต์. (2551). “วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับไทยช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990: การศึกษาเปรียบเทียบ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ. (2551). “สุภาพบุรุษ ในพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัชญา อาริมิตร. (2557). “การศึกษาตัวละครวัยรุ่นชายผู้แพ้ในวรรณกรรมเยาวชนอเมริกันช่วงทศวรรษ 2000”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หฤทัย รามสูต. (2542). “การศึกษาเปรียบเทียบการเสนอภาพเยาวชนในวรรณกรรมต่างวัฒนธรรม”. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภันตรี กันเดช. (2549). “การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2549”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความ

กุลภา วจนสาระ. (2555). มองหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านคนชายขอบ. ใน กุลภา วจนสาระ

และกฤตยา อาชวนิจกุล (บรรณาธิการ), **ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

กฤติดา ทศนพิทักษ์ และคณะ, "การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น", **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา** 10, 2(ก.ค.-ธ.ค. 2559): 85-97.

ฉันทนา โสวัตร. (2553). เมื่อการศึกษาเรียนรู้กลายเป็นเครื่องมือขึ้นราคานิยมทางวัตถุ. ใน เนาวรัตน์ พลายน้อย (บรรณาธิการ). **พลังแห่งการศึกษาเพื่อสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐพล โสถถิรัตน์วิโรจน์, "จริยศาสตร์ของการพัฒนา: บทสำรวจวิวัฒนาการว่าด้วยการพัฒนา", **วารสารปัญญาภิวัฒน์** 5, 2(ม.ค.-มิ.ย. 2557): 274-288.

ทงศ์ จันทะมาตย์ และธัญญา สังขพันธ์านนท์, "ภาพแทนของธรรมชาติดกับสิ่งแวดล้อมและพลวัตของสำนักเชิงนิเวศในนวนิยายไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475-2556", **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร** 7, 1(ม.ค.-ก.พ. 2562): 213-223.

ทรงศิริ เหล่าทรัพย์เจริญ และคณะ, "การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่น", **รามาริบัติพยาบาลสาร** 19, 1(ม.ค.-เม.ย. 2556): 31-47.

บังอร บุญปิ่น, "กลุ่มชาติพันธุ์ลาวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม", **วารสารวิทยาลัยนครพนม** 8, 1(ม.ค.-เม.ย. 2561): 103-112.

บุญมี ภูด่านจัว, "ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน: การประยุกต์ใช้ในการพยาบาลครอบครัว". **วารสารสภาการพยาบาล** 28, 4(ต.ค.-ธ.ค. 2556): 107-120.

ประสิทธิ์ ลิปรีชา, "ระบบการศึกษาและภาษาในกระบวนการสร้างรัฐชาติไทย", **วารสารสังคมศาสตร์** 19, 1(2550): 278-309.

ปิยะ ศักดิ์เจริญ, "ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวความคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง: กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต", **วารสารพยาบาลทหารบก** 16, 1(ม.ค.-เม.ย. 2558): 8-13.

ภพรัตน์ พันธุ์ประสิทธิ์, "รัก ในกระแสความเปลี่ยนแปลงของหนุ่มสาวชนบทไทยช่วงทศวรรษ 2520-

2530", **มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์** 2, 1(ม.ค.-มิ.ย. 2557): 47-72.

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, “โลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นนิยม กับการโยกย้ายถิ่น”, **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา** 2, 2(ก.ค.-ธ.ค. 2557): 1-15.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2531). **คนกับป่าไม้: สถานการณ์ ปัญหา และอนาคต.** เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องคนกับป่าไม้: สถานการณ์ ปัญหา และอนาคต เมื่อวันที่ 8 - 9 ก.ย.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์, “ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย”, **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 7, 1(ม.ค.-มิ.ย. 2559): 160-185.

สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล, "ผลกระทบของการบริหารการพัฒนาตามแนวทางระบบเศรษฐกิจทุนนิยมผูกขาดต่อการทำลายระบบคุณค่าในสังคมไทย", **วารสารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย** 10, 2(ก.ค.-ธ.ค. 2558): 85-107.

สื่อออนไลน์

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, **พัฒนาการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**, เข้าถึงเมื่อ 6 มี.ค. 2563, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20170419-093427-318548.pdf>

บัญญัติ สาลี, **ถูก: ว่าด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา และตำนาน**, เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 มี.ค. 2563, จาก http://human.msu.ac.th/husoc/doc/doc_research/001.pdf

บัณฑิต นิถาวร, **ทุนนิยมกับความเหลื่อมล้ำ**, เข้าถึงเมื่อ 19 พ.ค. 2563, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/50546>.

ปราโมทย์ นิตินพจน์, **การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการตีมีดอรัญญิกเพื่อพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาบ้านต้นโพธิ์และบ้านไผ่หนอง ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**, เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 มี.ค. 2563, จาก <http://www.islocal.ru.ac.th/images/ispdf/is60/6014880026.pdf>

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, **รายงานสถานการณ์ป่าไม้ไทย 2560-2561**, เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 ม.ค. 2562,

จาก <https://www.seub.or.th/document/สถานการณ์ป่าไม้/รายงานสถานการณ์ป่าไม้-6/>.

_____ , สัมปทานป่าไม้ บทเรียนจากสายน้ำเลือด, เข้าถึงเมื่อ 20 ต.ค. 2562, จาก <https://www.seub.or.th/seub/บทความ/สัมปทานป่าไม้-บทเรียนจา/>.

วราพงษ์ ป่านแก้ว, วิถีคนเมือง ชีวิตป่วน สังคมป่วย, เข้าถึงเมื่อ 23 พ.ค. 2563, จาก <https://www.posttoday.com/life/healthy/388999>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เข้าถึงเมื่อ 20 พ.ย. 2562, จาก <https://www.obec.go.th/archives/12738>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11, เข้าถึงเมื่อ 27 ม.ค. 2562, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=develop_issue

ห้องสมุดสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การประกวดหนังสือดีเด่น, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2559, จาก <http://www.lib.obec.go.th/portal/node/5>.

อรทัย ชื่นมณุษย์, จิตวิทยาอคติ, เข้าถึงเมื่อ 5 ก.พ. 2560, จาก <http://e-book.ram.edu/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=PC265>.

อภิวัฒน์ รัตนวราหะ, คนไทยในอนาคตคือคนเมือง, เข้าถึงเมื่อ 21 พ.ค. 2563, จาก <https://www.the101.world/future-urbanites/>.

ภาคผนวก

เรื่องย่อวรรณกรรมเด็กและเยาวชนที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่น

เรื่อง: ชีวิตบ้านป่า (พ.ศ. 2521)

ผู้แต่ง: ประสิทธิ์ มุสิกเกษม

กลายเป็นเด็กบ้านป่า เดิมทีเขาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านและได้ศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นก็ต้องออกจากโรงเรียนเพราะที่บ้านมีฐานะยากจน พ่อแม่ของเขาต้องการมีฐานะที่ดีขึ้นจึงตัดสินใจย้ายไปจับจองที่ในป่าเพื่อทำไร่และสวนยางพารา ซึ่งทำให้เขาต้องจากสังคมที่ตนคุ้นเคยและเพื่อน ๆ รวมถึงความใฝ่ฝันที่จะศึกษาต่อ

เมื่อย้ายไปอยู่บ้านป่าเขาก็ได้พบเจอเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ทั้งงูเหลือมที่เข้ามาลักไก่ไข่ของเขาไปกินและต้องถูกพ่อฆ่าเพื่อนำหนังไปขาย ห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้อยใหญ่ในป่า การเผาป่าเพื่อทำไร่ทำสวนจนทำให้ผึ้งทั้งหลายต้องตาย การดักจับนกที่กำลังจะอมน้ำไปป้อนลูก รวมถึงภัยอันตรายจากป่า แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่โหดร้ายที่สุดที่กลายเป็นประสบการณ์คือความโหดร้ายของมนุษย์ที่กระทำต่อสัตว์ต่าง ๆ ทั้งเพื่อความอยู่รอดของตนเองและเพื่อความสนุกสนาน กลายเป็นว่าเขาเคยเป็นนายพรานอย่างพ่อและคนอื่น ๆ ไม่ได้เพราะเขาสงสารสัตว์ป่าเหล่านั้น

วันหนึ่งกลายเป็นเด็กบ้านป่าก็กลับไปหมู่บ้านเพื่อเยี่ยมเยียนเพื่อนสนิทอย่างคิน กลายกับคินเที่ยวเล่นกันอย่างสนุกสนาน เด็กชายทั้งสองเห็นเด็กคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านนำกลอยไปผสมกับซากสัตว์เพื่อล่อนกแด้ง เมื่อนกแด้งกินเนื้อสัตว์ผสมกลอยก็เมามากจนไม่สามารถบินได้ เด็กกลุ่มนั้นรุมตีกอยอย่างสนุกสนานจนมันตาย กลายกับคิน พยายามห้ามเด็กกลุ่มนั้น แต่ไม่มีใครฟังพวกเขา ทั้งสองสงสารนกแด้งมาก เหตุการณ์ดังกล่าวยิ่งทำให้คินมั่นใจว่าเขาไม่ต้องการเป็นนายพราน

กลายเป็นเพื่อนคนหนึ่งชื่อว่าต้อยซึ่งได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น กลายเป็นเพื่อนที่สนิทมาก เขาชอบพูดคุยกับต้อยเพราะต้อยรอบรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ และมีกิริยาสุภาพเรียบร้อยต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน แท้จริงแล้วเขายังคงต้องการศึกษาต่อเพื่อเปิดโลกกว้าง ยิ่งกลายเป็นว่าต้อยมีอนาคตรุ่งเรืองแต่ตนเองกลับต้องอยู่ในป่าเขาเพียงลำพังกลายเป็นที่หวาดหวั่น

วันหนึ่งต้อยพาครูกระจ่างและครูไพโรจน์มาเที่ยวที่บ้าน กลายเป็นพ่อของต้อยเป็นผู้พาครูทั้งสองไปเที่ยวป่า เมื่อครูรู้ว่ากลายเป็นเด็กบ้านป่าก็ตั้งใจสัญญาว่าจะช่วย พ่อของกลายเป็นขอเวลาเก็บ

เงินก่อนให้พร้อมแล้วจะส่งให้กลับไปเรียนกับครู ก่อนที่กลายจะไปเรียนเขาขอให้พ่อสัญญาว่าจะเลิก
ล่าสัตว์ พ่อรับปากกลายเพราะฐานะทางการเงินดีขึ้นแล้ว คินนั้นกลายนอนหลับอย่างมีความสุขที่สุด

เรื่อง: หมู่บ้านอาบจันทร์ (พ.ศ. 2523)

ผู้แต่ง: มาลา คำจันทร์

นุโปกับหม่องเพอเป็นเพื่อนรักกัน หม่องเพอมีฐานะทางบ้านยากจนมากดังนั้นนุโปกจึงคอย
ช่วยเหลือเพื่อนอยู่เสมอ เมื่อนุโปเห็นว่าบ้านของหม่องเพอไม่มีข้าวกินเขาก็ขอแม่ป็นข้าวสารไปให้
เพื่อน เมื่อครอบครัวเขาได้เนื้อสัตว์มาเขาจะแบ่งไปให้หม่องเพอเสมอ หม่องเพอจึงระลึกอยู่เสมอว่า
ตนเป็นหนี้บุญคุณนุโป

ครอบครัวของหม่องเพอยากจนมาก พ่อของเขาเสียชีวิตเพราะพิษบาดทะยักตั้งแต่นั้นองคน
เล็กยังเป็นเด็กทารก ส่วนแม่ก็มีร่างกายอ่อนแอทำให้ไม่สามารถทำงานหนักได้ หม่องเพอเป็นพี่ชาย
คนโตของพี่น้องชายหญิงอีก 5 คนซึ่งยังเด็กมาก เขาจึงพยายามแบ่งเบาภาระต่าง ๆ ในบ้านเพื่อหวัง
ว่าแม่และน้อง ๆ จะมีชีวิตที่สุขสบายขึ้น เขาหวังให้แม่แต่งงานใหม่ แม่จะได้สุขสบายมากขึ้น แต่แม่
บอกว่าพ่อเป็นคนดีแม่ไม่ยอมให้พ่อเสียใจ แม่อยากเห็นหม่องเพอแต่งงานเพราะเห็นว่าถึงวัยสมควร
แล้ว เด็กหนุ่มได้แต่ครุ่นคิดว่าจะมีใครมาชอบพอตนเองได้ และเริ่มคิดจะออกเรือนเพื่อให้แม่สบายใจ

วันหนึ่งมีคนพรอຍหมูป่า ผู้คนในหมู่บ้านจึงร่วมมือกันล่าหมูตัวนั้นโดยมีนุโปและผู้ใหญ่
อีก 4-5 คนเป็นพรานปืน ส่วนหม่องเพอ นุโป และเด็กคนอื่น ๆ เป็นลูกล่าคอยโห่ไล่หมู เมื่อแกะ
รอยจนพบตัวหมูป่า ก็ล้อมเป็นวงกว้าง พรานปืนรับหน้าที่เป็นผู้ยิงแต่พลาด หมูตัวนั้นเพียงได้รับ
บาดเจ็บ มันยิ่งทวีความดุร้ายแล้วกระโจนเข้าไปใส่ นุโป หม่องเพอรีบกระชากแขนเพื่อนให้ล้มลงแล้ว
คร่อมทับทำให้นุโปรอดชีวิต แต่ตัวหม่องเพอเองต้องบาดเจ็บหนัก

ถึงฤดูหว่านไถพ่อของนุโปให้นุโปชักชวนหม่องเพอไปทำงานกับครอบครัวตนเอง หม่องเพอยัง
ซาบซึ้งใจ หม่องเพอบอกเพื่อนว่าตนจะไปรับจ้างแม้ว่าไร่นุโป โนโปแย้งเพื่อนว่าคนที่รับจ้างถางไร่ล้วน
เป็นผู้ใหญ่แล้วทั้งนั้น แต่หม่องเพอก็ตอบว่าเขาเองก็โตแล้ว หม่องเพอยังบอกเพื่อนสนิทว่าเขาตั้งใจจะ
แต่งงานกับเด็กสาวคนไหนก็ได้เพื่อให้แม่สบายใจ และต้องการคนมาช่วยดูแลบ้านยามที่เขาต้องไป
ทำงานไกลบ้าน ใจจริงของเด็กหนุ่มเขาพึงใจในตัวของเธอแต่เขาจะคิดเยี่ยมตัวว่าตนยากจนไม่
เหมาะสมกับเด็กสาวซึ่งตัวเขาเองก็เป็นทุกข์กับเรื่องนี้จนเพื่อนรุ่นพี่ที่ต้องปลอบใจว่าเขาเองยังเด็กไม่
จำเป็นต้องคิดเรื่องการออกเรือน

หลังจากนุโปไปเก็บลูกก่อเขาก็ล้มป่วยหนัก เป็นไข้หนาวสั่น ร่างกายที่เคยแข็งแรงกลับซบ
ผอมจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ผิวกีเปลี่ยนเป็นสีเหลืองซีด พ่อกับแม่ของนุโปพาลูกชายไปให้หมอผี

รักษา พ่อหมอบอกว่านุโพลูกผีรังความจึงต้องทำพิธีบวงสรวง แต่อาการของนุโปกี่ไม่ดีขึ้น จนพระสงฆ์รูปหนึ่งมาดูอาการของนุโปกี่ ท่านบอกว่านุโปกี่จะเป็นไข้อย่างหรือไข้มานาเรียให้พ่อนุโปกี่รีบพาลูกชายไปอนามัย เมื่อนุโปกี่หายป่วยพระภิกษุได้ขอให้นุโปกี่ไปเรียนที่ในเมืองกับท่าน พ่อนุโปกี่ตกลง

ต่อมาไม่นานแม่ของหม่องเพอที่ป่วยเรื้อรังก็สิ้นลมทิ้งให้หม่องเพอดูแลน้อง ๆ เพียงลำพัง ถึงเวลาจากลานุโปกี่ต้องไปเรียนในเมือง ส่วนหม่องเพอต้องทำงานและดูแลน้องที่ยังเล็ก เด็กทั้งสองจึงจากกันด้วยความอาลัย

เรื่อง: ลูกป่า (พ.ศ. 2525)

ผู้แต่ง: มาลา คำจันทร์

เมืองคำเป็นเด็กพื้นราบลูกชายผู้ใหญ่บ้าน ครั้งแรกที่เขาได้เจอยาชิ เด็กชายกำลังตอนกอยู่ยาชิบังเอิญยิงอีเห็นจนตกใจบินหนีไป เมืองคำจึงโกรธมาก เขาชกต่อยยาชิแต่ยาชิไม่ได้ตอบโต้ โชคดีที่พ่อของเมืองคำและพ่อของยาชิมาแยกเด็กชายทั้งสองคนก่อนที่เมืองคำจะลงมือรุนแรง เมื่อกลับถึงบ้านเมืองคำถูกพ่อตำหนิอย่างหนักและสั่งสอนว่าอย่ารังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยให้ดูปู่หลุกผู้เป็นเสื่อบ้านเป็นตัวอย่าง เมืองคำรู้สึกผิดมาก เขาตั้งใจจะขอโทษยาชิให้ได้ เมื่อพบกันครั้งต่อมา เมืองคำจึงเอ่ยปากขอโทษและปรับความเข้าใจ เด็กชายทั้งสองจึงกลายเป็นเพื่อนรักกันที่สุดในที่สุด

ยาชิเป็นเด็กที่มีสติปัญญาดี เขาชอบเรียนหนังสือและใฝ่ฝันอยากเป็นครูแต่ฐานะทางบ้านยากจน มาก ดังนั้นเขาจึงต้องสอบชิงทุนถึงจะได้เรียนต่อ เมื่อประกาศผลสอบ ยาชิกลับสอบได้ที่สอง ส่วนที่หนึ่งเป็นของซุทอเด็กชายชาวปกากะญอที่มีฐานะร่ำรวย ยาชิเสียใจมาก ทางผู้ให้ทุนเห็นว่าฐานะทางบ้านของ ซุทอร่ำรวยอยู่แล้วจึงมอบทุนให้ยาชิแทนทำให้ครอบครัวของซุทอไม่พอใจมาก ส่วนเมืองคำเขาไม่ยอมเรียนต่อแต่ถูกพ่อบังคับจึงต้องเรียนต่อ

เปิดเทอม ยาชิ เมืองคำ และซุทอต้องพักที่หอพักของโรงเรียนเพราะบ้านอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอมาก ทั้งที่โรงเรียนและที่หอพักเต็มไปด้วยกฎระเบียบทำให้เมืองคำเริ่มอึดอัด อีกทั้งเขายังรู้สึกว่าสติปัญญาของตนไม่ดีเท่ายาชิ ยิ่งเรียนก็ยิ่งไม่รู้เรื่อง ยิ่งดีที่ยาชิคอยช่วยอธิบายบทเรียนที่เขาไม่เข้าใจ ในขณะที่เดียวกันยาชิก็ถูกเด็กพื้นราบคนอื่น ๆ รุมรังแกเพราะมองว่าเป็นชาวปกากะญอล้ำหลัง แม้เมืองคำจะคอยช่วยเหลือแต่ก็ไม่สามารถกันเด็กพื้นราบที่คอยกลั่นแกล้งยาชิทั้งหมดได้ แต่สิ่งที่ทำให้ยาชิรู้สึกแค้นมากที่สุดคือ ซุทอซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็น “สุนทร” พยายามปกปิดไม่ให้ผู้อื่นทราบว่าตนเองเป็นชาวปกากะญอ อีกทั้งยังทำตัวเย็นชาเห็นห่างและยังกลั่นแกล้งทั้งที่เป็นชาวปกากะญอด้วยกัน

ยังอยู่ที่โรงเรียนเมืองคำยิ่งรู้สึกอึดอัด เขาต้องการเป็นอิสระจากกฎระเบียบต่าง ๆ ใจของเขา โหยหาท้องทุ่งกว้างและป่าใหญ่ เมืองคำแข็งซึมลงทุกวัน ๆ เขาพยายามชวนยาชิหนีกลับบ้าน ยาชิจึงพยายามให้สติเพื่อนว่าอีกไม่นานจะปิดภาคเรียนแล้วให้เมืองคำอดทนรออีกไม่นาน เมื่อปิดภาคเรียน เมืองคำได้ระบายความคับข้องใจของตนให้พ่อฟัง พ่อแนะนำให้เมืองคำต่อสู้กับบทเรียนอย่างกล้าหาญ เมื่อเปิดภาคเรียนเมืองคำพยายามตั้งใจเรียนขึ้นมาก

ซูทอกกล่าวหาว่ายาชิขโมยนาฬิกาของตนจนครูดโทษยาชิ ยาชิจึงพยายามหาทางพูดคุยกับซูทอเพื่อถามทำไมซูทอจึงเย็นชาและกลั่นแกล้งตนทั้งที่เป็นชนชาติพันธุ์เดียวกัน ซูทอบอกเพียงว่าไม่ต้องการพูดคุยกับยาชิเพราะตนอายุและไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบว่าตนเป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อย คินนั้นซูทอป่วยหนักยาชิจึงนำผ้าทอมือของตนไปห่มให้ ซูทอยอมรับในน้ำใจของยาชิเขาสารภาพกับครูว่าเขาเป็นคนใส่ร้ายยาชิเรื่องนาฬิกาเอง

จบภาคเรียนการศึกษาพ่อของยาชิประสบอุบัติเหตุจนไม่อาจทำงานหนักได้เหมือนเดิม ยาชิจำต้องออกจากโรงเรียนเพราะต้องทำงานและดูแลพ่อแม่ เมืองคำกับซูทอจึงตัดสินใจว่าจะตั้งใจศึกษาเป็นครูเพื่อสานฝันให้ยาชิ ส่วนยาชิเองก็สามารถยอมรับชะตาชีวิตและสามารถก้าวเดินต่อไปอย่างมั่นคง

เรื่อง: วัยฝันวันเยาว์ (พ.ศ. 2528)

ผู้แต่ง: พิบูลย์ศักดิ์ ละครพล

วรรณกรรมเด็กและเยาวชนเรื่องวัยฝันวันเยาว์เป็นเรื่องราวในความทรงจำของทิมวรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความงดงามของสังคมชนบท ความสนุกสนานในวัยเยาว์ และความรักในวัยแรกรุ่น

ทิมเป็นลูกชายคนโตของแม่ พ่อของเขาเสียชีวิตไปตั้งแต่เขายังไม่เกิด ต่อมาแม่ได้แต่งงานใหม่กับนายตำรวจซึ่งเอ็นดูเขามาก แม่กับพ่อเลี้ยงมีน้องให้เขา 2 คน โดยน้องคนแรกเป็นผู้หญิง ส่วนคนที่สองเป็นผู้ชาย ทิมเป็นเด็กจิตใจดีแต่เขาก็ยังชอบเล่นซุกซนและต่อต้านกฎระเบียบต่าง ๆ ของแม่ หากในท้ายที่สุดทิมก็เรียนรู้ว่าคำสั่งสอน รวมถึงกฎระเบียบของแม่ล้วนเป็นประโยชน์ต่อเขาทั้งสิ้นทิมสนิทสนมกับน้ำชายมากจึงชอบทำสิ่งต่าง ๆ เลียนแบบน้ำชายของตน

เมื่อครั้งไปเข้าค่ายพักแรมในรายวิชาลูกเสือ เขาตื่นเต้นมากจนนอนไม่หลับ ทิมสอบผ่านลูกเสือระดับตรีเขาภูมิใจในตนเองมาก ครบกำหนดต้องกลับบ้าน ทิมต้องเดินทางไกลโดยมีจุดหมายอยู่ที่บ้านของตนเขาเดินแต่ละก้าวด้วยความภาคภูมิใจ เพื่อน ๆ ของเขาพยายามชวนเขาให้นั่งรถยนต์

กลับบ้าน แต่ทิมยืนยันจะทำตามคำสั่งของครูแม้รู้ว่าถึงเขาจะขึ้นรถกลับบ้านครูก็ไม่ให้เขาสอบตก ในที่สุดทิมสามารถอดทนเดินจนถึงบ้านได้

ทิมชอบไปดูแมลงกว้างที่บ้านน้ำแทนโดยเฉพาะกว้างชนซึ่งจะนำไปสู่กันเหมือนการชนไก่ของน้องสาวของทิมเองก็อยากได้กว้างชนด้วย ทิมและทองตื่นตื่นกับแมลงกว้างมาก แม่พยายามห้ามปรามให้สองพี่น้องหาของเล่นอื่นมาเล่นแทนโดยนำเรื่องบาปบุญมาสอน แต่ทิมก็ไม่เชื่อแม่ เขาขอน้ำแทนตามไปที่บ่อนกว้างด้วย วันนั้นกว้างของน้ำแทนชนแพ้ทำให้หน้าหัวเสียมากจึงโยนกว้างตัวนั้นเข้ากองไฟ ทิมสงสารแมลงกว่าตัวนั้นมากและเริ่มไม่สบายใจ เช้าวันรุ่งขึ้นทองตกต้นมะพร้าวเพราะพยายามจะจับกว้างชน ทิมสัญญาว่าจะไม่บอกแม่เรื่องที่ทองตกต้นมะพร้าวแต่ทองก็ต้องเลิกเล่นกว้าง ทิมไม่นึกอยากเล่นกว้างอีก เขานึกถึงแต่ภาพกว้างที่ถูกเผาในกองไฟ นี่เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ทิมเริ่มตระหนักถึง “บาป”

ทิมอยากมีกางเกงขายาวมากโดยเฉพาะกางเกงยีนส์ เมื่อปิดเทอมหน้าร้อนเขาขอให้แม่ช่วยทำลวดช่องให้เขาหาบขายเพื่อเก็บเงินซื้อกางเกงยีนส์ แม่เด็กขายจะรู้สึกขัดใจอยู่บ้างแต่เขาก็สามารถขายขนมจนมีเงินพอซื้อกางเกง ทิมตื่นตื่นมากเขาขอให้เพื่อนรีบพาเขาไปซื้อทันที กางเกงยีนส์ที่ทิมซื้อามีขนาดใหญ่เกินไปแต่เขาภูมิใจกับมันมาก กางเกงยีนส์ทำให้เขาเป็นที่สนใจของ เพื่อน ๆ นิสัยของทิมเริ่มเปลี่ยนไป เด็กชายเริ่มทะนงตนมากขึ้นจนเหยียดหยามเพื่อนที่ไม่มีกางเกงขายาว อีกทั้งเขายังกล้าหนีเรียนด้วย จนกระทั่งวันหนึ่งเพื่อนชวนทิมไปเล่นน้ำ ทิมปฏิเสธในครั้งแรกเพราะกลัวกางเกงยีนส์ตัวเก่งหลุดหาย แต่เขาทนคำคะยั้นคะยอไม่ไหวจึงลงเล่นน้ำด้วย กางเกงยีนส์มีเนื้อผ้าหนาหนักเมื่อเปียกน้ำน้ำหนักยิ่งเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งกางเกงของทิมยังมีขนาดใหญ่ไม่พอดีตัวจึงทำให้กางเกงหลุดลอยไปกับสายน้ำ ทิมซิมเศร้าไปหลายวัน สุดท้ายเขาก็กลับมาเป็นเด็กประพฤติดีเช่นเดิม

แม้ว่าพ่อเลี้ยงของทิมจะเอ็นดูทิมมาก แต่เขาก็ไม่เข้าใจลูกเลี้ยงดีพอ เขาต้องการเอาใจลูกเลี้ยงจึงขุดบ่อปลาขึ้นในบริเวณบ้านซึ่งต้องตัดต้นไม้ใหญ่ไปหลายต้น แต่ความจริงแล้วทิมรักต้นไม้ทุกต้นที่อยู่รอบตัวเขา เมื่อรู้ว่าพ่อเลี้ยงโค่นต้นไม้ที่รักของตนไปแล้ว เขาทั้งโกรธทั้งเสียใจ ทิมจึงตัดสินใจย้ายไปอยู่กับป้าที่เชียงราย ขณะที่อยู่เชียงรายทิมได้สนิทสนมกับตาอยู่ชายชราซึ่งประกอบอาชีพเป็นคนเก็บขยะของเทศบาล ตาอยู่มีนิทานมากมายเล่าให้ทิมฟัง ชายชราเอ็นดูทิมเหมือนลูกหลาน เขาคอยอบรมสั่งสอนและปลอบประโลมยามเด็กชายยามเศร้าสร้อย ทิมมักคิดน้อยใจว่าแม่ไม่รักเพราะแม่ไม่มาเยี่ยมตนที่เชียงรายเลย ตาอยู่พยายามอธิบายให้ทิมฟังว่าไม่มีแม่คนไหนที่ไม่รักลูก ดังนั้นขณะที่ทิมสนิทสนมผูกพันกับชายชราเขาจึงมีความสุขมาก กระทั่งวันหนึ่งทิมไม่พบตาอยู่ที่กระท่อม เด็กชายเที่ยวตามหาจนชาวบ้านบอกว่าตาอยู่เสียชีวิตเพราะหัวใจวายตั้งแต่กลางดึก นาที่นั้นทิมได้แต่ร้องไห้อยู่ในงานศพของชายชรา ทิมอาศัยอยู่กับป้าที่เชียงรายระยะหนึ่งจึงกลับมาอยู่กับแม่

ในวันฟ้าใสทีมสหพายเบ็ดจะไปตกปลาที่ลำห้วย น้ำแทนกำชับหลานชายว่าห้ามเล่นน้ำในห้วย ทีมรับปากแต่ไม่ยอมทำตามคำพูด เมื่อตกปลาเสร็จทีมแอบลงไปเล่นน้ำในลำห้วยซึ่งเชี่ยวชาญกรากทีมหมดแรงพุงตัว ขาเริ่มเป็นตะคริว เขากำลังจะจมน้ำตาย เคราะห์ดีที่ทีมคว้ารากไม้ได้ทันจึงพุงตัวขึ้นฝั่งได้ เมื่อน้ำแทนทราบเรื่องจึงอบรมทีมพร้อมย้ำว่าคราวหลังให้เชื่อฟังผู้ใหญ่

เมื่อครั้งที่ชั้นเรียนของทีมมีนักเรียนใหม่ชื่อลือชัย เพื่อน ๆ ต่างรุมห้อมล้อมชื่นชมลือชัยเพราะเขาหน้าตาดี มีพ่อเป็นนายตำรวจใหญ่ อีกทั้งเขายังมีข้าวของราคาแพงมาอวดเพื่อนเสมอโดยเฉพาะเสื้อกันหนาวสีแดงตัวสวยที่ทีมเห็นแล้วอยากได้จนหลับฝันถึง มีเพียงบุญท้วมคนเดียวที่ไม่ชื่นชมหลงไหลไปกับลือชัย

บุญท้วมมีรูปร่างหน้าตาไม่ชวนมอง มีบุคลิกเงิบขริม เขาเรียนแย่ที่สุดในชั้นทั้งที่ขยันมากกว่าใคร วันหนึ่งลือชัยเข้าไปหาเรื่องบุญท้วมโดยหาว่าบุญท้วมว่าตนเองว่าอวดเบ่ง แม้ว่าบุญท้วมจะปฏิเสธและยอมขอโทษทั้งที่ตนไม่ได้พูด แต่ลือชัยพยายามทำดีทำต่อให้ไม่ได้ เมื่อเห็นว่าบุญท้วมไม่ยอมวิวาทกับตนเอง เขาก็บอกว่าฝ่ายตรงข้ามไม่ใช่ลูกผู้ชาย ทีมผิดหวังในตัวเพื่อนที่ไม่ยอมรับคำท้าบุญท้วมจึงอธิบายให้ทีมฟังว่าลูกผู้ชายต้องไม่ทำตัวระรานผู้อื่น

บุญท้วมและลือชัยลงชื่อแข่งกีฬามวยสากลในวันงานประจำปีของโรงเรียน เมื่อถึงวันงานโรงเรียนของทีมขึ้นชกชนะโรงเรียนอื่นเพียง 3 คู่จาก 10 คู่ ซึ่งก็คือคู่ของบุญท้วม เขาชกชนะติด ๆ กันจนนักมวยจากโรงเรียนอื่นไม่กล้าขึ้นชกกับเขา ส่วนลือชัยเมื่อเห็นว่าโรงเรียนตนแพ้ติด ๆ กันก็ใจเสียไม่กล้าขึ้นชก และเมื่อทีมไปเที่ยวที่บ้านของบุญท้วมเขาพบว่าบุญท้วมเองก็มีเสื้อกันหนาวซึ่งสวยกว่าของลือชัยเสียอีก โดยบุญท้วมบอกว่าที่เขาไม่ใส่เพราะมันดีเกินไปสำหรับตัวเขา

ต่อมาทีมไปสอบแข่งขันที่โรงเรียนเอกชนในถิ่นอื่น เขาได้ชอบพอกับเด็กหญิงต่างโรงเรียน เมื่อถึงวันที่ทีมต้องกลับบ้าน จิตใจของเขาก็ซึมเศร้าเพราะต้องไกลห่างจากเด็กสาวที่ตนพึงใจ เขารู้สึกเหมือนคนจะขาดใจ กินไม่ได้ นอนไม่หลับ ไม่มีใจจะทำอะไรทั้งสิ้น น้ำแทนสังเกตเห็นความผิดปกติของหลานชายจึงชักชวนให้ทีมออกไปที่บึงด้วยกัน น้ำแทนหาเรือได้เพียงสองลำ ทีมขอพายเรือไปคนเดียวทั้งที่ยังพายเรือไม่แข็ง ทันใดนั้นเรือของทีมล่ม สาหร่ายพันตัวเขาไว้อย่างเหนียวแน่นทำให้เขาเริ่มหมดแรง ช้ำร้ายเขายังเป็นตะคริวที่ขา ทีมหมดแรงว่ายน้ำ เขากำลังจะตาย โชคดีที่น้ำของเขาเอะใจจึงมาช่วยได้ทัน เช้าวันต่อมาถึงเขาจะยังมีอยู่บ้างแต่เขาก็ยังสบายดี ทีมจึงตระหนักว่าความรักไม่อาจทำให้เขาเสียชีวิตได้

เรื่อง: เขี้ยวเสือไฟ (พ.ศ. 2531)

ผู้แต่ง: มาลา คำจันทร์

แก้วเฮือนเป็นลูกหลานนายพราน เธออยากเป็นพรานผู้เก่งกาจเหมือนพ่อและอา เธอมีน้องชายคนหนึ่งชื่อคำคงซึ่งมีนิสัยไม่สู้คนต่างกับพี่สาว ดังนั้นคำคงจึงถูกสมศักดิ์ลูกชายของพ่อเลี้ยงซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านรังแกเสมอ แก้วเฮือนได้ตามพ่อและอาเข้าป่า ณ ที่นั้นพวกเขาพบถ้ำที่มีโครงกระดูกของเสือไฟ วันนั้นแก้วเฮือนได้เขี้ยวเสือไฟ ส่วนพ่อได้รับบาดเจ็บที่ขา หลังจากวันนั้นครอบครัวของแก้วเฮือนก็ลำบากมากขึ้น แม่โทษว่าที่ครอบครัวยากลำบากเป็นเพราะเขี้ยวเสือไฟ แม่ต้องการให้แก้วเฮือนนำเขี้ยวเสือไฟไปแลกกับที่ให้พ่อเลี้ยงมาฉีดยารักษาอาการบาดเจ็บให้พ่อ เพราะพ่อเลี้ยงอยากเอาเขี้ยวเสือไฟไปให้ลูกชายตัวเองแต่พอกับแก้วเฮือนไม่ยอม

เมื่ออำมงคละมาเยี่ยมครอบครัวของพี่ชาย เขาพาแก้วเฮือนกับคำคงเข้าป่าเพื่อไปฝึก "กำลังเสือไฟ" และ "หัวใจเสือไฟ" อาบอกว่าแก้วเฮือนมีเขี้ยวเสือไฟก็จริงแต่เธอยังไม่มีหัวใจเสือไฟ ส่วนคำคงอ่อนแอเกินไปจำเป็นต้องมีกำลังเสือไฟคือความแข็งแกร่งด้วย แก้วเฮือนกับคำคงพยายามฝึกตนตามที่อาสั่งสอน แก้วเฮือนพยายามควบคุมอารมณ์ของตนจนใจเย็นมากขึ้น เธอต่อต้านคำสั่งสอนของแม่บ่อยลงและทำงานบ้านได้ดีกว่าแต่ก่อน ส่วนคำคงพยายามฝึกหน้าไม้และทักษะของพรานซึ่งทำให้เขาเข้มแข็งขึ้น

สมศักดิ์ลูกชายพ่อเลี้ยงชอบกลั่นแกล้งคงคำเพราะเด็กชายไม่ตอบโต้ ขณะที่คำคงกำลังจะถูกทำร้ายเจ้าหางตั้งสุนัขที่คำคงเลี้ยงไว้ก็เข้ามาช่วย มันกัดสมศักดิ์จนจมเขี้ยว พ่อของสมศักดิ์โกรธมากต้องการเอาเรื่องให้ถึงที่สุดและยังต้องการตัดหัวเจ้าหางตั้งไปตรวจเชื้อพิษสุนัขบ้า คำคงกับแก้วเฮือนจึงพาเจ้าหางตั้งหนีเข้าป่าโดยมีหน้าไม้กับลูกดอกนาคา ซึ่งมีพิษร้ายไปด้วยโดยที่ทั้งสองไม่ทราบว่ามีถ้ำเสือเผ่ากินคนกำลังป่วยนอนอยู่บริเวณนั้น ขณะที่เด็กทั้งสองกำลังเดินทาง พวกเขาพบกับไอล่างเด็กทั้งสองหนีรีบขึ้นต้นไม้จนทำลูกดอกตกไว้ที่โคนต้น เจ้าหางตั้งพยายามสู้อย่างสุดใจเพื่อปกป้องเจ้านายทั้งสองของมันจนตาย แก้วเฮือนตัดสินใจปีนลงไปเก็บลูกดอกและยิงลูกดอกใส่เสือร้าย แม้มันจะไม่ตายในทันทีแต่พิษของลูกดอกก็ทำร้ายมันแสนสาหัส

ทันทีที่ทูนนะพ่อของแก้วเฮือนกับอำมงคละสังเกตเห็นว่าเด็กทั้งสองหายไป พวกเขารู้ในทันทีว่าเด็ก ๆ ต้องหนีไปในป่า กอปรกับมีผู้เห็นไอล่างเสือเผ่าวนเวียนอยู่ที่ชายป่า ทูนนะที่ขาเพิ่งหายกับน้องชายจึงรีบรุดไปตามหาแก้วเฮือนและคำคงทันที ในขณะที่ทูนนะกับอำมงคละพบเด็กทั้งสองเสียตัวนั้นก็ใกล้จะตายแล้ว อำมงคละกล่าวว่าไม่จำเป็นต้องเปลืองกระสุนเพราะมันใกล้ตายเต็มที อาปล่อยให้สุนัขล่าเนื้อของตนเข้าไปคลุกกับซากเสือ จากนั้นพอกับอาถามแก้วเฮือนว่าทำไมถึงได้กล้าลงมาเอาลูกดอกนาคาที่พื้น เธอตอบว่าเพราะเธอมีเขี้ยวเสือไฟ แต่จริง ๆ แล้วเขี้ยวเสือของเธอหล่นไปตั้งแต่

ตอนเธอวิ่งหนีเสือร้าย เธอจึงเข้าใจว่านั่นคือความกล้าหาญของตัวเองซึ่งไม่ได้เกิดจากเขี้ยวเสือไฟ ส่วนคำคงเขาก็ดูตระหนกแล้วว่าถ้าเขาลุกขึ้นสู้สมศักดิ์ตั้งแต่แรกเจ้าหางตั้งก็คงไม่ตาย เมื่อกลับออกมาจากป่า แก้วเหือนยอมมอบเขี้ยวเสือไฟให้สมศักดิ์เพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล คำคงตัดสินใจทำตกลงกับสมศักดิ์ที่มีเขี้ยวเสือไฟสุดท้ายคงคำก็ชนะ แก้วเหือนไม่จำเป็นต้องมีเขี้ยวเสือไฟอีกต่อไปเพราะเธอมีหัวใจเสือไฟแล้ว

เรื่อง: หุบเขากินคน (พ.ศ. 2532)

ผู้แต่ง: มาลา คำจันทร์

อัชมา วิชชุ บดินทร์ บุญชู และวิทยา เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พวกเขาทั้งห้ามีบุคลิกนิสัยที่แตกต่างกันออกไป วิชชุกับบดินทร์ต่างพยายามแข่งขันกันทุกเรื่องเพราะต้องการเป็นที่หนึ่ง อัชมาเป็นเด็กกำพร้าที่หลงตาเก็บมาเลี้ยง เขาเป็นคนเงียบขรึมและมีลักษณะบางประการที่ทำให้เพื่อน ๆ เกรงใจ บุญชูเป็นเด็กชายชวาวุ้ยที่ใฝ่ฝันอยากเป็นพรานคล้องช้างเช่นเดียวกับบรรพบุรุษของเขา ส่วนวิทยาเป็นนักกีฬาเยาวชนหนุ่มน้ำหนักแต่เขามีสติปัญญาดีอายุจุนต้องเรียนซ้ำชั้นหลายครั้ง

เด็กชายทั้งห้าเป็นสมาชิกของลูกเสือเดียวกันโดยมีบดินทร์เป็นหัวหน้า ขณะที่พวกเขาเข้าร่วมกิจกรรมเดินทางไกลอยู่นั้นพวกเขาก็พลัดหลงข้ามกาลเวลาไปยังสมัยอาณาจักรพูนัน ณ เวลานั้นเด็กชายทั้งห้าต่างมีพลังและความสามารถที่เพิ่มพูนมากขึ้นกว่าแต่เดิม อัชมาชอบฝึกจินตนั่งสมาธิจึงสามารถใช้พลังจิตได้ บดินทร์มีความสามารถด้านเชิงพลองและการสู้รบ บุญชูกลายเป็นนายพรานมือฉมังตามสายเลือดของบรรพบุรุษ วิชชุมีความสามารถทางภาษาและมีสติปัญญา รวมถึงความทรงจำที่แม่นยำ ส่วนวิทยามีพลังกายมหาศาล

เมื่อแรกที่พวกเขาพลัดหลงไปยังห้วงเวลาของอาณาจักรขอมโบราณ วิทยาถูกจับตัวไป เด็กชายทั้งสี่พยายามตามหาเพื่อนโดยใช้ทักษะพรานของบุญชู ขณะที่พวกเขาพยายามตามหาเพื่อน เขาก็พบกับสุมิตราเด็กหญิงจากหุบเขาร้อยศพ พวกเขาจึงทราบว่ากลุ่มคนที่จับตัววิทยาไปมาจาก หุบเขากินคนซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับหุบเขาร้อยศพ กลุ่มของหุบเขากินคนเป็นพวกของเจ้าชายขอมพระองค์หนึ่งและวามพราหมณ์ที่ตั้งตนเป็นกบฏและพยายามจะแย่งชิงบัลลังก์ของคุณวรมันที่ถูกวามพราหมณ์จับตัวไป นอกจากนี้เหล่าทหารจากหุบเขาร้อยศพได้ช่วยเหลือวิทยาให้รอดพ้นจากฝ่ายหุบเขากินคนเรียบร้อยแล้ว

เด็กชายทั้งห้าเดินทางไปยังหุบเขาร้อยศพ พวกเขาทราบว่าพวกตนเป็นบุคคลในคำทำนายที่จะสามารถช่วยเหลือคุณวรมันซึ่งเป็นองค์รัชทายาทแห่งอาณาจักรพูนันขึ้นครองราชย์และยังช่วยขจัด

เภทภัยทั้งหลายให้หมดไป พระมารดาของคุณวรมันรู้สึกผูกพันกับอชฌมาอย่างประหลาด เธอคิดว่าเขาเป็นลูกชายคนเล็กที่หายสาบสูญไป ส่วนเขาก็รักเธอเหมือนเป็นแม่แท้ ๆ เขาจึงยึดถือพระมารดาเป็นดังแม่แท้ ๆ ของตน

ต่อมาเด็กชายทั้งห้าออกเดินทางไปยังหุบเขากินคนพร้อมด้วยวาศิกพราหมณ์และเหล่าทหารติดตาม ระหว่างทางพวกเขาต้องเผชิญกับภัยอันตรายต่าง ๆ ที่วามพราหมณ์ส่งมาเพื่อหมายจะแยกเด็กทั้งห้าออกจากกัน บุญชูพลัดหลงกับเพื่อน แต่บดินทร์ วิชชุ อัมชา และวิทยาเข้าใจว่าบุญชูถูกพวกหุบเขากินคนฆ่าตาย พวกเขาจึงเศร้าเสียใจมาก เมื่อถึงหุบเขากินคนพวกเขาต่อสู้กับความพราหมณ์อย่างดุเดือด ขณะพลีชีพแล้วบุญชูก็ปรากฏตัวช่วยเพื่อน ๆ ได้ทันท่วงที สุดท้ายพวกเขาเอาชนะวามพราหมณ์ได้ด้วยสามัคคี เมื่อภารกิจเสร็จสิ้นอชฌมาตัดสินใจจะอยู่ในกาลเวลาของอาณาจักรพุนันต์ต่อ ห้าสหายจึงลาจากกันด้วยความอาลัย

เรื่อง: กระท่อมแสงตะวัน (พ.ศ. 2534)

ผู้แต่ง: ถวัลย์ มาศจรัส

ตะวันเป็นเด็กที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เขาอาศัยอยู่กับตาซึ่งเป็นนายเตาฝีมือดีเพียง 2 คน มีดที่ตาตีล้วนสวยงาม ประณีต และคมกริบ กำลังวังชาของตาเริ่มถดถอยทำให้ไม่สามารถตีมีดได้ครั้งละมาก ๆ เหมือนเก่าก่อนส่งผลมีฐานะทางการเงินไม่ดีขึ้น ตะวันเพิ่งศึกษาจบจากระดับชั้นประถมศึกษา ใจจริงเขาอยากเรียนต่อแต่ตาของเขามีฐานะไม่ดีพอที่จะส่งเสียเขาได้ เด็กชายจึงตัดสินใจจะเป็นนายเตาหรือช่างตีมีดเหมือนตาและเขายังสัญญากับลูกตาลเพื่อนของเขาว่าหากเขาตีมีดได้ชำนาญแล้วเขาจะตีมีดสวย ๆ ให้ลูกตาลเล่มหนึ่ง

วันเวลาผ่านไปตะวันฝึกฝนเลาเรียนกับตาอย่างมุ่งมั่น และพบว่าการตีมีดไม่ได้ง่ายตายอย่างที่เรียนในหนังสือเรียน เขาเริ่มต้นจากการก่อเตาที่อาจดูเหมือนง่ายแต่ถ้ากะลัดส่วนผิดเตาก็จะแตก ตะวันพยายามก่อเตาอยู่นานถึงจะทำได้เชี่ยวชาญ จากนั้นตาจึงสอนให้ตะวันเผาถ่านโดยใช้ไม้ไผ่ ตีมีดเล่มเล็ก ตีมีดเล่มใหญ่และเหวี่ยงพะเนินตามลำดับ

ตาเล่าให้ตะวันฟังว่าบรรพบุรุษของพวกเขาเป็นช่างฝีมือที่อพยพมาจากเวียงจันทน์โดยมีนายเทาเป็นผู้นำ กลุ่มช่างฝีมือที่นั่นเรียกว่า “ช่างสิบหมู่” ซึ่งประกอบไปด้วยช่างเขียน ช่างลงรัก ช่างหุ่น ช่างบุ ช่างสลัก ช่างแกะ ช่างกลึง ช่างปูน ช่างปั้น และช่างหล่อ โดยสมาชิกในหมู่บ้านต่างใช้พื้นฐานจากช่างสิบหมู่ประยุกต์มาเป็นช่างทอง แต่เมื่อรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพ ทุกคนก็เปลี่ยนมาตีมีด และทำให้มีดอรัญญิกมีชื่อเสียงโด่งดัง วันเวลาผ่านไปมีดอรัญญิกซึ่งเป็นของขึ้นชื่อของหมู่บ้านกลับมีคนสืบทอด

น้อยลงทุกที เด็กรุ่นใหม่ที่ยังเรียนในระดับอุดมศึกษาต่างทำงานทำในเมืองไม่ยอมกลับมาสืบทอดอาชีพในชุมชนหรือกลับมาพัฒนาบ้านเกิด

ผ่านไปหลายปี ตาจากไปแล้ว ตะวันกลายเป็นนายเตาหมุม ลูกตาลเพื่อนในวัยเยาว์ก็กลับมาเยี่ยมตะวัน เธอเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ลูกตาลเสนอให้ตะวันตีมีดและประทับตราที่มีคำว่า “MADE IN POLAND” เพื่อนำไปขายเศรษฐกิจในเมือง ตะวันไม่อาจขายวิญญาณของบรรพบุรุษ เขาไม่อาจหลอกตัวเองหรือใคร ๆ ได้ ลูกตาลพยายามบอกให้ตะวันปรับตัว ก่อนเธอจะกลับเธอให้ตะวันเก็บแคตตาล็อกไว้ ตะวันครุ่นคิดกับตนเองอยู่นาน ในที่สุดเขาก็ตัดสินใจได้ ชายหนุ่มโยนแคตตาล็อกไปในเตาหลุ่กโชนด้วยใจเบิกบานเขาตั้งใจจะตีมีดแสลงสวยที่บรรจหัวใจและวิญญาณของบรรพบุรุษให้ลูกตาลสักเล่ม ตามที่พวกเขาเคยสัญญากันไว้เมื่อครั้งเยาว์วัย

เรื่อง: ดอกไม้บานที่เชิงภู (พ.ศ. 2537)

ผู้แต่ง: โชติ ศรีสุวรรณ

พงศ์เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขาเป็นลูกชายคนโตของบ้าน เขามีน้องชายซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อพรต และน้องสาวชื่อพลอย ครอบครัวของเขามีฐานะค่อนข้างยากจน พ่อของเขาเป็นลูกจ้างของกำนันซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน พงศ์เป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ รู้ผิดชอบชั่วดี และเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ แต่พรตกลับตรงกันข้ามกับพงศ์ทุกอย่าง พรตไม่ชอบเรียนหนังสือ เอาแต่ใจตนเอง และไม่มีความรับผิดชอบ จึงเป็นเหตุให้พงศ์และพรตขัดแย้งกันอยู่เสมอ

พ่อของพงศ์ช่วยกำนันลักลอบตัดไม้และจับสัตว์ป่าไปขายทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวดีขึ้น พงศ์ระแคะระคายในสิ่งที่พ่อทำ เขาไม่เห็นด้วยแต่ขัดพ่อไม่ได้ แต่พรตกลับเห็นดีเห็นงามกับพ่อทั้งยังขอให้พ่อนำลูกสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ มาให้ตนเลี้ยง พ่อเบื่อพรตก็ทิ้งขว้างไม่สนใจปล่อยให้มันอดอาหารจนเกือบตาย พงศ์กับพลอยเห็นแล้วสงสารจึงนำมาดูแลจนแข็งแรงแล้วนำไปปล่อย

ครูอุทัยเล่าให้พงศ์และนักเรียนคนอื่น ๆ ฟังว่าแต่ก่อนหมู่บ้านนี้อุดมสมบูรณ์มาก แต่เพราะถูกแผ้วถางจนหมดสภาพป่า เหล่านกกระเรียนซึ่งเป็นสัตว์ประจำถิ่นพากันหนีหายไป หัวหน้าภูภพซึ่งเป็นหัวหน้าของเข่าหน้าที่ป่าไม้กับครูอุทัยร่วมกันปลูกจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติให้นักเรียน พงศ์และเพื่อน ๆ ซึ่งมีใจรักธรรมชาติอยู่แล้วจึงรวมกลุ่มกันตั้งชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติขึ้นโดยมีครูอุทัยเป็นครูที่ปรึกษา ครูอุทัยและชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติได้จัดการแสดงกลอนลำเพลินเรื่องนกกระเรียนพลัดถิ่น ทำให้ชาวบ้านหันมาใส่ใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กำนันเสียผลประโยชน์จาก

การการแสดงของคณะกลอนลำเพลินและการปราบปรามผู้ตัดไม้ทำลายป่าอย่างจริงจังของหัวหน้า
ภูภพจึงสั่งให้พ่อของพงศ์ไปลอบฆ่าครูอุชัยกับหัวหน้าภูภพเสีย

แม่ของพงศ์ปวดท้องอย่างหนักเพราะไส้ติ่งอักเสบ ส่วนพ่อก็ไปทำงานยังไม่ได้กลับบ้าน พงศ์
จึงไปขอความช่วยเหลือจากครูอุชัย ครูหนุ่มรับพาแม่ของพงศ์ไปที่โรงพยาบาล เมื่อพ่อกลับมาถึงบ้าน
ก็ไม่พบภรรยาและลูกชายคนโต เขาเรียกพรตมาถามไถ่ เมื่อทราบความเขารับตามไปที่โรงพยาบาล
ทันที พ่อซาบซึ้งในน้ำใจของครูมาก เขาเปลี่ยนใจไปสารภาพทุกอย่างกับครูอุชัยและยังร่วมมือกับ
ตำรวจซ่อนแผนจับกำนันด้วย แม้จะจับกำนันไปดำเนินคดีสำเร็จแต่อิทธิพลของกำนันยังคงอยู่ทำให้
หัวหน้าภูภพถูกส่งย้ายไปพื้นที่อื่น อย่างไรก็ตามหัวหน้าภูภพและครูอุชัยก็สามารถปลุกจิตสำนึกให้
ชาวบ้านหันมาอนุรักษ์ธรรมชาติได้ในที่สุด

เรื่อง: เพื่อนรักริมโขง (พ.ศ. 2548)

ผู้แต่ง: เขมชาติ

เจ้าปู่มเสียใจมากที่เขี้ยวหนึ่งในเพื่อนสนิทของตนต้องจากไปทำงานที่กรุงเทพฯ เพื่อหาเงินมา
จุนเจือครอบครัวทั้งที่เขี้ยวเองก็อยากเรียนต่อ เขี้ยวเองก็เป็นห่วงปู่มมากเขาจึงฝากฝังให้ล้วนเพื่อนใน
กลุ่มอีกคนคอยดูแลปู่ม

ที่โรงเรียนมีเด็กชาวเวียตนามที่อพยพมาอยู่ไทยชื่อว่าเตียน เขาถูกเพื่อน ๆ รังเกียดเพราะเชื้อ
ชาติและนิสัยขี้โกง ปู่มสังเกตเห็นว่าเตียนมักดื่มน้ำประปาเพื่อประทังความหิวของตนเสมอ ปู่มได้ไป
ส่งเตียนที่บ้าน ครอบครัวของเตียนมีอาชีพรับจ้างเผาข้าวหลาม พวกเขามีฐานะยากจนมากทำให้ไม่
สามารถป็นเงินให้เตียนไปโรงเรียนได้ ปู่มจึงรู้ว่าที่เตียนมีนิสัยอย่างนั้นเพราะเตียนไม่มีเงินซื้ออาหาร
กลางวันกินจึงต้องดิ้นรนทุกวิถีทาง รวมถึงการเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ตนเองอยู่รอด ปู่มต้องการ
ช่วยเหลือเตียน และเขาก็อยากรู้ว่าถ้าเตียนอึดท้องเตียนจะยังมีนิสัยขี้โกงหรือไม่ ตอนแรกล้วนไม่เห็น
ด้วย เขามองว่าเตียนไม่น่าจะปรับปรุงนิสัยให้ดีขึ้นได้

วันต่อมาปู่มชวนเตียนมากินข้าวกลางวันกับตน ตอนแรกเตียนลังเลเพราะเกรงว่าล้วนจะไม่
พอใจ แต่ล้วนก็เอ่ยปากชักชวนเตียนด้วยเช่นกัน ในวันนั้นเด็กชายทั้งสามพูดคุยปรับความเข้าใจ ปู่ม
และล้วนขอให้เตียนสัญญาว่าจะไม่ทำตัวเจ้าเล่ห์ขี้โกงอีก เตียนยอมสัญญา เด็กทั้งสามจึงกลายมาเป็น
เพื่อนรักกัน จากนั้นมาปู่มและล้วนก็คอยช่วยเหลือเตียนเสมอ ส่วนเตียนเองก็พยายามปรับปรุงตัวให้ดี
ขึ้นตามที่สัญญากับเพื่อนทั้งสองไว้

ช่วงวันสงกรานต์ เขี้ยวกลับมาเยี่ยมบ้าน เขาซื้อของมาฝากล้วนกับปู่มด้วย นอกจากนี้เขายัง
ได้ทำความรู้จักกับเตียนด้วย เขี้ยวแปลกใจมากที่ครอบครัวของเตียนมีฐานะยากจน เขาเข้าใจมา

ตลอดว่าชาวญวนต้องรำรวย เขียวผลอเรียนเตียนว่า “แกวเตียน” ทำให้เตียนไม่พอใจ ซึ่งเขียวเองก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเตียนถึงไม่พอใจ เพราะเขามองว่าไม่ว่าชาติพันธุ์ไหนก็เป็นคนอย่างเท่าเทียมกัน ปุ่มกับล้วนเองก็อธิบายให้เตียนฟังว่าเขียวนั้นไม่ได้จะดูหมิ่นหรือเหยียดหยามเตียน ในที่สุดเด็กชายทั้งสองก็กลายเป็นเพื่อนกัน

วันงานบุญบั้งไฟเตียนนำข้าวโพดต้มไปขายทั่ววัดโดยมีปุ่มและล้วนเป็นผู้ช่วย ปุ่มขอเพื่อนแยกไปคุรตไต้ถังและบังเอิญพบกับคำหล้าเพื่อนเก่าชาวลาว เมื่อคำหล้าพบเตียนและรู้ว่าเตียนเป็นชาวญวนอพยพก็เข้าต๋อยตีเตียนทันที เพราะคำหล้าเข้าใจว่าเตียนเป็นคอมมิวนิสต์ที่ทำให้เขาต้องพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน เตียนไม่ได้ตอบโต้ใด ๆ ทั้งสิ้น คำหล้าเห็นเตียนไม่ตอบโต้จึงหยุดมือ ล้วนกับปุ่มรีบแยกเพื่อนทั้งสองออกจากกัน ปุ่มเตือนสติเพื่อนให้เห็นว่าที่แท้ ไทย ลาว หรือญวนล้วนไม่แตกต่างกันและสามารถเป็นเพื่อนกันได้ ทำให้คำหล้าและเตียนเป็นเพื่อนกันในที่สุด

เรื่อง: อาม่าบนคอนโด (2557)

ผู้แต่ง: ชมัฎกร แสงกระจ่าง

โชคอาศัยอยู่กับพี่สาวซึ่งเป็นนักเขียนบทละครโทรทัศน์ที่คอนโดแห่งหนึ่งเพียง 2 คน ทั้งสองเป็นเด็กกำพร้าที่คุณยายรับมาอุปการะเลี้ยงดูเหมือนเลือดเนื้อเชื้อไขแท้ ๆ หลังจากที่คุณยายเสียชีวิต พี่ขวัญก็พาโชคย้ายมาอยู่ที่คอนโด โชคชอบเล่นสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก อีกทั้งพี่ขวัญยังจำเป็นต้องทิ้งให้เขาใช้ชีวิตอยู่ตัวคนเดียวบ่อยครั้ง ส่งผลให้เขาสนใจแต่เรื่องของตนเอง ดังนั้นเขาจึงเมินเฉยกับปัญหาของผู้อื่นส่วน ขวัญ พี่สาวของโชคนั้นกลับมีนิสัยตรงกันข้ามกับน้องชาย เธอเป็นคนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และพยายามสอนสั่งน้องชายให้แข็งแกร่งต่างน้อยลง แต่เธอก็ไม่มีเวลาอยู่ร่วมกับน้องชายมากนัก

เดิมทีห้องข้าง ๆ ห้องของโชคเป็นเพียงห้องว่าง จนกระทั่งอาม่าซึ่งเป็นหญิงชราชาวจีน อารมณ์ร้ายย้ายเข้ามาอยู่ เมื่อแรกพบโชคผลอจ้องมองอาม่าทำให้ถูกอาม่าตำหนิว่าไม่มีมารยาท ส่วนโชคเองก็พุดจาไม่ดีใส่อาม่า เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้โชคมีอคติกับอาม่าและเริ่มเขียนความเรียงเรื่อง “โลกของอาม่า” ลงในเฟซบุ๊ก อาม่ามีนิสัยขี้โมโหทำให้ศูนย์ดูแลคนชราต้องเปลี่ยนคนมาดูแลอาม่า หลังจากนั้นทุกคนในคอนโดก็ไม่เห็นอาม่าออกจากห้องอีก จนกระทั่งสมาชิกในคอนโดจับได้ว่าผู้ดูแลวางยานอนหลับทำให้อาม่าหลับอยู่ตลอดเวลา หลังจากนั้นอาม่าจึงไม่ยอมมีผู้ดูแลอีกเลย

วันหนึ่งอาม่าสิ้นลมในห้องพัก อาม่าใช้ไม้เท้าเคาะผนังห้องเพื่อขอความช่วยเหลือ โชคได้ยินเสียงจึงเข้าช่วยเหลือและพาอาม่าส่งโรงพยาบาล สมาชิกในคอนโดต่างหวั่นโยอาม่า พวกเขาให้โชคทำหน้าที่เป็นบุรุษไปรษณีย์คอยส่งข้อความและสิ่งของไปให้อาม่าจนโชครู้สึกเบื่อหน่ายจึงไม่ยอมไปเยี่ยม

อามา พอขากลับไปเยี่ยมอามาอีกครั้ง โชคสังเกตเห็นว่าหญิงชราดีใจมากที่พบเขา ในขณะนี้โชคก็เขียนเรื่องราวของอามาลงในสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง บรรดาผู้ติดตามเฟซบุ๊กของโชคได้ติดตามไปเยี่ยมอามาโดยอ้างว่าตนเองหวังดีโดยไม่คำนึงว่าตนเองกำลังละเมิดสิทธิของอามา เหตุการณ์นี้ทำให้โชครู้สึกผิดและเริ่มตระหนักถึงผลเสียของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หลังจากที่อามากลับมาที่คอนโด โชคกับอามาก็มีสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ทั้งสองต่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน อามายังช่วยสอนเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้โชคอีกด้วย

โชคแอบชอบเด็กสาวคนหนึ่ง เธอมีชื่อว่า “ฮัมมิงเบิร์ด” เธอมีที่ท่าคล้ายจะชอบเขา ฮัมมิงเบิร์ดนัดโชคไปกินอาหาร เมื่อโชคไปถึงกลับพบว่าที่นั่นไม่ได้มีเธอแค่คนเดียว แต่ฮัมมิงเบิร์ดได้พาเพื่อน ๆ มาอีกหลายคน โชคไม่มีเงินพอจะเลี้ยงอาหารทุกคนได้ โชครู้ในทันทีว่าตนเองถูกหลอกให้เสียหน้า เด็กสาวไม่ได้ชอบเขาเธอเห็นเขาเป็นเพียงแค่ตัวตลก โชคเศร้าซึม เอาแต่เก็บตัวอยู่ที่คอนโด เขาหลบหน้าผู้คนและไม่ยอมไปเรียน อามาสังเกตเห็นความผิดปกติ เธอเดาได้ทันทีว่าโชคอกหัก อามาเข้าไปพูดคุยกับโชคพร้อมให้รูปถ่ายเด็กสาวหน้าตาต่างดงาม เธอบอกให้โชคจำไว้ว่าเด็กในรูปนั้นเป็นคนรักของเขาแล้วไปโรงเรียนด้วยความมั่นใจ โชคทำตามคำแนะนำของหญิงชรา เขาไปโรงเรียนโดยไม่สนใจฮัมมิงเบิร์ด เขาพบว่าการไปโรงเรียนหลังจากเหตุการณ์ร้าย ๆ ไม่ได้ยากดังที่เขาคิด เขาได้ทราบในภายหลังว่าเด็กสาวในรูปถ่ายคือลูกสาวของอามาที่เสียชีวิตไปนานแล้ว ความสูญเสียของอามาทำให้โชคตระหนักว่าการอกหักของเขาไม่ใช่ความทุกข์ที่ยิ่งใหญ่เท่าเทียมทุกข์ของอามา

วันหนึ่งโชครู้สึกได้ว่าพีชวัลอุกหัก พี่สาวของเขาเก็บตัวร้องไห้อยู่ในห้องคนเดียว เด็กหนุ่มเจ็บใจตนเองที่ไม่รู้เลยว่าใครเป็นผู้ทำร้ายจิตใจพี่สาว และพวกเขาสองคนไปเจอกันได้อย่างไร โชคเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่าเขาพึงพอใจชีวิตแบบตัวใครตัวมันจริง ๆ หรือ

อามาหกล้มอีกครั้ง คราวนี้โชคไม่ได้รู้สึกรำคาญหรือเบื่อหน่ายอามาอีกแล้ว เขาเป็นห่วงอามาสุดใจ เมื่อถึงโรงพยาบาลเขาเห็นว่าอามาไม่เป็นอะไรมาก จึงคลายความกังวลลงได้ โชคคิดถึงตัวเองน้อยลงและนึกถึงคนอื่นมากขึ้น และเขายังเรียนรู้ว่าอามาไม่ใช่เพียงคนแก่นำรำคาญแต่เป็นผู้มีประสบการณ์ในชีวิตต่างหาก

เรื่อง: ห้องเรียนไม่มีฝา (2559)

ผู้แต่ง: ธารา ศรีอนุรักษ์

มุเลเป็นเด็กชายชาวใต้ พ่อของเขาเป็นเจ้าของค่ายมวยดังนั้นจึงคาดหวังให้ลูกชายคนเดียวเป็นนักมวยเพื่อสืบทอดกิจการของครอบครัว แต่มุเลไม่ชอบชกมวย การซ้อมมวยสำหรับมุเล เปรียบ

เหมือนยาขม อีกทั้งมูลเองก็ชอบอยู่ที่วัดอยู่แล้ว เขาจึงตัดสินใจบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดซึ่งหลวงลุงจำพรรษาอยู่ ตอนแรกพ่อแม่ไม่เห็นด้วยแต่ไม่สามารถขัดหลวงลุงได้

เมื่อมูลเป็นสามเณรแล้วหลวงลุงก็ส่งให้มูลไปเรียนภาษาบาลีที่วัดสำนักเรียนซึ่งอยู่จังหวัดอื่น ณ ที่นั่นมูลได้พบเพื่อนสามเณรวัยเดียวกันและยังได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ มากมาย

วันเปิดเรียนวิชาบาลีชั้นประโยค 1-2 มูลเลิกกังวลแล้วว่าตนเองจะเรียนไม่ไหวแต่เขาก็ตัดสินใจว่าจะพยายาม มูลพบว่าตนเองเรียนภาษาบาลีได้ดีทีเดียว มูลมีเพื่อนสามเณรด้วยกันรูปหนึ่งชื่อว่าสามเณรหนูซึ่งมีความจำเริญที่สุดและเชื่อเรื่องไสยศาสตร์มากที่สุด หลวงตานำได้เขียนมนต์บทหนึ่งพร้อมวิธีใช้ให้สามเณรหนู ทำให้สามเณรดีใจมากและทำตามคำแนะนำของหลวงตาที่บอกให้เขาเสกดอกมะพร้าวที่ตกก่อนไก่ขันมาเสกกินวันละดอกทุกเช้าอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามมนต์ของหลวงตานำทำให้สามเณรหนูมีเวลาอ่านมากขึ้นกว่าเดิม

เช้าวันหนึ่งเกิดเรื่องไม่คาดฝันขึ้น มีคนมาร้องเรียนว่าสามเณรหนูนำอาหารที่บิณฑบาตได้ไปฉนที่บ้าน แต่แท้จริงแล้วแม่ของสามเณรกำลังป่วยเป็นอัมพฤกษ์ครึ่งตัว สามเณรหนูต้องมาดูแลป้อนข้าว เช็ดตัวให้แม่ ก่อนจะกลับวัด ส่วนช่วงเย็นเป็นต้นไปเป็นหน้าที่ของน้องสาวของเณร เมื่อผู้ฟ้องร้องรับทราบเรื่องราวของสามเณรหนูทั้งหมดก็ซาบซึ้งในความกตัญญูจึงขอเป็นโยมอุปฐากสามเณรหนูในเรื่องการศึกษาให้ถึงที่สุด

ที่ป่าช้าของวัดมีศาลเก่าๆตั้งอยู่ ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นศาลของเจ้าแม่ตะเคียนจึงไม่มีใครกล้าแตะต้อง พระอาจารย์ให้เหล่าเณรลองพิจารณาว่าจะทำอย่างไรกับศาลนั้น มูลจึงอาสาเผาศาลนั้นเอง เมื่อเพื่อนสามเณรถามว่ามูลไม่กลัวเจ้าแม่ตะเคียนหรือ เขาก็ตอบว่าเจ้าแม่ได้ฟังเทศน์ฟังสวดทุกปีคงขึ้นสวรรค์หรือไม่ก็ไปผุดไปเกิดแล้ว

เหลือเพียงอีกสามวันจะถึงวันสอบวัดผลภาษาบาลี ได้เกิดเรื่องราวไม่คาดฝันขึ้น สามเณรเอียดถูกชายวิกลจริตทำร้ายจนบาดเจ็บหนัก สารเณรหนีรีบไปส่งระฆังเพื่อบอกให้ชาวบ้านทราบที่วัดมีเรื่องผิดปกติ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้วัดจึงรีบพาสามเณรเอียดไปส่งโรงพยาบาลทันที สามเณรรูปอื่นไม่มีกำลังใจอ่านหนังสือเพราะเป็นห่วงเพื่อนแม้จะรู้ว่าสามเณรเอียดปลอดภัยแล้วก็ตาม วันสอบพระและเณรทุกรูปพากันไปเยี่ยมเณรเอียด มูลตั้งใจว่าจะตั้งใจสอบเพื่อเณรเอียดที่ไปสอบไม่ได้ด้วย เมื่อสอบเสร็จสามเณรทุกรูปรวมทั้งมูลต่างสอบผ่านเปรียญธรรมประโยค 1-2 ตอนนี้อย่างไรก็ได้เรียนรู้จากการบรรพชาจนสามารถเข้าใจความเป็นไปของชีวิตมากยิ่งขึ้น ท้ายที่สุดนอกจากมูลจะสามารถสอบวิชาบาลีผ่านแล้ว เขายังมั่นใจในหนทางที่เลือกและตั้งใจศึกษาธรรมะในขั้นต่อไป

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปิมปภา วิเศษศิริ
วัน เดือน ปี เกิด	10 กรกฎาคม 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ที่อยู่ปัจจุบัน	186/29 หมู่บ้านอากาศ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

